LOKALNA AKCIJSKA GRUPA „SJEVERNA ISTRA“
GRUPPO DI AZIONE LOCALE „ISTRIA SETTENTRIONALE“

LOKALNA RAZVOJNA STRATEGIJA 2014. – 2020.

Izrađivač:

OVAJ PROJEKT SUFINANCIRAN JE SREDSTVIMA EUROPSKE UNIJE
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj
Podmjera 19.1. – Pripremna pomoć – Izrada LRS-a 2014. – 2020.

PROGRAM RURALNOG RAZVOJA 2014. – 2020.
Udio sufinanciranja: 90% EU, 10% RH
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj: Europa ulaže u ruralna područja

Lokalna akcijska grupa „Sjeverna Istra“, Buje

Buje, ožujak 2016.

Sadržaj

Pojmovnik **2**
Uvod **3**
1. Značajke područja LAG-a "Sjeverna Istra" **4**
1.1. Opće zemljopisne značajke područja 4
1.1.1. Površina i granice područja 4
1.1.2 Teritorijalni ustroj LAG-područja Sjeverne Istre 4
1.1.3. Reljefne i klimatske značajke 7
1.1.4. Kulturno-povijesna baština 8
1.1.5. Prirodna baština – NATURA 2000 8
1.1.6. Natura Histrica 9
1.1.7. Institucionalna infrastruktura – obrazovanje 9
1.1.8. Komunalna infrastruktura 10
1.1.9 Fizička infrastruktura 11
1.2. Gospodarske značajke 12
1.2.1. Razvijenost gradova i općina LAG-a "Sjeverna Istra" 13
1.2.2. Tržište radne snage 13
1.2.3. Vanjskotrgovinsko poslovanje na području LAG-a "Sjeverna Istra" 14
1.2.4. Poljoprivreda, ribarstvo i šumarstvo 14
1.2.5. Turizam 16
1.3. Demografske značajke područja 17
1.3.1. Broj stanovnika 17
1.3.2. Struktura stanovništva 17
1.3.3. Gustoća stanovnika po naseljima na području LAG-a 18
2. Analiza razvojnih potreba i potencijala područja **19**
3. Razvojna vizija i ciljevi LAG-a "Sjeverna Istra" **23**
3.1. Razvojni ciljevi po osima ruralnog razvoja 23
4. Ciljevi, prioriteti i mjere LRS-a temeljeni na razvojnim mogućnostima PRR-a 2014. – 2020. ..... **26**
5. Kriterij odabira **37**
5.1. Transparentnost procesa donošenja odluka 39
6. Opis tema planiranih projekta suradnje i način odabira projekata suradnje **42**
6.1. Projekti međunarodne i transnacionalne suradnje 42
6.2. Način odabira projekata suradnje 43
7. Usklađenost s nadređenim strateškim dokumentima **44**
7.1. Inovativan i integriran karakter LRS-a 45
8. Opis uključenih lokalnih dionika u izradu LRS-a **46**
8.1. Primjena načela "odozdo prema gore" i sudjelovanje različitih interesnih skupina, uključujući socioekonomski ugrožene skupine, žene i mlade u izradi Strategije 46
8.2. Opis partnerstva 47
8.2.1. Upravni odbor 47
9. Plan provedbe LRS-a i Akcijski plan provedbe LRS-a **48**
9.1. Tijek provedbe LRS-a na razini svake godine unutar programskog razdoblja provedbe LRS-a 2014. – 2020. 49
9.2. Procjena broja projekata za vrijeme razdoblja provedbe LRS-a 2014. – 2020. 52
9.3. Redovito poslovanje 52
10. Način praćenja i procjene provedbe LRS-a **53**
10.1. Opis praćenja provedbe LRS-a 53
10.2. Organizacija praćenja i evaluacije LRS 53
10.3. Indikatori za praćenje učinka LRS 54
10.4 Opis procjene provedbe LRS-a 56
11. Opis sposobnosti provedbe LRS-a **56**
12. Financijski kapacitet za provedbu LRS-a **57**
12.1. Financiranje rada LAG-a (izvori financiranja) 57
12.2. Procjena potrebnih financijskih sredstava 57
12.3. Financiranje provedbe LRS-a 57
13. Prilozi LRS-u **60**

Pojmovnik

1. *Lokalna akcijska grupa* (u daljnjem tekstu: LAG) je partnerstvo predstavnika javnog, gospodarskog i civilnog sektora određenog ruralnog područja koje je osnovano s namjerom izrade i provedbe lokalne razvojne strategije tog područja, a čiji članovi mogu biti fizičke i pravne osobe.
2. *CLLD* (*eng. Community Led Local Development* – "lokalni razvoj pod vodstvom zajednice") je mehanizam za uključivanje partnera na lokalnoj razini, uključujući i predstavnike civilnog društva i lokalne gospodarske dionike, u izradu i provedbu integrirane lokalne razvojne strategije koja pomaže njihovom području u prijelazu k održivoj budućnosti.
3. *LEADER* (*franc. Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale* – "veze među aktivnostima za razvoj ruralnog gospodarstva") je mehanizam provedbe mjera politike ruralnog razvoja Europske unije, a temelji se na realizaciji lokalnih razvojnih strategija kojima upravljaju lokalne akcijske grupe.
4. *Lokalna razvojna strategija* (u daljnjem tekstu: LRS) je CLLD-strategija, tj. strateški plansko-razvojni dokument koji donosi i provodi LAG za područje koje obuhvaća.
5. *PRR* – Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. – 2020.
6. *SC* – specifičan cilj definiran u LRS-u.
7. *Tip operacije* je skup aktivnosti koje pridonose ostvarivanju ciljeva jednog ili više prioriteta Europske unije za ruralni razvoj na koje se odnose.
8. *Nositelj projekta/prijavitelj* je svaki subjekt koji je podnio prijavu odabranom LAG-u za odabir projekta/operacije, a koji je izravno odgovoran za početak, upravljanje, provedbu i rezultate projekta/operacije i koji ima prebivalište, registriran je ili ima podružnicu unutar područja koje obuhvaća odabrani LAG.
9. *OPG* – Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo.
10. *PG* – poljoprivredno gospodarstvo upisano u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava.
11. *Ekonomska veličina poljoprivrednog gospodarstva* je ukupni SO poljoprivrednog gospodarstva izražen u eurima.
12. *Ukupni SO poljoprivrednog gospodarstva* je zbroj vrijednosti svih proizvodnji dobiven množenjem SO-a svake pojedine proizvodnje s odgovarajućim brojem jedinica proizvodnje.
13. *LAG Natječaj* je natječaj koji provodi LAG za mjeru, podmjeru, tip operacije koji je naveden u LRS-u i namijenjen nositeljima projekta na području LAG-a.

Uvod

Ova lokalna razvojna strategija drugi je strateški dokument lokalne akcijske grupe (LAG) "Sjeverna Istra", koja obuhvaća područje jedanaest (11) jedinica lokalne samouprave i to gradove Buje – Buie, Buzet, Novigrad – Cittanova i Umag – Umago te općine Brtonigla – Verteneglio, Grožnjan – Grisignana, Lanišće, Oprtalj – Portole, Vižinada – Visinada, Tar-Vabriga – Torre-Abrega i Kaštelir-Labinci – Castelliere-S. Domenica.

Lokalna razvojna strategija izrađena je za financijsko razdoblje od 2014. do 2020. godine, u skladu s nacionalnim i županijskim strateškim dokumentima više razine, a svojim strateškim ciljevima daje dugoročne odgovore na potrebe koje utječu na usmjeravanje razvoja područja LAG-a "Sjeverna Istra". Izrada Strategije utemeljena je na Pravilniku o provedbi Mjere 19. „Potpora lokalnom razvoju unutar inicijative LEADER (CLLD – lokalni razvoj pod vodstvom zajednice)“, točnije podmjere 19.2. „Provedba operacija unutar CLLD-strategije“, podmjere 19.3. „Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG-a“ i podmjere 19.4. „Tekući troškovi i animacija“ iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020. Na razradu strateških ciljeva utjecali su raspoloživi i predvidivi izvori financijske potpore domaćih i europskih fondova, u prvom redu mjera iz Programa ruralnog razvoja RH 2014. – 2020.

Polazeći od razvojnih potreba, ali i mogućnosti LAG-područja, ovom se Strategijom utvrđuju vizija, strateški ciljevi, prioriteti i mjere, što predstavlja okvir i neophodnu osnovu za pripremu, financiranje i provedbu razvojnih projekata, koji su ključni pokretač promjena u gospodarstvu i društvu u cjelini. Strategijom razvoja područja lokalne akcijske grupe LAG "Sjeverna Istra" 2014. – 2020. definirani su ciljevi usmjereni k ruralnom razvoju područja, jačanju i očuvanju njegovih potencijala te zaustavljanju procesa depopulacije i starenja stanovništva koji pridonose ostvarenju horizontalnih ciljeva Programa ruralnog razvoja, a to su inovacije, ublažavanje klimatskih promjena i zaštita okoliša.

Proces izrade Strategije LAG-a "Sjeverna Istra" slijedio je načela europskog pristupa LEADER – povezivanje predstavnika civilnog, gospodarskog i javnog sektora sjeverno-istarske mikroregije u razvojno partnerstvo, u kojem će zajedno osmišljavati i provoditi strateške ciljeve i prioritete koji odgovaraju uvjetima, resursima i kapacitetima njihovog područja. Strategija je dokument otvoren prema promjenama i intervencijama koje će neminovno uslijediti.

Strategija je izrađena kroz interaktivni moderirani proces putem radionica na kojima su sudjelovala 52 predstavnika različitih skupina dionika: predstavnici gospodarstva, jedinica lokalne samouprave te predstavnici civilnog sektora. Članovi radne grupe su bili aktivno uključeni u pripremu Lokalne razvojne strategije za područje LAG-a "Sjeverna Istra". S obzirom na iskazani interes dionika, sudjelovanje na informativnim radionicama o pripremi i provedbi projekata, skupštinama LAG-a te radionicama za izradu Lokalne razvojne strategije (ukupno 9 radionica, po tri za svaki sektor), pokazuje se zainteresiranost zajednice za aktivnosti LAG-a.

Budući da Razvojna strategija nije samo dokument nego je i proces, način mišljenja i djelovanja svih uključenih u razvoj LAG-a Sjeverne Istre, njezino usvajanje nije završetak jednog pothvata, nego tek prvi korak u zajedničkom naporu prema ostvarivanju zajedničkih ciljeva. U tome, osim nositelja razvoja, predstavnika javnog, privatnog i civilnog sektora okupljenih u LAG-u "Sjeverna Istra", izuzetno važnu ulogu imaju i svi građani Istarske županije i LAG-a Sjeverne Istre.

Skupština i Upravni odbor LAG-a "Sjeverna Istra" usvojili su Lokalnu razvojnu strategiju 23. ožujka 2016. godine.

1. Značajke područja LAG-a "Sjeverna Istra"

1.1. Opće zemljopisne značajke područja

1.1.1. Površina i granice područja

Teritorij LAG-a "Sjeverna Istra" obuhvaća područje jedanaest jedinica lokalne samouprave, i to gradove Buje – Buie, Buzet, Novigrad – Cittanova i Umag – Umago te općine Brtonigla – Verteneglio, Grožnjan – Grisignana, Lanišće, Oprtalj – Portole, Vižinada – Visinada, Tar-Vabriga – Torre-Abrega i Kaštelir-Labinci – Castelliere-S. Domenica. Na sjeveru LAG graniči s prostorom Republike Slovenije, zapadnu granicu čini Jadransko more, a istočni rub određen je granicom Istarske i Primorsko-goranske županije. Na površini od 775 km^2 prema Popisu stanovništva iz 2011. godine, živi 37.279 stanovnika, što znači da je gustoća naseljenosti 48,10 stanovnika po četvornom kilometru (Dodatak 1. Grafički prikaz područja LAG-a prema jedinicama lokalne samouprave). U odnosu na Popis stanovništva 2001. godine, područje LAG-a bilježi porast od 1.284 stanovnika, odnosno 4%. Na području gradova živi 29.127 (78,13%), a u općinama 8.152 (21,87%) stanovnika. Status brdsko-planinskog područja ima Grad Buzet[1], a Općine Lanišće, Grožnjan – Grisignana i Oprtalj – Portole pripadaju u treću skupinu područja posebne državne skrbi[2].

1.1.2 Teritorijalni ustroj LAG-područja Sjeverne Istre

Potpisivanjem Sporazuma o postupku i mjerama za osnivanje LAG-a ruralnog područja sjeverne Istre 14. ožujka 2011. godine, gradovi Buje – Buie, Buzet, Novigrad – Cittanova, Umag – Umago i općine Brtonigla – Verteneglio, Grožnjan – Grisignana, Lanišće i Oprtalj – Portole, inicirali su postupak osnivanja LAG-a "Sjeverna Istra" te iskazali želju i odlučnost u animiranju i udruživanju dionika javnog, civilnog i gospodarskog sektora na svom području. U 2015. godini LAG-u se pridružuju i općine Vižinada – Visinada, Tar-Vabriga – Torre-Abrega i Kaštelir-Labinci – Castelliere-S. Domenica.

Riječ je o području koje je povijesno, zemljopisno, gospodarski i društveno vrlo povezano, a kroz djelovanje LAG-a nastojanja u njihovom jačem povezivanju dobit će bolje usmjerenje, koordinaciju i zbog toga vjerujemo u uspješnost provođenja projekata od važnosti i interesa za cijelo područje LAG-a "Sjeverna Istra".

U nastavku je u kratkim crtama opisano područje JLS-ova koje čine područje LAG-a "Sjeverna Istra".

Područje **Grada Buje – Buie** proteže se na sjeverozapadnom dijelu Istarskog poluotoka i Republike Hrvatske. Na području od 103,40 km^2 živi oko 6.000 stanovnika. Smješten je između rijeka Mirne i Dragonje, na sjeveru među brežuljcima Gornje Bujštine, a južno do Jadranskog mora u Kanegri i Piranskom zaljevu. Široki pojas na sjeveru geolozi nazivaju bujski krš ili sedlasta (antiklinalna) zaravan Buja. Pored naselja Buja, Grad obuhvaća i veća naselja Kaštel, Plovaniju, Momjan, Marušiće, Krasicu i Kršete. Blizina mora i kontinentalnog krajolika, raznolikost mediteranske i blage kontinentalne klime, tradicija u poljoprivrednoj proizvodnji, obrtu, industriji, lovstvu i turizmu, doline i brda, netaknuta priroda, nepostojanje zagađivača okoline, blizina Pule, Rijeke, Kopra i Trsta čine područje

[1] Zakon o brdsko-planinskim područjima, NN br. 12/2002., 32/2002., 117/2003., 42/2005., 90/2005., 80/2008. i 83/2008., 148/2013., 147/2014.

[2] Zakon o područjima posebne državne skrbi, NN br. 86/08. i 57/11., 51/13., 148/13., 76/14., 147/14., 18/15.

Grada Buje – Buie atraktivnim područjem Istarskog poluotoka. Grad Buje-Buie administrativno je, sudsko i školsko središte Bujštine.

Općina Brtonigla – Verteneglio proteže se sjeverozapadnim dijelom Istarskog poluotoka na teritoriju površine cca 32 km^2, najvećim dijelom leži na ruralnom području, a u zapadnom dijelu ima izlaz na more. Stanovništvo općine broji 1.626 stanovnika i koncentrira se u pet većih naselja: Brtonigla – Verteneglio, Nova Vas, Karigador, Radini i Fiorini. Na obali dugoj oko 3 kilometara, u jednom njenom dijelu smjestio se jedan od najvećih i najboljih hrvatskih autokampova „CampingIN Park Umag“. Većina aktivnog stanovništva općine bavi se poljoprivredom, te je stoga općina bogata raznim strukturama s velikim razvojnim i proizvodnim potencijalom kao što su vrijedni primarni proizvodi visoke kvalitete, a to posebno vrijedi za proizvodnju vina: čak je 500 ha pokriveno vinogradima, a vinogradarstvo i proizvodnja vina jedna je od primarnih djelatnosti stanovništva. Brtoniglu karakteriziraju kulturno bogatstvo, povijesne i arheološke znamenitosti, šarolikost ambijenta i ovdašnjih običaja i tradicija.

Grad Buzet zajedno s okolicom, poznatom kao Buzeština, obuhvaća 167 km^2 i broji 6.133 stanovnika. Pod Buzeštinom se podrazumijeva područje grada Buzeta, te sva sela i zaselci Roštine, Humštine, Vrhuvštine, Račištine i Sovinjštine. Područje Buzeštine smješteno je u najsjevernijem unutrašnjem dijelu Istre, na prostoru između tri velika gradska središta: Rijeke, Trsta i Pule. Područje je vrlo raznoliko, od 10 m do preko 1000 m nadmorske visine, a iz toga proizlaze i razlike u klimi. Dok u dolini rijeke Mirne prevladava blaga mediteranska klima, u planinskom dijelu Ćićarije vlada kontinentalna, planinska klima. Područje Ćićarije, tzv. "Krov Istre", sa svojim šumovitim predjelima te divnim travnjacima i pašnjacima može pružiti ugodan odmor, osobito u ljetnim mjesecima, a ljubiteljima zimskih radosti i zimi. U dolini rijeke Mirne, uz rub Motovunske šume razvio se zdravstveni turizam u lječilištu Istarske toplice. Imajući u vidu narodnu izreku «Zdravlje je najveće bogatstvo čovjeka», Istarske toplice pružaju sumpornu vodu, termalne i blatne kupke koje se koriste za liječenje reumatskih bolesti i endokrinog sustava.

Općina Grožnjan – Grisignana smještena je na sjeverozapadu Istre, 15 km od mora. Samo mjesto Grožnjan – Grisignana nastanjeno je sa 165 stanovnika, a cijela općina broji 736 stanovnika u 11 pripadajućih naselja i površine 66 km². Grožnjan – Grisignana je u cijelosti zaštićen kao spomenik kulture s bogatom tradicijom i poviješću. Područje Općine Grožnjan – Grisignana obiluje prirodnim potencijalima: plodnom zemljom i pitomim brdima pogodnima za maslinarstvo i vinogradarstvo; te povijesnim potencijalima: arheološkim nalazištima i očuvanim srednjevjekovnim gradićima i objektima. Naselje Grožnjan proglašeno je 1965. g. gradom umjetnika, što je pridonijelo doseljavanju likovnih umjetnika i drugih kulturnih djelatnika. Svoju kulturnu dosljednost Gožnjan nastavlja titulom centra Hrvatske glazbene mladeži. Grožnjan je ekološki sačuvano područje, bogato raznovrsnom florom i faunom te prirodnim znamenitostima, izuzetno pogodno za razvoj kulturnog i održivog turizma.

Općina Lanišće prostire se u brdsko-planinskom području Ćićarije, koja se nalazi na sjeveroistoku Istarskog poluotoka. Granice Ćićarije nisu točno određene, na sjeverozapadu prelaze u područje Krasa (Slovenija), na jugoistoku je povezana s planinom Učkom, jugozapadnu granicu čini greben koji je od srednje istarske zone viši od 200 do 400 metara, a sjeveroistočni dio čini planinski lanac s više vrhova viših od 1000 metara. Središnji dio opisanog područja Ćićarije zauzima Općina Lanišće, koja se prostire od planine Žbevnice do Oštrog vrha na površini od 143 km² te prema posljednjem popisu stanovništva iz

2011. godine broji 329 stanovnika. U svom sastavu ima 14 naselja, i to: Lanišće, Podgaće, Prapoće, Klenovšćak, Kropinjak, Slum, Trstenik, Rašpor, Račja Vas, Dane, Vodice, Jelovice i Brgudac. Prostor s jedne strane obuhvaća planinski lanac s više vrhova koji prelaze visinu od 1000 m te visoravan na visini od oko 600 metara koja se pruža između planinskih lanaca i grebena koji čine jugozapadnu granicu.

Grad Novigrad – Cittanova smješten je na sjeverozapadnoj obali Istarskog poluotoka i udaljen je 25 km od granice sa Slovenijom. Po 15-ak kilometara udaljen je od obližnjih gradskih centara – Poreča, Umaga i Buja. Gradsko područje prostire se na 27 km^2 površine, od Dajle na sjeveru do ušća rijeke Mirne na jugu. Područje Grada službeno obuhvaća ukupno pet naselja: Antenal, Bužinija, Dajla, Mareda i Novigrad – Cittanova. Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2011. godine područje grada Novigrada – Cittanova ima 4.345 stanovnika, od toga 2.050 muškaraca i 2.295 žena. Najvažnije djelatnosti su hotelijerstvo i turizam, prerađivačka industrija, usluge prijevoza, građevinarstvo, poljoprivreda, ribarstvo i druge uslužne djelatnosti. Grad Novigrad – Cittanova nalazi se u području povoljnih klimatskih prilika koje pružaju sve potrebne uvjete za razvoj poljoprivrede i gotovo cjelogodišnji turizam.

Općina Oprtalj – Portole nalazi se na krajnjem sjevernom dijelu Istarskog poluotoka, između Buja na zapadu i Buzeta na istoku. Ranije je današnja Općina Oprtalj – Portole pripadala bivšoj Općini Buje – Buie (njezin sjeverozapadni dio) i bivšoj Općini Buzet (njezin jugoistočni dio). Općina Oprtalj – Portole prostire se na 62 km^2, a prema popisu stanovništva iz 2011. godine broji 850 stanovnika te je jedna od najmanje naseljenih općina u Istarskoj županiji. Visinske razlike na području Općine Oprtalj – Portole kreću se od 10m/nv u dolini Mirne do 498m/nv. S trga u Oprtlju pružaju se panoramski vidici na Motovun, dolinu i ušće rijeke Mirne, obronke Ćićarije i na slovensko gorje.

Grad Umag – Umago slikovit je mediteranski gradić-luka te bogato turističko odredište. Smješten je na zapadnoj istarskoj obali, na samo 10 km od granice sa Slovenijom te je najzapadnije mjesto u RH. Sastoji se od 23 naselja, to su: Babići, Bašanija, Crveni Vrh, Čepljani, Đuba, Finida, Juricani, Katoro, Kmeti, Križine, Lovrečica, Materada, Monterol, Murine, Petrovija, Savudrija, Seget, Sveta Marija na Krasu/dio, Umag – Umago, Valica, Vardica, Vilanija, Zambratija. Prirodne ljepote, povijest i tradicija ovoga područja i okolnog područja Istre, topla mediteranska klima uz obilje sunca tijekom cijele godine te visokokvalitetni smještajni kapaciteti Umag čine idealnim mjestom za odmor. Grad Umag – Umago potiče održivi gospodarski razvoj, posebice razvoj turizma, ribarstva, poljoprivrede, industrije i drugih privrednih grana koje ne narušavaju i ne zagađuju okoliš te promiče društvene, prostorne, prirodne, etničke, kulturne i druge osobitosti svog područja.

Općina Vižinada – Visinada smještena je na području zapadne Istre, na uzvisini ruba doline rijeke Mirne na 257 metara nadmorske visine. Graniči s općinom Grožnjan na sjeveru, općinama Motovun i Karojba na istoku, općinom Višnjan na jugu te općinom Kaštelir-Labinci na zapadu. Okružena je vinogradima zasađenima na crvenoj i bijeloj zemlji. Vižinada se sastoji od 27 naselja: Bajkini, Baldaši, Brig, Bukori, Crklada, Čuki, Danci, Ferenci, Filipi, Grubići, Jadruhi, Lašići, Markovići, Mastelići, Mekiši kod Vižinade, Nardući, Ohnići, Piškovica, Staniši, Trombal, Velići, Vižinada, Vranići kod Vižinade, Vranje Selo, Vrbani, Vrh Lašići i Žudetići, te se s ukupno 1158 stanovnika prostire na 36 km^2. Vižinadu karakteriziraju kulturno bogatstvo, povijesne znamenitosti i jedinstveni rekreativni užici na obnovljenoj pruzi Parenzana dužine 123 km, koja privlači bicikliste i šetače.

Općina Kaštelir-Labinci – Castelliere-Santa Domenica smještena je sjeverozapadu Istre i na 10 km udaljenosti od Poreča. Područje od 32 km^2 sastoji se od 15 naselja: Babići, Brnobići, Cerjani, Deklići, Dvori, Kaštelir, Kovači, Krančići, Labinci, Mekiši kod Kaštelira, Rogovići, Rojci, Roškići, Tadini, Valentići. Stanovništvo se uglavnom bavi malim poduzetništvom i poljoprivredom – poznati su proizvođači vina, krumpira, maslinovog ulja, meda i povrća. Mnogi podrumi ucrtani su u karte vinskih cesta Istarske županije. Sjeverno iznad doline Mirne smještena je Vrbanovica, izletište i spomen-područje koje je privlačno biciklistima i šetačima zbog biciklističkih staza Poreštine. Zapadnije se nalazi nenaseljeni Sabadin koji je privlačan sportskim letačkima, paraglajderima, zbog 170 metara nadmorske visine s vrlo povoljnim zapadnim i sjeverozapadnim vjetrovima.

Općina Tar-Vabriga – Torre-Abrega nekoć su bila dva mjesta, a danas su, šireći se jedan prema drugome, postali jedno naselje te ih dijeli tek prometnica Pula – Trst. Geografska značajka naselja je plodna visoravan (112 metara nadmorske visine), koja se s jugozapada blago spušta prema suncu i moru, a sa sjeverne stane strmo prema ušću rijeke Mirne. U sastavu općine nalazi se 6 naselja: Frata, Gedići, Perci, Rošini, Tar (Torre) i Vabriga (Abrega), koja tvore 28 km površine općine. Gospodarstvo Tara i Vabrige vezano je uglavnom za turizam, za iznajmljivanje privatnog smještaja i za turističko naselje Lanterna, koje je udaljeno 3 km. Ribarstvo i ugostiteljstvo su na drugom mjestu zastupljenosti, a ljudi su se sve više počeli baviti poljoprivredom i maslinarstvom. Bogata arheološka nalazišta: rimske *villae rusticae*, uljare, ladanjske vile patricija i carskih obitelji, "tvornice" amfora, potopljene luke i gatovi, predstavljaju dio jedinstvene turističke ponude.

1.1.3. Reljefne i klimatske značajke

Dominantna prostorna obilježja područja LAG-a "Sjeverna Istra" su prostor središnjeg istarskog ravnjaka, presječen dolinom rijeke Mirne, zapadno priobalje i brdovita visoravan Ćićarije na sjeveroistoku. Tu se susreću tzv. "bijela", "siva" i "crvena" Istra – bijela Istra planinskih vrhova, siva Istra u plodnoj unutrašnjosti te crvena Istra na zapadnoj obali poluotoka. Za općinu Brtonigla – Verteneglio karakteristično je da se nalazi na „četiri zemlje“, tj. da su svi tipovi tala koji se nalaze u Istri, uključujući i crno tlo, ispremiješani na prostoru općine. To je jedinstveni slučaj u Istri, a vjerojatno i šire.

Na području LAG-a susreću se blaga mediteranska klima u dolini rijeke Mirne i na obali te oštrija kontinentalna klima u gorskom dijelu. Ukupna godišnja količina oborina iznosi 850 mm. Najveće količine padaju u svibnju (10,0%), listopadu (12,4%), studenom (11,1%) i rujnu (9,6% godišnjih oborina). Tuča je moguća u lipnju i srpnju. Snijeg je rijetka pojava, a zadržava se po nekoliko dana. Karakteristični vjetrovi su bura, jugo i maestral. Više od 2.000 vjetrovitih sati godišnje izmjerenih na Ćićariji potencijal je za korištenje energije vjetra u ovom gospodarski najnerazvijenijem dijelu područja LAG-a. Temperatura mora najniža je u ožujku (9,3 – 11,1°C), a najviša u kolovozu (23,3 – 24,1°C). Salinitet mora prosječno iznosi 36 – 38 promila. U odnosu na vegetacijski period godišnji je raspored oborina neprikladan, jer najviše kiše padne u vrijeme kad nema vegetacije, tj. u toku jeseni i zime (čak 38,3%). Pojava mraza u vegetacijskom periodu je rijetka jer je insolacija veoma povoljna – prosječno ima oko 6,5 sunčanih sati dnevno. Najtopliji mjesec je srpanj s prosječnom temperaturom od 22,9°C, a najhladniji siječanj s prosječnom temperaturom 3,4°C.

1.1.4. Kulturno-povijesna baština

Područje LAG-a "Sjeverna Istra" ima bogatu kulturnu baštinu i upravo je povijesno naslijeđe jedno od prepoznatljivih identiteta njegovih jedinica lokalne samouprave. Pojedinačna nepokretna kulturna dobra ovog područja su građevine ili kompleksi građevina koje imaju izrazit povijesni, umjetnički, znanstveni, društveni ili tehnički značaj, sačuvane crkve, kapelice, stancije te dijelovi kaštela kojih na području LAG-a ima 77. Elementi pokretne povijesne i kulturne baštine su i sačuvani oltari, freske i slično bogatstvo čiji broj prelazi 40 primjeraka. Valorizacija kulturne baštine, bilo da se radi o materijalnoj ili nematerijalnoj, prepoznata je u turističkom sektoru, stoga predstavlja vrlo bitan element za sve jedinice lokalne samouprave. Pregled zaštićene kulturne baštine na području LAG-a prema Registru kulturnih dobara Ministarstva kulture nalazi se u Dodatku 2.

Nematerijalnu kulturnu baštinu, koja se prenosi iz generacije u generaciju, gradovi i općine područja LAG-a stvaraju kao reakciju na svoje okruženje, svoje uzajamno djelovanje s prirodom i svoju povijest. Ona im pruža osjećaj identiteta i kontinuiteta te tako promiče poštovanje za kulturnu raznolikost i ljudsku kreativnost. Specifičnost određenih područja, poput gradića Huma koji razvija svoj identitet kao „najmanji grad na svijetu“, Roča kao središta glagoljaštva, Vrha koji je poznat po svom autohtonom pjenušcu, općine Brtonigla – Verteneglio koja se aktivno usmjerava k ekološkim programima u namjeri da bude prepoznata kao ekološka općina na čijem se području nalaze 4 vrste zemlje (crna, siva, crvena i bijela)i kao prva ekološka općina u Hrvatskoj, Livade kao centar svijeta tartufa, pridonose nematerijalnoj kulturnoj baštini područja LAG-a. Pregled nematerijalne kulturne baštine nalazi se u Dodatku 3.

1.1.5. Prirodna baština – NATURA 2000

Prirodna baština čini važan dio kulture koji obuhvaća ruralni i prirodni okoliš s pripadajućom florom i faunom. Ovakva vrsta lokacija sa zaštićenom baštinom često služi kao važna komponenta u neke zemlje koja privlači mnogo domaćih i stranih posjetitelja. Tako područje LAG-a Sjeverne Istre obilježava posebnost ušća rijeke Mirne u Tarsku valu, područje veličine od oko 465 hektara, koje obiluje bogatom florom i faunom s više stotina ptica, brojnim vodozemcima, gmazovima i sisavcima, od kojih su mnogi zaštićeni zakonom. To je važna lokacija za seobu, prezimljavanje i gniježđenje ptica vodenih staništa. Na ovome se području tada zadržavaju žalari cirikavci, sibirska vrsta gnjezdarica koja ljeti prelijeće preko tih krajeva u jatu od trideset primjeraka. Planirano je i proglašenje područja posebnog ornitološkog rezervata. Određivanjem formalnog okvira za očuvanje raznolikosti ptica koje tu obitavaju zaštitit će se močvarno područje, jedno od rijetkih preostalih na Mediteranu. Kategoriju posebnog rezervata ima Motovunska šuma, dok okolica Istarskih toplica između Oprtlja i Buzeta pripada kategoriji zaštićenog krajolika.

Područja koja su Prostornim planom Istarske županije zaštićena prema Zakonu o zaštiti prirode kao dijelovi prirodnih vrijednosti u kategoriji posebnih rezervata šumske vegetacije su šuma bukve i pitomog kestena kod sela Vrnjak. U kategoriji značajnog krajobraza: dio sjevernih obronaka kanjona rijeke Mirne ispod Nove Vasi, dio flišnog dijela od Kaštela do Ćepića (Bujski kras), okoliš povijesne cjeline Grožnjan – Grisignana, okoliš povijesne cjeline Kostanjica i okoliš povijesne cjeline Završje. U kategoriji spomenika prirode: geomorfološki – Martineška jama kod Filarije i zoološki – Pinicova jama, jedno od prvih otkrića čovječje ribice u Hrvatskoj. Prostornim planom Istarske županije utvrđena su područja, kompleksi i objekti državne i županijske razine značaja, i to specifično za: kultivirani agrarni krajolik državne i županijske razine značaja – šire područje općina Vižinada – Visinada, Kaštelir-Labinci – Castelliere-S. Domenica, agrarno područje šireg sliva akumulacije Butoniga. Tu je također uključeno područje općine Grožnjan – Grisignana i urbanih naselja Grožnjan – Grisignana i Završje, kultiviranog agrarnog krajolika s terasastim kulturama kanjona rijeke

Mirne od Ponteportona do Istarskih toplica, kultiviranog krajolika humaka akropolskih naselja Grožnjan, Završje i Kostanjica; arheološke i hidroarheološke zone državne i županijske razine značaja – šire obalno područje Novigrada, šire agrarno područje od Buja do Brtonigle, kao i šira područja gradova Buzeta, Umaga i naselje Vižinada.

1.1.6. Natura Histrica

Natura Histrica je javna ustanova za upravljanje zaštićenim područjima i drugim zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Istarske županije. Na području LAG-a "Sjeverna Istra" provela je projekt "Pregon" u općini Oprtalj – Portole u skladu s Razvojnom strategijom LAG-a 2013. – 2014. Rezultati su usklađeni s ciljem projekta – održavanje biološke raznolikosti potoka, vlažnih poluprirodnih travnjaka i šuma kao staništa europski značajnih vrsta (lombardijskih smeđih žaba, leptira močvarnog okaša te pužića uskoušćanog i trbušastog zvrčića) osiguravanjem povoljnog vodnog režima i načina košnje i ispaše. Cilj su također i poticanje ekstenzivne poljoprivrede, što dovodi do održivog razvoja, podupiranje održivog šumarstva i lovstva te promicanje ekoturizma.

Slika 1 Pregled područja LAG-a "Sjeverna Istra" Natura 2000.

Izvor: Karta Natura2000.eea.europa.eu.

Područja od značaja za zajednicu (pSCI)[3] na području LAG-a "Sjeverna Istra" su: Markova jama, Pincinova jama, Rabakova špilja, špilja iznad Velikog bresta, špilja pod Krugom, vlažne livade uz potok Bračana (Žonti), vlažne livade uz potok Malinska, vlažne livade kod Marušića, vlažne livade uz Jugovski potok (Štrcaj), Park prirode Učka, doline rijeke Mirne i šire područje Butonige, Motovunska šuma, Novačka pećina, Istarske toplice, Pregon, Kotli, Jama kod Komune, Radota špilja, Račice – Račički potok, Mlaka, Žbevnica, Argile, Istra – Oprtalj – Portole, Istra – Čački, Istra – Martinčići, Jama kod Rašpora i ušće Mirne.

1.1.7. Institucionalna infrastruktura – obrazovanje

Obrazovni sustav Istarske županije kojoj pripada područje LAG-a „Sjeverna Istra“ uključuje obrazovne programe koji se provode na razini predškolskog, osnovnog, srednjoškolskog i cjeloživotnog obrazovanja.

Predškolski odgoj

U vlasništvu JLS-a na području LAG-a "Sjeverna Istra" djeluje ukupno 20 dječjih vrtića, od čega dva dječja vrtića i pojedine odgojne skupine izvode programe na talijanskom jeziku za pripadnike talijanske nacionalne manjine. Dječji vrtići na području LAG-a „Sjeverna Istra“ čine 32,26 % ukupnog broja dječjih vrtića (62) na području Istarske županije.

[3] Site of Community Interest.

Osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje

Sustavom osnovnoškolskog obrazovanja na području LAG-a Sjeverne Istre obuhvaćeno je 13 osnovnih škola, od čega su dvije talijanske, dvije glazbene te jedna dvojezična osnovna škola, što čini 27% ukupnog broja osnovnih škola na području Istarske županije. Na području LAG-a Sjeverne Istre djeluju ukupno četiri srednjoškolske ustanove, što čini 16% ukupnog broja srednjoškolskih ustanova Istarske županije.

Visokoškolsko obrazovanje

Visokoškolsko obrazovanje na području Istarske županije odvija se putem Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, odsjeka Veleučilišta u Rijeci te Politehnike Pula, Visoke tehničko-poslovne škole. Na području LAG-a Sjeverne Istre ne postoje ustanove visokoškolskog obrazovanja, što predstavlja svojevrstan potencijal ulaganja za budućnost.

Zdravstvo i socijalna skrb

LAG Sjeverne Istre ima relativno kvalitetnu i dobro organiziranu zdravstvenu zaštitu. Na području LAG-a Sjeverne Istre postoje dvije ispostave Istarskih Domova zdravlja, u Umagu i Buzetu, te zdravstvene stanice (ambulante) u Bujama, Brtonigli i Novigradu. Najbliže opće bolnice nalaze se u Puli i Rijeci te Izoli (Slovenija).

Na području LAG-a postoji Centar za socijalnu skrb u Bujama koji je nadležan za sve JLS-ove unutar LAG-a Sjeverne Istre, osim za Buzet i Lanišće, koji pripadaju Centru za socijalnu skrb Pazin i Kaštelir-Labinci, te Vižinadu i Tar-Vabrigu, koje pripadaju Centru za socijalnu skrb Poreč. Institucionalni oblik socijalne skrbi provodi se u okviru tri doma za starije i nemoćne osobe smještenih u Buzetu, Novigradu i Umagu s kapacitetom od 451 osobe. Na području LAG-a Sjeverne Istre djeluju dvije udruge Crvenog križa, dva kluba liječenih alkoholičara te četiri društva tjelesnih invalida.

1.1.8. Komunalna infrastruktura

Sakupljanje komunalnog otpada

Planskim dokumentima zacrtana je uspostava integriranog sustava gospodarenja otpadom na području Istarske županije (Prostorni plan Istarske županije, Plan gospodarenja otpadom na području IŽ-a do 2015. godine), što je u suglasnosti s zakonskim propisima RH, strateškim dokumentima RH (Strategija gospodarenja otpadom RH i Plan gospodarenja otpadom na području RH od 2015. do 2021.) i Okvirnom direktivom o otpadu EU-a.

Organizirano prikupljanje otpada na području LAG-a provode komunalne tvrtke 6. Maj d.o.o. Umag (za područje gradova Umaga – Umago, Novigrada – Cittanova, Buja – Buie, općina Brtonigla – Verteneglio, Grožnjan – Grisignana i Oprtalj – Portole), zatim Park d.o.o., Buzet (za područje grada Buzeta i općine Lanišće) te Usluga d.o.o. za područje općina Tar-Vabriga – Torre-Abrega, Kaštelir-Labinci – Castelliere-S. Domenica i Vižinada – Visinada. Prikupljeni otpad odlaže se na 3 sanitarna deponija s uređenim reciklažnim dvorištima: Griža u Buzetu, Donji Picudo kod Umaga, Košambra kod Poreča te deponij građevinskog otpada Salvela u Novigradu. Djelokrug komunalnog poduzeća 6. Maj d.o.o. svojom djelatnošću pokriva 375 km^2, komunalno poduzeće Park d.o.o. pokriva 314,09 km^2, a komunalno poduzeće Usluga d.o.o. pokriva 348 km^2, čime je pokriveno cjelokupno područje LAG-a.

Vodoopskrba i odvodnja

Cijelo područje LAG-a opskrbljuje se vodom iz sustava Istarskog vodovoda d.o.o. u Buzetu, koje je zaduženo i za vodoopskrbu većeg dijela Istarske županije. Manje od 1% stanovništva još uvijek koristi vlastite izvore ili kišnicu iz privatnih cisterni. Od izvorišta vode

koji se koriste u javnoj vodoopskrbi postoje izvori Sveti Ivan, Gradole, Bulaž te akumulacijsko jezero Butoniga ukupnog nominalnog kapaciteta 2.550 l/s.

Na području LAG-a je 15.977 domaćinstava spojeno na vodoopskrbnu mrežu, od čega ih 8.277 ima kanalizacijski priključak, što iznosi 51,81%. Najbolju opremljenost kanalizacijskom infrastrukturom ima Grad Novigrad – Cittanova s 84,73%, dok općine Lanišće, Vižinada – Visinada i Kaštelir – Labinci nemaju dovoljno razvijenu kanalizacijsku mrežu. Osim domaćinstava vodu iz sustava javne vodoopskrbe koristi 3.956 gospodarskih subjekata, od čega je 2.551 spojeno na kanalizacijsku mrežu, što čini 64,48%, a 7.641 su vikendice, od čega su 5.303 spojene na kanalizaciju i što čini 69,40%.

Energetika

Sustav opskrbe električnom energijom na području LAG-a pripada distribucijskom području Istre. Distribucijom upravlja tvrtka Elektroistra Pula sa sjedištem u Zagrebu. Područje LAG-a pokriveno je sa tri izdvojena pogona u Bujama, Buzetu i Poreču.

Opskrba plinom na području LAG-a postoji samo na području Umaga, gdje je izgrađen spoj na magistralni plinovod Vodnjan – Umag, dok za ostala područja LAG-a postoji realna potreba i potencijal za spajanje na plinovod i razvoj mreže putem distributivne mreže koncesionara Plinare d.d., Pula.

1.1.9 Fizička infrastruktura

Cestovni promet

Geoprometni položaj područja LAG-a Sjeverne Istre određen je sustavom državnih cestovnih pravaca prema Rijeci, Puli, Kopru i Trstu te sustavom županijskih i lokalnih cesta. Ukupna dužina županijskih cesta iznosi 142 km, lokalnih 215 km te nerazvrstanih 695 km. Kroz LAG prolaze glavne prometnice s tri međunarodna granična prijelaza: Požane, Kaštel i Plovanija. Iste prometnice vode prema moru, lukama, regionalnim centrima, industrijskim zonama te zbog toga imaju strateško značenje.

Pomorski promet

Lukama javnog prometa županijskog i lokalnog značaja na području LAG-a upravlja županijska lučka uprava Umag – Novigrad te lučka uprava Poreč. Turistički i trgovački promet postoji na međunarodnoj razini u lukama u Umagu, Novigradu i Antenalu te na području Tar-Vabrige, dok je lokalni pomorski promet osnovan na ribarskim plovilima te brodicama za sport i rekreaciju. Pomorskih trajektnih veza na području LAG-a nema, iako je pomorska važnost u turističke svrhe izuzetno velika, jer je područje LAG-a, kao najsjevernijeg pomorskog područja RH, najbliže zapadnoeuropskim zemljama.

Željeznički promet

Željeznički promet na području LAG-a prolazi regionalnom željezničkom prugom Pula – Pazin – Lupoglav – Buzet, ukupne duljine 91,14 km, koja je, osim s Hrvatskom, međunarodno povezana i sa Slovenijom i Italijom. Za gradove i općine područja LAG-a značajne su željezničke stanice u Kopru u susjednoj Sloveniji i Trstu u Italiji.

Zračni promet

Na području LAG-a nema zračnih luka, stoga zračni putnički promet gravitira prema međunarodnim lukama u Puli, Trstu, Veneciji i Ljubljani. Zračna luka Pula ima najveći značaj u gospodarskom smislu, pogotovo za turistički sektor.

1.2. Gospodarske značajke

Dominantne djelatnosti u stvaranju ukupnog prihoda na području LAG-a su turizam, poljoprivreda, ribarstvo, industrija, uslužne djelatnosti, mali proizvodni pogoni, trgovina na veliko i malo, autoprijevozništvo i građevinarstvo. U industriji su zastupljene djelatnosti obrade metala, stolarstva, kemijska i elektronička djelatnost, distribucija električne energije i informatička djelatnost te proizvodnja automobilskih dijelova. Prema broju trgovačkih društava u odnosu na djelatnost dominiraju dvije uslužne djelatnosti: trgovina i poslovanje nekretninama, a slijede ih razne poslovne usluge od kojih je registrirano 52% trgovačka društava, dok ostatak otpada na prerađivačku industriju, građevinarstvo, prijevoz, skladištenje i veze, hotele i restorane te ostale djelatnosti, odnosno poljoprivredu i rudarstvo. Popis značajnih gospodarskih subjekata s područja LAG-a "Sjeverna Istra" nalazi se u Prilogu – Dodatak 4.

Tablica 1. Usporedba poslovnih subjekata na području LAG-a u 2012. i 2014.godini.

Područje LAG-a	**Broj poslovnih subjekata**	
	2012	**2014**
Istarska županija	8.526	9.429
Grad Buje – Buie	293	330
Grad Buzet	219	235
Grad Novigrad – Cittanova	304	315
Grad Umag – Umago	890	919
Općina Brtonigla – Verteneglio	68	67
Općina Grožnjan – Grisignana	15	19
Općina Lanišće	4	3
Općina Oprtalj – Portole	32	37
Općina Tar-Vabriga – Torre-Abrega	nije bila član LAG-a	84
Općina Vižinada – Visinada	nije bila član LAG-a	35
Općina Kaštelir-Labinci – Castelliere-S. Domenica	nije bila član LAG-a	74
LAG "Sjeverna Istra"	**1.825**	**2.118**

Izvor: Hrvatska gospodarska komora – Županijska komora Pula, 2012. i 2014. godina.

Na području LAG-a Sjeverne Istre evidentirano je 2.118 poslovnih subjekata u 2014. godini, što čini 22,46% ukupnog broja registriranih poslovnih subjekata u Istarskoj županiji. Najviše poslovnih subjekata ima Grad Umag – Umago, njih 919. Ako usporedimo broj poslovnih subjekata na području LAG-a u 2012. godini i onih u 2014., vidljivo je povećanje u 2014. godini za 5,48%[4]. Priključenjem općina Vižinada – Visinada, Tar-Vabriga – Torre-Abrega i Kaštelir-Labinci – Castelliere-S. Domenica, opseg broja poslovnih subjekata za LAG "Sjeverna Istra" povećao se za 16,05%. Na području LAG-a provodi se kontinuirana sustavna izgradnja poduzetničke infrastrukture putem programa sufinanciranja, poticajnog kreditiranja, osnivanja potpornih institucija, izgradnje i opremanja poslovnih zona, promocije i edukacije.
Područje LAG-a Sjeverne Istre obuhvaća 129,36 ha poslovnih zona. Grad Umag – Umago ima najveću površinu poslovnih zona u iznosu od 50,16 ha, a 69,85% poduzetnika s područja LAG-a "Sjeverna Istra" djeluje unutar tih zona. Općine Grožnjan – Grisignana, Lanišće i Oprtalj – Portole, Vižinada – Visinada i Tar-Vabriga – Torre-Abrega nemaju izgrađene poslovne zone. U tablici Dodatak 5. dan je pregled poslovnih zona na području LAG-a Sjeverne Istre.

[4] Usporedba pokazatelja za JLS koje su bile članice LAG-a ”Sjeverna Istra” 2012. i 2014. godine.

1.2.1. Razvijenost gradova i općina LAG-a "Sjeverna Istra"

Istarska županija je u usporedbi s ostatkom Republike Hrvatske iznimno razvijena, veći indeks razvijenosti ima samo Grad Zagreb. Međutim unutar same Istarske županije, među njenim gradovima i općinama, postoje znatne razlike u razvijenosti. Tablica koja slijedi pokazuje razlike na području LAG-a Sjeverne Istre prema različitim razvojnim pokazateljima.

Tablica 2. Vrijednosti osnovnih pokazatelja razvijenosti na području LAG-a Sjeverne Istre za 2013.

JLS	Prosječni dohodak ***per capita***	Prosječni izvorni prihodi ***per capita***	Prosječna stopa nezaposlenosti (%)	Kretanje stanovništva (%)	Udio obrazovanog stanovništva u stanovništvu 16 – 65 g. (%)	Indeks razvijenosti (%)
Grad Buje – Buie	26.271	3.014	6,6	102,7	76,80	105,25
Grad Buzet	35.963	3.032	6,6	99,7	75,18	115,21
Grad Novigrad – Cittanova	29.019	8.021	5,2	116,5	79,72	141,31
Grad Umag – Umago	32.505	6.580	6,0	109,00	81,03	135,34
Općina Brtonigla – Verteneglio	25.031	5.018	5,5	104,2	67,21	112,85
Općina Grožnjan – Grisignana	19.420	3.868	6,4	98,9	62,58	96,53
Općina Kaštelir-Labinci – Castelliere -S. Domenica	25.120	3.086	5,4	117,8	80,75	110,35
Općina Lanišće	25.875	2.867	5,9	83,7	67,34	96,74
Općina Oprtalj – Portole	22.094	2.757	5,2	89,3	65,16	92,84
Općina Tar-Vabriga – Torre-Abrega	24.480	6.482	6,5	123,4	76,69	127,48
Općina Vižinada – Visinada	26.167	2.240	5,1	101,3	69,82	99,41
LAG "Sjeverna Istra"	**26.541**	**4.270**	**5,9**	**104,22**	**66,59**	**104,21**

Izvor: MRRFEU, Ocjenjivanje i razvrstavanje jedinica lokalne samouprave prema razvijenosti, 2013.

1.2.2. Tržište radne snage

Prema podacima o zaposlenima u pravnim osobama Državnog zavoda za statistiku iz ožujka 2014. godine, od ukupnog broja zaposlenih na području LAG-a (9.913 zaposlena), 26% bilo je zaposleno u prerađivačkoj industriji, 13% u trgovačkim djelatnostima, 16% u turizmu, 6% u građevinarstvu, te samo 1% u poljoprivredi, dok ostatak otpada na druge djelatnosti.

Tablica 3. Kretanje nezaposlenosti na području LAG-a u razdoblju od 2012. – 2015. godine.

Grad/Općina	2012	2013	2014	2015
Brtonigla – Verteneglio	47	54	47	38
Buje – Buie	155	194	202	140
Buzet	227	231	175	103
Grožnjan – Grisignana	18	18	19	17
Kaštelir-Labinci – Castelliere-S. Domenica	34	45	38	23
Lanišće	6	11	13	4
Novigrad – Cittanova	129	144	130	105
Oprtalj – Portole	17	19	22	18
Tar-Vabriga – Torre-Abrega	58	64	60	48
Umag – Umago	480	553	568	441
Vižinada – Visinada	26	27	27	21
Ukupno	**1197**	**1360**	**1301**	**958**

Izvor: HZZ, 2012., 2013., 2014. i 2015. – prosječni broj nezaposlenih po godini.

Ukupan broj nezaposlenih na području LAG-a u 2015. iznosi 958. Na svim se područjima LAG-a bilježi porast broja nezaposlenih u razdoblju od 2012. do 2014. godine, dok sve jedinice lokalne samouprave bilježe smanjenje nezaposlenosti u 2015. Najveći broj

nezaposlenih zabilježen je u Gradu Umagu – Umago.

1.2.3. Vanjskotrgovinsko poslovanje na području LAG-a "Sjeverna Istra"

Položaj LAG-a uz granicu sa Slovenijom i na udaljenosti od četrdesetak kilometara od Trsta povoljan je za razvoj trgovačke razmjene. Pored različitih poduzeća za uvoz i izvoz, otvoren je Robni terminal u Bujama, koji nudi novu perspektivu pokretanja razmjene. Područje LAG-a "Sjeverna Istra" ostvaruje veći izvoz od uvoza, pa kontinuirano bilježi suficit vanjsko-trgovinske bilance. Gradovi i općine s područja LAG-a Sjeverne Istre nalaze se u regiji koja ima uzlaznu putanju razvojnog ciklusa. Strateški zemljopisni položaj i dobra prometna povezanost između Europe i Mediterana, očuvanost prirodnih bogatstava, stabilnost regionalne politike i suradnja s mnogim regijama u inozemstvu čine LAG primamljivom destinacijom za strana ulaganja.

1.2.4. Poljoprivreda, ribarstvo i šumarstvo

Poljoprivreda

Područje LAG-a karakterizira uzgoj maslina, proizvodnja visokokvalitetnog maslinovog ulja, vinogradarstvo i proizvodnja vrhunskih vina, proizvodnja povrtlarskih kultura, stočarstvo, peradarstvo, ribarstvo s marikulturom, gospodarenje šumama i šumskim plodovima, lovno gospodarstvo te korištenje vodnih resursa. Postojeći resursi (poljoprivredno i šumsko zemljište, povoljna klima, mogućnost osiguranja navodnjavanja, prostran i bogat akvatorij) s jedne strane te sektor turizma kao tržište za visokokvalitetne (tradicionalne, prepoznatljive, „zdravo“ uzgojene) proizvode s druge strane uvjeti su koji izvjesno omogućuju i daljnji uspješni razvoj poljoprivrede, šumarstva, lovnog i vodnog gospodarstva te ribarstva, uključujući prateće djelatnosti kao okosnicu održivog razvoja na području LAG-a. Znatan dio teritorija LAG-a predstavlja kvalitetno poljoprivredno zemljište, pogodno za uzgoj raznih, prvenstveno prehrambenih, kultura (naročito rajčice, masline, vinove loze, povrtlarskih kultura).

Grafikon *1*. Poljoprivredno zemljište na području LAG-a u (ha).

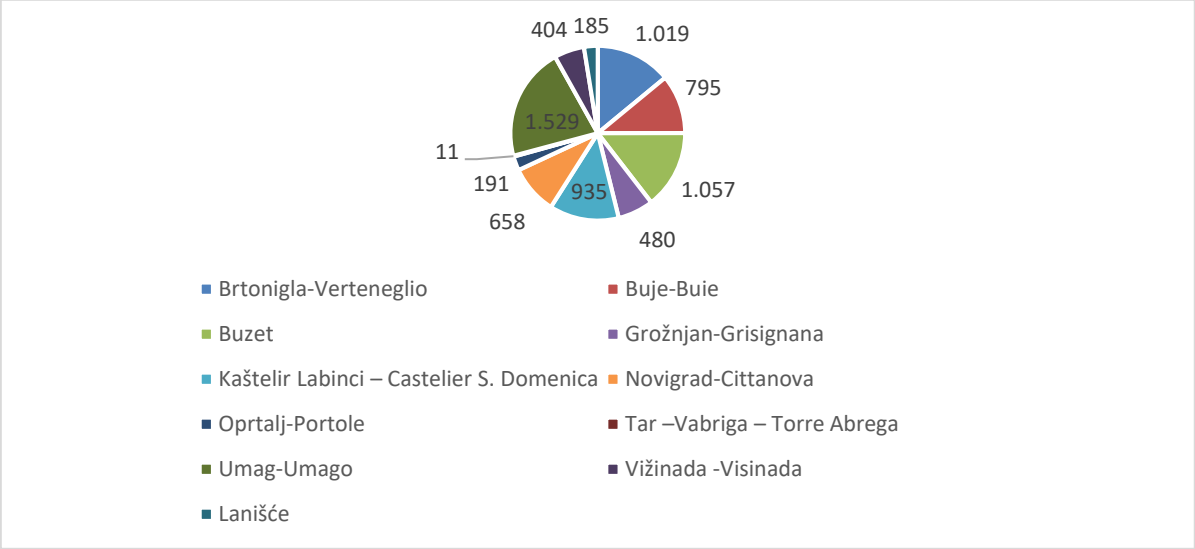

Izvor: Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju prema ARKOD-sustavu, 31. prosinca 2015.

Područje LAG-a "Sjeverna Istra" orijentirano je prema poljoprivredi, što je vidljivo u broju registriranih poljoprivrednih gospodarstava i udjelu broja zaposlenih u poljoprivredi i ribarstvu koji na razini Istarske županije iznosi 32,02 %. Navedeno je prikazano u Dodatku 6. Udio zaposlenog stanovništva u poljoprivredi 2011. godine.

Tablica 4. Broj Poljoprivrednih gospodarstva na području LAG-a i pravna struktura u 2015. godini.

LAG "Sjeverna Istra"	OBITELJSKO GOSPODARSTVO	OBRT	TRGOVAČKO DRUŠTVO
Brtonigla	174	10	5
Buje	255	9	6
Buzet	351	11	6
Lanišće	27	2	1
Oprtalj	59	2	2
Tar-Vabriga	8	0	0
Umag	442	23	21
Vižinada	98	6	1
Novigrad	162	12	6
Kaštelir-Labinci	130	6	4
Grožnjan	83	3	4
Istarska županija	6.203	251	182
Ukupno LAG	**1.789**	**84**	**56**
Ukupno (%) LAG/ Istarska županija	**28,84**	**33,47**	**30,77**

Izvor: Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, 2015.

Ribarstvo

Ribarstvo na području LAG-a uglavnom ima lokalno značenje kao izvor posla i primanja za značajan broj ribarskih obitelji, no isto je tako usko vezano za turističku sezonu, kada predstavlja značajnu gospodarsku djelatnost za promicanje gastronomske ponude. Izgradnja lučke infrastrukture, uređenje tržišta ribom i uspostava organizacija proizvođača tri su ključna prioriteta prema pravnom redu Europske unije u segmentu tržišta ribom. Veći značaj u budućem razvoju ribarstva dan je gradovima Umagu – Umago i Novigradu – Cittanova, te području općine Tar-Vabriga.

Slika 2. Prikaz ribolovnih zona.

Izvor: Pravilnik o granicama u ribolovnom moru Republike Hrvatske, 2012.

Najzastupljenije vrste u ulovu i iskrcaju su srdela, inćun, muzgavac, trlja blatarica i list. Najčešće se plivaličari, odnosno lovi ribu okružujućim mrežama plivaricama s kojima se lovi uglavnom plava riba: srdela, inćun, tuna, šnjur, papalina, skuša, palamida, lokarda i dr. Za Umaški zaljev karakterističan je izlov jakobovih kapica (tzv. "kapešante") povlačenjem rampona po dnu. Uzgoj morske ribe i školjki može predstavljati vrlo značajnu gospodarsku djelatnost, a potrebno ju je razvijati prvenstveno u potencijalu uzgoja školjaka. Na području LAG-a zasad se uzgoj školjaka obavlja u Savudrijskoj vali. U luci Umag sredstvima EU-a (PHARE) i sredstvima MPRRR-a izgrađen je gat koji je u potpunosti namijenjen ribarima.

Šumarstvo

Područje LAG-a Sjeverne Istre disperzivno je pokriveno šumom i gotovo su ravnomjerno po cijelom teritoriju raspoređeni manji šumski kompleksi. Radi se o prirodnoj submediteranskoj zimzelenoj vegetaciji (lovor, hrast crnika, bor, brnistra, ruj i drugo). Vegetacija priobalja ima razmjerno nisku prirodnu vrijednost, bogati vegetacijski kompleksi ne postoje, a niti osobiti primjerci flore i faune (npr. tercijarni relikti ili endemske biljke i životinje).

Kao osobitost istarske vegetacije ističe se hrast lužnjak uz rijeku Mirnu, koji je inače karakterističan za kontinentalne nizinske dijelove Hrvatske. Od sporednih šumskih proizvoda na području LAG-a Sjeverne Istre nailazimo na različite nedrvne šumske proizvode poput gljiva, različitog samoniklog bilja, cvjetova i plodova šumskog drveća i grmlja, smole, meda, divljači, listinjca, kamena, šljunka i sl. Najznačajniji sporedni šumski proizvod predstavlja tartuf.

Na području šuma LAG-a Sjeverne Istre sastojine su u pravilu slabije strukture te se iz njih uglavnom ne mogu pridobiti visoko vrijedni sortimenti iskoristivi za proizvode drvne industrije. Nekvalitetni drvni materijal iz takvih sastojina može se međutim koristiti kao biomasa za potrebe proizvodnje energije.

1.2.5. Turizam

Sektor turizma zbog njegovih ukupnih resursa, dostignutog stupnja razvijenosti i potencijala ima osobitu važnost u razvoju LAG-a Sjeverne Istre. Područje LAG-a s očuvanim ambijentalnim, kulturnim i prirodnim vrijednostima, nepostojanjem teške industrije i većih zagađivača, pogodno je za razvoj male privrede i turizma. Uz ekološku poljoprivredu nudi brojne potencijale za razvoj seoskog i izletničkog turizma. Turizam na seoskim gospodarstvima također postaje značajan faktor razvoja na području LAG-a. Zahvaljujući geomorfološkim značajkama LAG posjeduje idealne uvjete za razvoj oblika turističkih aktivnosti na otvorenom i različitih vrsta adrenalinskih sportova.

Turizam na području LAG-a Sjeverne Istre najrazvijeniji je na području uz zapadnu obalu i priobalje (Umag – Umago, Novigrad – Cittanova, Tar-Vabriga – Torre-Abrega, Brtonigla – Verteneglio), gdje su izgrađena velika turistička naselja, hoteli i kampovi još krajem 60-ih i 70-ih godina. U posljednje se vrijeme javlja trend izletničkog i seoskog turizma u unutrašnjosti, gdje se sve više razvija rekreativni turizam (slobodno penjanje, paraglajding, planinarenje, biciklizam, pješačenje itd.). Sve veći udio u turizmu zauzima i lovni, gastro-enološki turizam, vinske ceste i ceste maslinovog ulja te zabavni turizam poput vodenog parka Istralandia. Posebnost i izoliranost pojedinih brdsko-planinskih prostora zahtijeva naglašeniju orijentaciju na korištenje lokalnih resursa.

Tablica 5. Dolasci domaćih i stranih posjetitelja na području LAG-a u 2015. godini (bez nautike).

Područje LAG-a	Dolasci	Broj noćenja
Istarska županija	3.570.668	23.568.668
Općina Brtonigla – Verteneglio	65.863	531.763
Grad Buje – Buie	33.502	169.579
Grad Buzet	11.977	43.050
Općina Grožnjan – Grisignana	2.760	14.551
Općina Kaštelir-Labinci – Castelliere-S. Domenica	4.798	54.004
Općina Lanišće	300	1000
Grad Novigrad – Cittanova	203.840	1.267.420
Općina Oprtalj – Portole	14.353	61.127
Općina Tar-Vabriga – Torre-Abrega	196.816	1.570.156
Grad Umag – Umago	409.697	2.218.786
Općina Vižinada – Visinada	3.410	30.557

LAG Sjeverna Istra	942.997	5.961.989

Izvor: Turistička zajednica Istarske županije, 2015.

U cilju povećanja performansi na turističkom tržištu oformljen je klaster turističkih zajednica Umag, Novigrad, Brtonigla i Buje, koji je ujedno i prvi klaster u Hrvatskoj koji je prepoznao potrebu za postavljanjem modela suradnje glavnih dionika (turističke zajednice gradova i općina sa svojim članovima, hotelske tvrtke Istraturist Umag, Laguna Novigrad) u klasteru. Klaster Umag, Novigrad, Brtonigla i Buje karakterizira raznovrsnost i visoka razina kvalitete smještaja, rekreativnih objekata, tipične hrane i vina, jake tradicije i autentičnog gostoprimstva. Sveukupni turistički rast u klasteru Umag, Novigrad, Brtonigla i Buje ostvaruje se kroz sustav tematiziranih proizvoda/iskustava koji podržava diferenciran razvoj turizma na obali i u unutrašnjosti. Ciljevi klastera su produljenje sezone i boravka turista na ostale mjesece u godini (osim od lipnja do rujna), povećavajući tako njihovu potrošnju i utječući na njihov ponovni dolazak.

1.3. Demografske značajke područja

1.3.1. Broj stanovnika

Prema popisu stanovništva 2011., LAG "Sjeverna Istra" broji 37.279 stanovnika, što čini 17,92% ukupnog broja stanovnika Istarske županije. U posljednjem međupopisnom razdoblju 2001. – 2011. stanovništvo LAG-a bilježi blagi porast od 1.173 stanovnika ili 3,2%, što predstavlja višu stopu porasta od one koju bilježi područje Istarske županije (+0,80%). Porast bilježe gradovi, s izuzetkom Buja – Buie, te općine Grožnjan – Grisigana, Lanišće i Oprtalj – Portole. Najveću stopu porasta imala je općina Tar-Vabriga – Torre-Abrega od 25,2%, a najveći porast broja stanovnika ima Grad Umag – Umago za 4,38%. Najveći postotak pada broja stanovnika imale su općina Lanišće (-17,3%) i općina Oprtalj – Portole (-13,4%), a najveće brojčano smanjenje (-158) Grad Buje – Buie. Demografski pokazatelji navedeni su u Dodatku 7. i 8. Demografska situacija u gradovima i općinama pokazuje i utjecaj mehaničkog priljeva stanovništva u ukupnoj masi novih stanovnika, posebice u segmentu radno sposobnog stanovništva. Taj je trend izraženiji u obalnom prostoru (Novigrad, Umag, Brtonigla, Tar-Vabriga). Nepovoljni demografski trendovi prisutni su u općinama u unutrašnjosti, naročito u Lanišću.

1.3.2. Struktura stanovništva

U detaljnijoj analizi dobne strukture stanovnika LAG-a "Sjeverna Istra" u razdoblju 2001. – 2011. zamjećuju se sljedeći trendovi (Dodatak 9.):

- u najmlađoj kategoriji djece 0 – 9 godina gradovi bilježe blagi porast (Novigrad i Umag) i Općina Tar-Vabriga ili stagnaciju (Buje i Buzet);
- u skupini 10 – 19 godina cijelo područje LAG-a bilježi pad;
- koeficijent mladosti (udio stanovništva mlađeg od 19 godina u ukupnom stanovništvu) ima vrijednost od 17,81%;
- stopa smanjenja mladih stanovnika LAG-a veća je od one na županijskoj razini;
- koeficijent starosti stanovništva (udio stanovništva starijeg od 60 godina u ukupnom stanovništvu) iznosi 23,2 te predstavlja povećanje u desetogodišnjem razdoblju 2001. – 2011. i nešto je manji od koeficijenta starosti na području Županije (24,9);
- najveći postotni porast broja stanovnika starijih od 65 zabilježen je u Gradu Novigradu – Cittanova (+35%), a najveći pad (-8,3%) u Općini Lanišće; najveće brojčano povećanje (566) bilježi se u Gradu Umagu – Umago;

- prosječna starost 2011. godine na području LAG-a "Sjeverna Istra" je 44,1 godina, što je više od prosječne starosti na području Županije (43.0 godine);
- od ukupnog broja stanovnika područja LAG-a 51,80% čine žene, a 48,20% muškarci.

Na području LAG-a "Sjeverna Istra" bilježi se porast broja radno sposobnog stanovništva za 3.163 osobe, odnosno 13,7%. Najveći postotak povećanja je u Općini Kaštelir-Labinci – Castelliere-S. Domenica (17,78%) te Gradu Novigradu – Cittanova (13,23%), a najveći brojčani porast u Gradu Umagu – Umago (699 osoba). Stopa povećanja udjela radno sposobnih stanovnika veća je od one na razini Istarske županije, vidljivo u Dodatku 9. Struktura stanovništva prema stupnju obrazovanja LAG-a vrlo je nepovoljna s obzirom da je 32% stanovništva bez škole ili samo sa završenom osnovnom školom. Najviše je stanovnika sa završenom srednjom školom, 54,34%, dok više i visoko obrazovanje ima 14,20% stanovnika. Detaljan pregled nalazi se u Dodatku 10. Struktura stanovnika na području LAG-a prema narodnosti je sljedeća: 22.912 stanovnika su Hrvati (71%), 4.965 stanovnika su Talijani (15%), 1.093 stanovnika su Srbi (4%), 908 stanovnika su Bošnjaci (3%), 682 stanovnika su Slovenci (2%), a ostatak čine predstavnici ostalih narodnosti (5%). Značajan udio različitih manjina pridonosi razvitku multikulturalnosti i multijezičnosti na cjelokupnom području LAG-a Sjeverne Istre.

Grafikon 2. Migracije stanovništva na području LAG-a „Sjeverna Istra".

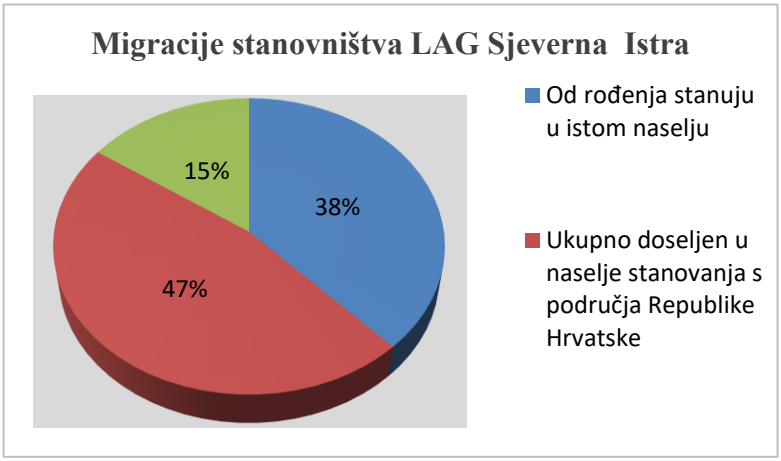

Izvor: DZS, Popis stanovnika 2011.

Od ukupnog broja stanovnika na području LAG-a 38% stanovnika živi od rođenja u istom mjestu, 47% ih je doselilo iz drugih naselja Republike Hrvatske, a 15% iz inozemstva.

1.3.3. Gustoća stanovnika po naseljima na području LAG-a

Prema OECD-ovom kriteriju, gdje je gustoća naseljenosti od 150 stanovnika po četvornom kilometru prag koji dijeli ruralna od urbanih područja, čitava je Istarska županija ruralni prostor. Primjenom tog kriterija na razinu jedinica lokalne samouprave u sastavu LAG-a, samo bi Gradovi Umag – Umago i Novigrad – Cittanova prema Popisu stanovništva 2011. godine bili urbana područja. Unatoč činjenici što Umag – Umago i Novigrad – Cittanova primjenom ovog kriterija pripadaju kategoriji urbanih područja (gustoća naseljenosti viša od 150 st/km^2), LAG je u cjelini ruralno područje (48,16 st/km^2).

U morfologiji naselja razlikuju se zbijene povijesne jezgre gradova i gradića od raštrkanih naselja, zaselaka i skupina zgrada utopljenih u tipičan istarski krajobraz. Prema statističkoj evidenciji na prostoru LAG-a ukupno je 212 naselja, od kojih su 4 bez stanovnika. Najveće naselje je Umag – Umago sa 7.281 stanovnikom. Četiri centralna gradska naselja – Buje – Buie, Buzet, Novigrad – Cittanova i Umag – Umago imaju više od 1.000 stanovnika,

što zajedno s naseljem Tar – Torre, koje broji 1.088 stanovnika, i Svetim Martinom s 1011 stanovnika na području Grada Buzeta čini ukupno 16.352 stanovnika, odnosno udio od 43,86% ukupnog stanovništva LAG-a (2011.). Prosječna veličina ostalih 206 naselja je 101,58 stanovnika.

Mreža naselja još uvijek u velikoj mjeri odražava tradicionalnu organizaciju prostora. Disperznost manjih naselja i zaselaka prisutna je u svim dijelovima područja, a naglašenija na prostoru Buzeštine. Polarizacija u obalnom prostoru blaže je izražena nego u drugim obalnim područjima. U obalnom prostoru karakteristična je pojava novih turističkih naselja (Mareda, Dajla). U razvojnoj dinamici najviše zaostaje područje Općine Lanišće. Detaljan opis naselja nalazi se u Dodatku 11.

Tablica 6. Naselja – prema podacima popisa stanovništva 2011.

LAG "Sjeverna Istra"	Broj naselja	**Površina (km^2)**	Broj stanovnika	Prosječna veličina naselja (broj st.)	**Gustoća naseljenosti (st./km^2)**	Broj zaposlenih u poljoprivredi
Grad Buje – Buie	21	97	5182	246,76	53,42	78
Grad Buzet	70	167	6133	87,61	36,72	78
Grad Novigrad – Cittanova	5	27	4345	869,00	160,93	250
Grad Umag – Umago	23	83	13467	585,52	162,25	107
Općina Brtonigla – Verteneglio	5	33	1626	325,20	49,27	61
Općina Grožnjan – Grisignana	10	66	736	73,60	11,15	35
Općina Lanišće	14	143	329	23,50	2,30	5
Općina Oprtalj – Portole	16	62	850	53,13	13,71	14
Općina Vižinada – Visinada	27	36	1158	42,89	32,17	24
Općina Tar-Vabriga – Torre-Abrega	6	28	1990	331,67	71,07	85
Općina Kaštelir-Labinci – Castelliere-S. Domenica	15	32	1463	97,53	45,72	49
Ukupno LAG "Sjeverna Istra"	**212**	**774**	**37.279**	**175,84**	**48,16**	**786**

Izvor: Hrvatski zavod za statistiku, Popis stanovnika 2011.

2. Analiza razvojnih potreba i potencijala područja

Razvoj jedinica lokalne samouprave na području LAG-a „Sjeverna Istra“ temelji se na načelima održivog razvoja u svim segmentima, uključujući pružanje jednakih mogućnosti i zaštitu okoliša.

Tijekom radnih sastanaka predstavnici radnih skupina identificirali su probleme i potencijale unutar svog sektora djelovanja. S obzirom na zemljopisni položaj i blizinu emitivnih tržišta, na području LAG-a "Sjeverna Istra" kao pokretač gospodarskih aktivnosti prednjači upravo resor turizma, i to održivi turizam kojim se želi smanjiti usmjerenost na klasičnu turističku ponudu "3S" (*sun, sand, sea*), te povezati unutrašnjost LAG-a s obalnim područjem kroz komplementarne aktivnosti poput poljoprivrede, ugostiteljstva i autohtonih proizvoda.

Visoku rangiranost i kvalitetu poljoprivrednih proizvoda potvrđuju i dobivene oznake zemljopisnog podrijetla i izvornosti za maslinovo ulje, pršut i vino teran. Mogućost plasmana vlastitih poljoprivrednih proizvoda omogućio je razvoj ruralnog turizma, posebice malih obiteljskih gospodarstva (agroturizam) i stvaranje dodatne vrijednosti kroz preradu poljoprivrednih proizvoda i gastroturizam.

S obzirom na geografske posebnosti pojedinih područja (Buzet i Lanišće – brdsko-planinsko područje, Oprtalj, Grožnjan i Buzet – područja sa značajnijim prirodnim ograničenjima, te Brtonigla, Buje, Umag, Kaštelir-Labinci, Tar-Vabriga, Vižinada – područja sa značajnim prirodnim ograničenjima) i područja obuhvaćena ekološkom mrežom NATURA 2000, 5,17% radno sposobnog stanovništva LAG-a bavi se upravo poljoprivredom. Na ukupnoj razini poljoprivrednika Istarske županije, poljoprivrednici s područja LAG-a predstavljaju značajan udio od 32,02%.

Nezaposlenost na području LAG-a iznosi 5,9%, što je, u usporedbi s prosjekom od 16% na razini Hrvatske, vrlo dobar pokazatelj. Prosječni dohodak po stanovniku i indeks razvijenosti JLS-ova na području LAG-a „Sjeverna Istra“ niži je u općinama Lanišće, Oprtalj i Grožnjan, koji također bilježe i negativna demografska kretanja.

Nerazvijenost unutrašnjosti LAG-a, kojem navedene općine i pripadaju, rezultat su odljeva stanovništva, nerazvijenosti lokalne infrastrukture, slabe prometne povezanosti, tj. nedostatka javnog lokalnog prijevoza i nedostatka društvene infrastrukture za kvalitetu života domicilnog stanovništva.

S obzirom da je poljoprivreda zastupljena u unutrašnjosti LAG-a "Sjeverna Istra" i da je dislocirana od većih urbanih središta, trenutno stanje pokazuje nezadovoljstvo poljoprivrednika u segmentu organiziranosti i povezanosti poljoprivrednih proizvođača, plasmana i angažiranosti turističkih zajednica u promociji ruralnog turizma i poljoprivrednih proizvoda. Zbog nedostatka umreženosti poduzetnika, smanjene su mogućosti za plasman izvornih poljoprivrednih proizvoda, posebice u većim hotelskim lancima na obali. Usto velik broj poljoprivrednika zbog nedostatka moderne poljoprivredne opreme i mehanizacije te zbog ograničenosti obradivog zemljišta nije u mogućnosti konkurirati europskim poljoprivrednicima.

Pozitivni pomaci vidljivi su upravo zahvaljujući IPARD-programu (posebno mjerama 101, 103 i 302), gdje su na razini LAG-a privatni subjekti realizirali projekte kuća za odmor, ulaganja u poljoprivredu gradnjom objekata i nabavom mehanizacije, čime su povećali vlastitu konkurentnost, ali i osvijestili sugrađane o mogućnostima financiranja iz EU-fondova. Veliki uspjeh polučile su i jedinice lokalne samouprave te provedbom projekata educirale kadrove za novo financijsko razdoblje.

Upravo se edukacijom nastoji potaknuti valorizacija i iskorištavanje prirodnih i kulturnih resursa za razvoj poljoprivrede i ruralnog turizma te usmjeriti stanovništvo na globalne trendove, poput razvoja ekološke poljoprivrede, visokokvalitetne usluge, autohtonih proizvoda, turističke destinacije te kulturnog i sportskog turizma.

Globalna osviještenost potrošača i potražnja za ekološkim proizvodima predstavljaju visoki potencijal za područje LAG-a. Zbog tradicionalnog uzgoja i prerade poljoprivrednih proizvoda prirodni resursi nisu devastirani, nema ozbiljnijih zagađivača u blizini (tvornice) te je sustav učinkovitog gospodarenja otpadom uređen. Ruralni je prostor sve traženiji kao mjesto za odmor i odmak od svakodnevnog urbanog života, što je vidljivo u stopi razvoja ruralnog turizma, ali i mogućnosti da poljoprivrednici diversificiraju svoju proizvodnju te da se počnu baviti i nepoljoprivrednim djelatnostima. Na taj način smanjuju trenutno nisku rentabilnost i ovisnost o otkupu određene poljoprivredne kulture. Takva diversifikacija utjecat će na negativan trend smanjenja ruralnog stanovništva odlaskom u veće gradove i potaknut će mlade na bavljenje poljoprivredom očuvanjem tradicijskih zanata i proizvoda, posebice u OPG-ovima, gdje je više ukućana uključeno u njegove gospodarske djelatnosti.

Značajan potencijal i rast na području LAG-a "Sjeverna Istra" bilježi i razvoj cikloturizma, zahvaljujući uređenim biciklističkim stazama (Parenzana), te aktivnosti na

otvorenom, poput paraglajdinga. Oni također predstavljaju potencijal za sinergiju ruralnog turizma i gastronomskih proizvoda te zajedničku promociju. Upravo turistički klaster Novigrad – Umag – Buje – Brtonigla bilježi rast kroz sustav tematiziranih proizvoda/iskustava. On podržava razvoj obale i unutrašnjosti, što utječe na cjelogodišnji turizam i povećanje vanpansionske potrošnje, ali i razvoj destinacije Sjeverne Istre.

2.1. Swot-analiza

S – snage	W – slabosti
• povoljan zemljopisni i prometni položaj; • blizina emitivnih tržišta, Italije i Slovenije, te blizina zračnih luka Pule, Trsta, Venecije i Ljubljane; • ugodna mediteranska klima, mediteranska prehrana; • bogatstvo i raznolikost prirodnih resursa: pitka voda, more, rijeke, flora i fauna; • ekološki očuvana i zdrava priroda; • bogata povijesna i kulturna baština; • specifični prirodni potencijali Ćićarije uključujući krajobraz, biljni i životinjski svijet (npr. istarsko govedo); • multikulturalnost i multijezičnost; • dobra međusektorska suradnja; • gostoljubivost, srdačnost i marljivost stanovništva, motivirani pojedinci; • razvijen turizam (hoteli i drugi smještajni objekti) i ugostiteljstvo; • razvijen gastroturizam; • tradicija specifične zdravstvene ponude (Istarske toplice); • tradicija ribarstva i poljoprivrede; • visoka kvaliteta i bogata ponuda eno-gastronomskih proizvoda; • zastupljenost/razvijenost specifičnih proizvodnih i uslužnih djelatnosti (malo i srednje poduzetništvo, obrti); • prepoznatljiva i raznolika sportska ponuda i sadržaji (ATP Umag, sportske pripreme klubova, Buzet – europski grad sporta, cikloturizam); • raznolike kulturne, sportske i eno-gastronomske manifestacije; • razvijeno i prepoznatljivo tartufarstvo; • razvijeno vinogradarstvo i maslinarstvo; • prepoznatljivost na tržištu EU-a, proizvodi zaštićeni oznakom izvornosti: istarsko maslinovo ulje, istarski pršut, vino teran; • razvijena komunalna infrastruktura; • razvijen sustav učinkovitog gospodarenja otpadom; • atraktivnost područja za ulaganja stranih investitora;	• nedovoljno valorizirani i iskorišteni prirodni, kulturni i drugi resursi za razvoj turizma i poljoprivrede; • nezadovoljavajuća organiziranost i povezanost i konkurentnost poljoprivrednih proizvođača uz nedostatak znanja i jasnih usmjerenja; • nezadovoljavajući plasman poljoprivrednih proizvoda, posebice u velikim hotelskim lancima; • nedovoljno razvijena prometna infrastruktura; • neorganiziran lokalni javni prijevoz; • nedostatak i udaljenost zdravstvenih i socijalnih ustanova; • nedostatak prostornih kapaciteta u odgojno-obrazovnim i kulturnim ustanovama; • neusklađenost obrazovanja i potreba tržišta rada ; • nedovoljna pripremljenost za povlačenje sredstava iz EU-fondova; • nedovoljno znanje o mogućnostima poslovnog udruživanja; • neravnomjernost gospodarskog razvoja unutar područja LAG-a; • kratka sezona i slaba turistička povezanost priobalja i unutrašnjosti LAG-a; • nepovoljna demografska slika; • neusklađenost stanja u zemljišnim knjigama, katastru i na terenu; • rascjepkanost poljoprivrednih zemljišta, neriješeni imovinsko-pravni odnosi; • nedovoljni ljudski kapaciteti unutar udruga i organizacija civilnog društva; • odlazak djece na školovanje u susjedne zemlje Sloveniju i Italiju; • zahtjevna administracija za poduzetnike; • neumreženost poljoprivrednika; • nedovoljan angažman turističkih zajednica u promociji malih poduzetnika u turizmu i poljoprivredi; • prevelika ovisnost o obliku turizma 3S – „*sea, sun, sand*“ • slaba promocija unutrašnjosti LAG-a;

• uključenost u stvaranje IQ-ponude i brenda za prepoznatljive kvalitetne eno-gastronomske, poljoprivredne i turističke proizvode; • predispozicije za razvoj cjelogodišnje turističke ponude sportova na otvorenom (biciklizam – Parenzana, paraglajding...); • razvijen volonterizam; • kvalitetna infrastruktura za 3. životnu dob (domovi, hospiciji).	• nedovoljno razvijena infrastruktura za navodnjavanje; • nedovoljna motiviranost i kreativnost mladih za pokretanje inovativnih proizvoda i oblika poslovanja; • nedostatak širokopojasne mreže.
O – prilike	**T – prijetnje**
• blizina kapaciteta i usluga susjednih država (obrazovanje, zdravstvo, gospodarstvo); • potencijal za razvoj cjelogodišnjeg turizma: sportski, kulturni i zdravstveni turizam; • mogućnost daljnjeg razvoja poljoprivrede, obrtništva i poduzetništva u funkciji turizma; • razvoj stočarstva i očuvanje zaštićene pasmine istarskog goveda – boškarina; • povećanje razvoja ekoloških poljoprivrednih gospodarstava i zelenog turizma; • povećanje kvalitete poljoprivrednih proizvoda zbog lakšeg plasmana proizvoda na tržištu EU-a; • suradnja i korištenje iskustava drugih LAG-ova (*best practices*); • korištenje poticaja za korištenje obnovljivih izvora energije; • dostupnost inovativnih tehnologija za jačanje konkurentnosti gospodarstva i povećanje životnog standarda; • mogućnost korištenja sredstava EU-fondova i nacionalnih fondova; • sinergija između poljoprivrednog i turističkog sektora i udruženja radi zajedničke promocije.	• nepredvidive klimatske promjene i vremenske nepogode; • zagađivanje mora i zraka iz prekograničnih izvora – rijeka Po i tankeri; • utjecaj nepovoljne gospodarske situacije u državi na lokalne poduzetnike; • povećana emigracija mladih, stručnog i visokoobrazovanog stanovništva zbog nedostatka radnih mjesta; • depopulacija ruralnog područja; • centraliziranost države, neusklađena državna politika s lokalnim potrebama; • nedostatak ljudskih kapaciteta za pripremu i provođenje EU-projekata • prezahtjevne, nedorečene i dugotrajne administrativne procedure za provedbu projekata, neusklađenost državnih propisa s uvjetima EU-a; • izumiranje tradicionalnih obrta; • prevelik utjecaj „velikih igrača “ i nekonkuretnost malih poduzetnika; • apartmanizacija; • neuređenost sustava koji potiče rad "na crno".

3. Razvojna vizija i ciljevi LAG-a "Sjeverna Istra"

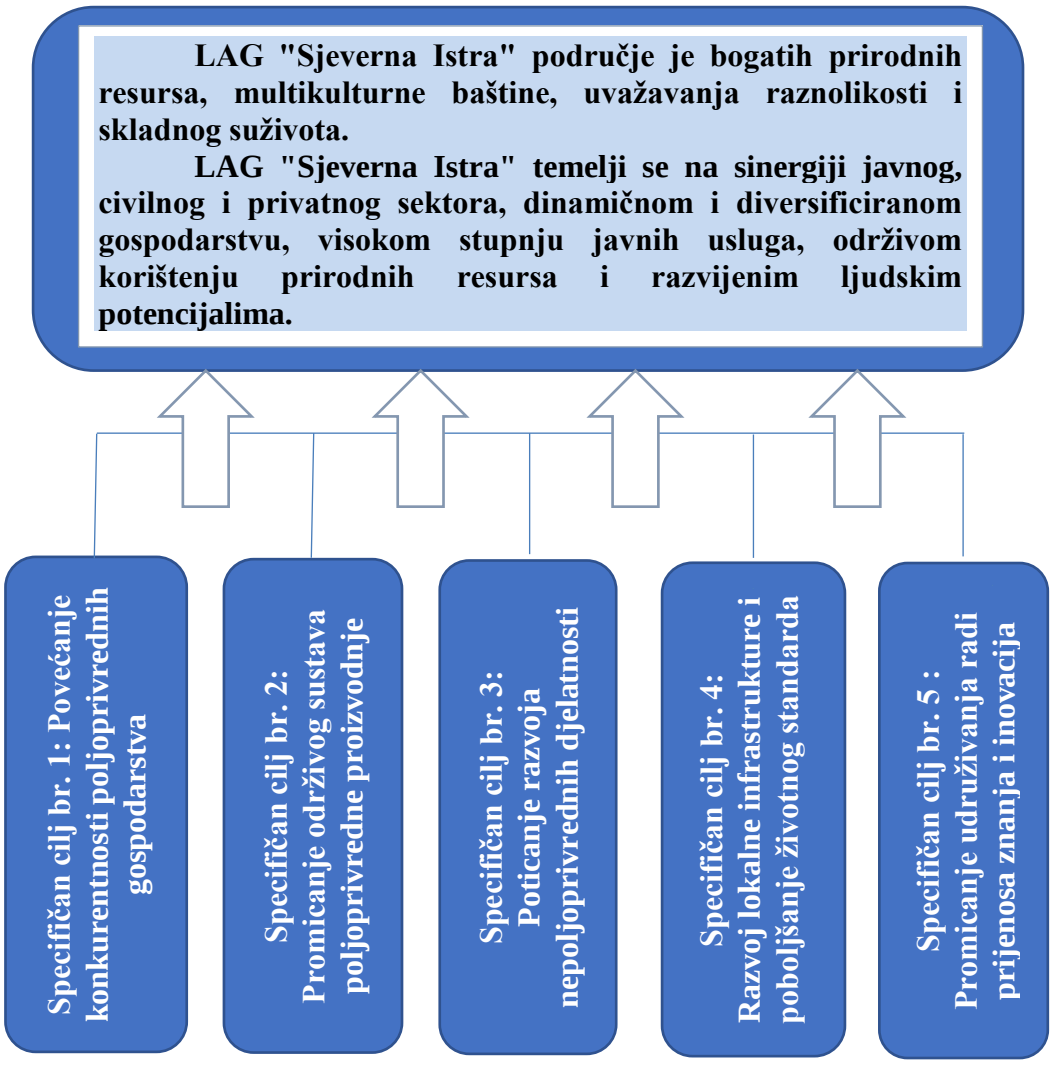

3.1. Razvojni ciljevi po osima ruralnog razvoja

Određivanju razvojnih ciljeva pristupilo se na osnovi prethodno određenih ključnih problema i potreba. Definirani su dugoročni ciljevi koji predstavljaju trajni zadatak i dugoročna opredjeljenja lokalnih žitelja.

Ti su ciljevi u nastavku razrađeni kao specifični ciljevi, mjere i aktivnosti te očekivani učinci koje bi trebalo postići u razdoblju provedbe ove Strategije. Pritom se vodilo računa o realnosti i mjerljivosti kratkoročnih ciljeva i dostupnosti financijske podrške u vremenskom okviru od nekoliko godina, o općoj situaciji na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, političko-ekonomskim uvjetima do i nakon priključenja Europskoj zajednici i dr. Prednost je dana mjerama čije ostvarenje u većoj mjeri ovisi o lokalnom angažmanu, a manje o vanjskim uvjetima i utjecajima.

Odabrani specifični ciljevi predstavljaju dugoročni odgovor na uočene razvojne potrebe, a oblikovani su po osima ruralnog razvoja i razvojnim mogućnostima područja kako slijedi:

Ključni problemi Poljoprivrednici s područja LAG-a teško mogu pratiti globalne poljoprivredne trendove i biti konkurentni na tržištu Europske unije bez ulaganja u nove tehnologije, opremu i poljoprivrednu mehanizaciju, posebice zato što se većina njih nalazi na područjima sa značajnim ili posebnim potrebama.	**SC 1. Povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava**
Razvojne potrebe Poboljšati uvjete proizvodnje i kvalitete poljoprivrednih proizvoda uključujući nabavu mehanizacije i opreme. Razvijati, rekonstruirati i izgrađivati poljoprivrednu infrastrukturu i objekte, nabavljati potrebnu mehanizaciju i opremu. Poboljšavati status primarnih proizvođača na tržištu putem sustava kvalitete. Podupirati razvoj malih poljoprivrednika i ulazak mlađih generacija na poljoprivredno tržište.	
Ključni problemi Poljoprivrednici s područja LAG-a i dalje se drže konvencionalne poljoprivrede, manje se odlučuju na ekološku jer su im troškovi certificiranja na godišnjoj razini visoki. Nužno je pozitivnim primjerima potaknuti usmjeravanje na ekološku poljoprivredu jer, osim učinka na bioraznolikost područja LAG-a, može pružiti i povećanje dodatne vrijednosti poljoprivrednim proizvodima i lakši plasman na tržišta EU-a.	**SC 2. Promicanje održivog sustava poljoprivredne proizvodnje**
Razvojne potrebe Olakšati modernizaciju poljoprivrednih gospodarstava kako bi diversificirani u ekološkoj proizvodnji mogli ostvarivati bolje rezultate na tržištu, ali i djelovati u skladu s okolišem. Poduprijeti aktivnosti ulaganja koje djeluju u skladu s očuvanjem bioraznolikosti i u skladu s ekosustavom specifičnog područja LAG-a. Poboljšati uvjete za učinkovitije korištenje poljoprivrednog zemljišta. Odrediti prioritete i sustavno pristupiti izgradnji sustava odvodnje i navodnjavanja poljoprivrednih površina. Potaknuti iskorištavanje obnovljivih izvora energije.	
Ključni problemi Na području LAG-a najveći broj poljoprivrednih gospodarstava pripada obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima, koja su većinom mala gospodarstva i slabe gospodarske održivosti. Osim navedenog, niska raznolikost proizvoda (većinom se uzgaja samo nekoliko kultura) rizičnija je za opstanak poljoprivrednih gospodarstava u slučaju niskih prinosa, slabe cijene otkupa poljoprivrednih proizvoda i uništenja prinosa zbog vremenskih nepogoda. Kako bi se spriječili negativni trendovi i kako bi se očuvala istarska unutrašnjost, potrebno je uz primarnu proizvodnju poticati i razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti.	**SC 3. Poticanje razvoja nepoljoprivrednih djelatnosti**
Razvojne potrebe Ulagati u izgradnju, rekonstrukciju i/ili opremanje objekata za uspostavljanje tradicijskih obrta, uključujući i marketing proizvoda. Poticati razvoj diferencirane djelatnosti na temelju poljoprivrednih aktivnosti. Razvijati inovativnu turističku ponudu i usluge koje povezuju lokalnu poljoprivrednu proizvodnju s ugostiteljstvom i turizmom.	
Ključni problemi Područje LAG-a "Sjeverna Istra" neravnomjerno je razvijeno, što se očituje u demografskim i gospodarskim aktivnostima. Ruralnom području pretežito gravitira starije stanovništvo, dok se mlađe generacije slabo odlučuju za bavljenje poljoprivredom. One većinom gravitiraju prema urbanijim industrijskim ili turističkim naseljima zbog lakše mogućnosti pronalaska poslova. Mlađe generacije s obiteljima odlaze s ruralnih područja zato što ne postoji razvijena infrastruktura koja bi omogućila osnovne usluge koje bi pridonijele razvoju društvenog života na tim područjima, poput vrtića te društvenih i sportskih ustanova.	**SC 4. Razvoj lokalne infrastrukture i poboljšanje životnog standarda**
Razvojne potrebe Kvalitativno i kvantitativno poboljšati turističko-ugostiteljske usluge, sportsku infrastrukturu, uključujući raznolikost resursa, tradiciju i brend područja. Razvijati izletničke, rekreativne, sportske i druge sadržaje za korištenje slobodnog vremena te poticati razvoj sportskog turizma.	

Poboljšavati društvenu opremljenost naselja.	
Ključni problemi Problem koji poljoprivrednici vide na području LAG-a je nemogućnost plasmana autentičnih poljoprivrednih proizvoda. Da bi se potrošaču u što kraćem roku isporučio konačni proizvod, potrebno je smanjiti broj posrednika. Što je lanac opskrbe kraći, lakše je zadržati i istaknuti autentičnost i izvornost prehrambenih proizvoda u pogledu njihove kulturne prepoznatljivosti, tradicionalnih načina proizvodnje i podrijetla sastojaka. Ujedno je potrebna i organizirana suradnja dionika na području LAG-a kako bi se informacije pravovremeno prenijele do svih zainteresiranih strana u procesu potezanja EU-sredstava.	**SC 5. Promicanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija**
Razvojne potrebe Stvarati poticajno okruženje za razvoj zajedničke gospodarske infrastrukture. Poboljšavati komuniciranje i razmjenu informacija – organizirati događaje, izdavati promidžbene materijale, uspostaviti informiranje internetom i sl. Pratiti stanje i potrebe, pratiti provedbu LRS-a te poticati projektne inicijative na području LAG-a. Dogovarati i provoditi projekte suradnje među LAG-ovima. Provoditi animiranje stanovnika, stalno informiranje i prikupljanje njihovih mišljenja i komentara.	

Ovako definirani ciljevi sukladni su osima Programa ruralnog razvoja prema kojima se usmjeravaju projekti ruralnog razvoja u zemljama članicama EU-a u razdoblju 2014. –2020.:

- restrukturiranje i modernizacija poljoprivrednog i prehrambenog sektora;
- promicanje okolišno učinkovitog poljoprivrednog sustava;
- poboljšanje učinkovitosti resursa te pomaci ka klimatski elastičnoj poljoprivredi, prehrambenoj industriji i šumarstvu;
- smanjenje ruralne depopulacije i povećanje kvalitete života te gospodarski oporavak;
- doprinos prioritetima Europske unije za ruralni razvoj.

4. Ciljevi, prioriteti i mjere LRS-a temeljeni na razvojnim mogućnostima PRR-a 2014. – 2020.

S.C.1. Povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava *Područje LAG-a "Sjeverna Istra" već je uključeno u oznake zemljopisnog podrijetla i izvornosti, i to za: maslinovo ulje, pršut i vino teran, stoga postoje i primjeri dobre prakse koji poljoprivrednici mogu potaknuti u uključenje. Promocija navedenih i novih sustava kvalitete dovela bi do prepoznatljivosti istarskih proizvoda na tržištu, što bi rezultiralo njihovom povećanom dodatnom vrijednošću. Trenutno ne postoje veći primjeri udruživanja poljoprivrednika na području LAG-a, ali zbog predispozicija za ekološki uzgoj te globalnih trendova u ekološkoj proizvodnji, podizanje vrijednosti proizvoda upravo se vidi u učinkovitom sustavu obilježavanja proizvoda i marketingu.* *Poljoprivrednici s područja LAG-a teško mogu pratiti globalne poljoprivredne trendove i biti konkurentni na tržištu Europske unije bez ulaganja u nove tehnologije, opremu i poljoprivrednu mehanizaciju, posebice zato što se većina njih nalazi na područjima sa značajnim ili posebnim potrebama. Zastarjelost poljoprivredne opreme i mehanizacije, osim visokih troškova održavanja i smanjene učinkovitosti poljoprivrednika, onemogućuje poštivanje smjernica o zaštiti okoliša. Zbog nedostatka modernih tehnologija poljoprivrednici imaju nisku razinu raznolikosti proizvoda. Ulaganje u modernizaciju primarne proizvode i prerade poljoprivrednih proizvoda poboljšat će tehnološke procese, učinkovitije korištenje sirovina, ublažiti emisije stakleničkih plinova u hranidbenim lancima, smanjiti potrošnju energije i poboljšati energetsku učinkovitost, smanjiti negativan utjecaj na okoliš, istovremeno osiguravajući zaštitu ljudi, životinja i biljaka, ali i razvoj novih znanja i vještina kod poljoprivrednika. Dobna struktura stanovništva LAG-a iznosi 44 godine, što generalno predstavlja staro stanovništvo. Situacija kod nositelja PG-a je također slična, većinom je nositelj starije stanovništvo. Napuštanje poljoprivrednih djelatnosti, posebice u unutrašnjosti LAG-a, te migracije u urbane cjeline rezultat su nekonkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava, niske produktivnosti i niske ekonomičnosti poljoprivrednih proizvoda, smanjenih inovacija zbog niske obrazovanosti starijeg stanovništva i nedovoljnog razvoja lokalne infrastrukture koja bi osigurala kvalitetu života.*			
Prioriteti	**Operacija (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.)**	**Aktivnosti**	**Očekivani rezultati**
Poboljšanje konkurentnosti primarnih proizvođača njihovom boljom integracijom u poljoprivredno-prehrambeni lanac putem programa kvalitete, dodajući vrijednost poljoprivrednim proizvodima putem promicanja na lokalnim tržištima i u kratkim krugovima opskrbe, skupina proizvođača i međustrukovnih organizacija – *fokus područje 3A*.	**M03: Sustavi kvalitete za poljoprivredne proizvode i hranu** 3.1. Potpora za novo sudjelovanje u sustavima kvalitete. 3.2. Potpora za aktivnosti informiranja i promicanja koje provode skupine proizvođača na unutarnjem tržištu.	1. Certificirati poljoprivrednike u sustav kvalitete. 2. Povećati vidljivosti i promociju. 3. Poboljšavati uvjete proizvodnje i kvalitete poljoprivrednih proizvoda uključujući nabavu mehanizacije i opreme. 4. Poboljšavati preradu poljoprivrednih proizvoda i trgovanje njima. 5. Razvijati, rekonstruirati i izgrađivati poljoprivrednu infrastrukturu i objekte, nabavljati potrebnu mehanizaciju i opremu. 6. Povezivati i umrežavati proizvođače te razvijati organizirani plasman i zajednički nastup na tržištu. 7.Stvarati poticajno okruženje za razvoj gospodarstva mladih poljoprivrednika. 8. Stvarati poticajno okruženje za razvoj gospodarstva malih poljoprivrednika.	1. Povećanje broja poljoprivrednih gospodarstava s područja LAG-a za minimalno 3 PG-a u sustavima kvalitete. 2. Proveden 2 projekta informiranja i promicanja koje provode skupine proizvođača na unutarnjem tržištu.
Poboljšanje gospodarskih rezultata svih poljoprivrednih gospodarstava i olakšavanje restrukturiranja i modernizacije, osobito u cilju povećanja sudjelovanja u tržištu i tržišne usmjerenosti, kao i poljoprivredne diversifikacije – *fokus područje 2A*.	**M04: Ulaganja u fizičku imovinu** 4.1.1. Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava. 4.2.1. Povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima.		1. Povećanje modernizacije i konkurentnosti za 2 PG-a. 2. Povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima za 2 PG-a.

Olakšavanje ulaska poljoprivrednika s odgovarajućom izobrazbom u sektor poljoprivrede, a pogotovo generacijske obnove – *fokus područje 2B*.	**M06: Razvoj poljoprivrednih gospodarstva i poslovanja** 6.1. Potpora mladim poljoprivrednicima. 6.3. Potpora razvoju malih PG-a.		1. Povećanje broja nositelja PG-a koji su mladi poljoprivrednici za 2 PG-a. 2. Povećanje tržišne učinkovitosti i konkurentnosti za 2 mala PG.
Doprinos LEADER specifičnim ciljevima: Povećanjem konkurentnosti PG-a pridonijet će se poboljšanju ruralnih životnih uvjeta, uključujući i dobrobit stanovništva.			

S.C. 2: Promicanje održivog sustava poljoprivredne proizvodnje ***Područje LAG-a "Sjeverna Istra" obuhvaća područja s prirodnim ograničenjima, raznolik ekosustav, koji u svojoj okolini nema velikih zagađivača poput tvornica i nudi predispozicije za ekološku poljoprivredu. Poljoprivrednici s područja LAG-a i dalje se drže konvencionalne poljoprivrede i manje se odlučuju na ekološku, jer su im troškovi certificiranja na godišnjoj razini visoki. Nužno je pozitivnim primjerima potaknuti umjeravanje na ekološku poljoprivredu jer ona, osim učinka na bioraznolikost područja LAG-a može pružiti i povećanje dodatne vrijednosti poljoprivrednim proizvodima i lakši plasman na tržišta EU-a. Dio područja također se nalazi pod Naturom 2000 zbog svoje bioraznolikosti te je nužno usavršavanje poljoprivrednika u vidu zaštite okoliša, korištenja pesticida i korištenja poljoprivredne mehanizacije kako se ne bi ugrozila prirodna staništa poput Motovunske šume – močvarnog područja i drugih. S obzirom da su Buje, Brtonigla, Buzet, Novigrad, Oprtalj, Umag, Vižinada i Kaštelir-Labinci uvršteni na popis područja ranjivih na nitrate, potrebno je također voditi računa o upravljanju vodama i eroziji tla. Zbog nepredvidivosti vremenskih uvjeta, poljoprivrednici najviše problema imaju upravo s navodnjavanjem, odnosno neprimjenom navodnjavanja, jer se zbog bržeg uroda poljoprivrednici često odlučuju na dvogodišnje sadnice koje donose brže prihode. Kvalitetno navodnjavanje osiguralo bi poljoprivrednike od gubitka prinosa, ali i pružilo dugoročno ulaganje u poljoprivredu. To se posebice odnosi na zone ranjive na nitrate, gdje mali poljoprivrednici na vlastitu ruku grade nekvalitetne sustave navodnjavanja, koji uništavaju gornji sloj tla, a time i hranjive tvari. S obzirom na specifičnost stočarstva u području LAG-a, posebice u tradicijskom uzgoju izvorne istarske pasmine goveda – boškarina te uzgoja ovaca, potrebno je obnoviti nastambe za stoku u koje se nije ulagalo godinama. Ulaganje u modernizaciju primarnih proizvoda i prerade poljoprivrednih proizvoda poboljšat će tehnološke procese, učinkovitije korištenje sirovina, ublažiti emisije stakleničkih plinova u hranidbenim lancima, smanjiti potrošnju energije i poboljšati energetsku učinkovitost, smanjiti negativan utjecaj na okoliš, istovremeno osiguravajući zaštitu ljudi, životinja i biljaka, ali i razvoj novih znanja i vještina kod poljoprivrednika.***			
Prioriteti	**Operacija (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.)**	**Aktivnosti**	**Očekivani rezultati**
Poboljšanje gospodarskih rezultata svih poljoprivrednih gospodarstava i olakšavanje restrukturiranja i modernizacije, osobito u cilju povećanja sudjelovanja u tržištu i tržišne usmjerenosti, kao i poljoprivredne diversifikacije – *fokus područje 3A.*	**M03: Sustavi kvalitete za poljoprivredne proizvode i hranu** 3.1. Potpora za novo sudjelovanje u sustavima kvalitete.	1. Certificirati poljoprivrednike u sustav kvalitete. 2. Ulagati u izgradnju, opremanje i poboljšanje sustava navodnjavanja na PG-u.	1. Povećanje broja ekološki certificiranih proizvođača za 3 PG-a.

Obnavljanje, očuvanje i poboljšanje ekosustava povezanih s poljoprivredom – *fokus područja 4A, 4B, 4C, 5A, 5B, 5D, 5C*. 4A) Obnova, očuvanje i povećanje bioraznolikosti, uključujući područja mreže Natura 2000. i područja s prirodnim ili drugim posebnim ograničenjima te poljoprivredu velike prirodne vrijednosti, kao i stanje europskih krajobraza. **4B) Bolje upravljanje vodama, uključujući upravljanje gnojivima i pesticidima**. **4C) Sprečavanje erozije tla i bolje upravljanje** **5A) Povećanje učinkovitosti u korištenju voda u poljoprivredi.** **5D) Smanjenje emisija stakleničkih plinova i amonijaka koje uzrokuje poljoprivredna djelatnost**. **5B) Povećanje učinkovitosti u korištenju energije u poljoprivredi i preradi hrane**. **5C) Olakšavanje opskrbe i korištenja obnovljivih izvora energije, nusproizvoda, otpada, ostataka i drugih neprehrambenih sirovina u svrhu biogospodarstva**.	**M04: Ulaganja u fizičku imovinu** 4.1.1. Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti. poljoprivrednih gospodarstava 4.2.1. Povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima.	3. Ulagati u moderne tehnologije u cilju uštede energije i smanjenja štetnog otpada prerade. 4. Ulagati u obnovu staništa važnih za očuvanje bioraznolikosti. 5. Ulagati u izgradnju terasa. 6. Ulagati u nabavu električnog pastira ili autohtonog pastirskog psa (tornjaka). 7. Ulagati u izgradnju novih i obnovu postojećih nastambi za stoku. 8. Ulagati u korištenje obnovljivih izvora energije. 9. Ulagati u sustave za navodnjavanje.	1. Povećanje broja poljoprivrednika s implementiranim sustavima za navodnjavanje za 2 PG-a. 2. Povećanje učinkovitosti prerade odnosno uštede energije upotrebom modernih tehnologija za 2 PG-a .
	Mjera 06. Razvoj PG-a i poslovanja 6.3. Potpora razvoju malih PG-a**.**		1. Povećanje broja poljoprivrednika s ulaganjima u uštede energije za 1 PG.
Doprinos LEADER specifičnim ciljevima: promicanjem održivog sustava poljoprivredne proizvodnje pridonosi se povećanju razine informiranosti i educiranosti ruralnog stanovništva, posebice u sferi klimatskih promjena, obnovljivih izvora energije te tzv. „zelenih "politika zaštite okoliša, koji izravno vode poboljšanju životnih i radnih uvjeta lokalnog stanovništva.			

S.C. 3. Poticanje razvoja nepoljoprivrednih djelatnosti

Prema gospodarskim pokazateljima za područje LAG-a vidljivo je da je obalni pojas razvijeniji od unutrašnjosti LAG-a. Razlog tome je što mu je okosnica gospodarske aktivnosti turizam. Stanovništvo u unutrašnjosti LAG-a, posebice općine Grožnjan, Oprtalj i Lanišće, koje bilježe migraciju stanovništva u obalna područja zbog većih mogućnosti zapošljavanja, ali i imaju nizak prihod per capita. Jedan od razloga je i činjenica da na području LAG-a najveći broj poljoprivrednih gospodarstava pripada obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu koja su većinom mala gospodarstva slabe gospodarske održivosti. Osim navedenog, mala raznolikost proizvoda (većinom se uzgaja samo nekoliko kultura) rizičnija je za opstanak poljoprivrednih gospodarstava u slučaju niskih prinosa, slabe cijene otkupa poljoprivrednih proizvoda i uništenja prinosa zbog vremenskih nepogoda. Kako bi se spriječili negativni trendovi i kako bi se očuvala istarska unutrašnjost, potrebno je uz primarnu proizvodnju poticati i razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti. Diversifikacija će u poljoprivredne djelatnosti pridonijeti otvaranju novih radnih mjesta u ruralnom području. U obzir treba uzeti globalne trendove koji potiču upravo ponudu autohtonih i izvornih proizvoda (primjerice agroturizam nudi vlastite poljoprivredne proizvode te smještajne i ugostiteljske usluge), ali i pozitivna iskustva turističkog klastera Umaga, Novigrada, Buja i Brtonigle, koji kroz sustav tematskih proizvoda nude iskustvo unutrašnjosti i obale te takvim organiziranim pristupom omogućuju produženje turističke sezone i veću vanpansionsku potrošnju. Razvojem

nepoljoprivrednih aktivnosti poput cikloturizma, koji predstavlja jedan od rastućih oblika turizma do 2020., a područje LAG-a već ima razvijenu infrastrukturu biciklističkih staza (najpoznatija je Parenzana), pruža se mogućnost razvijanja ruralnog turizma i usluga u ruralnim područjima.			
Prioriteti	**Operacija (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.)**	**Aktivnosti**	**Očekivani rezultati**
Poboljšanje gospodarskih rezultata svih poljoprivrednih gospodarstava i olakšavanje restrukturiranja i modernizacije, osobito u cilju povećanja sudjelovanja u tržištu i tržišne usmjerenosti, kao i poljoprivredne diversifikacije – *fokus* područje *2A.* **Olakšavanje diversifikacije, stvaranja i razvoja malih poduzeća kao i otvaranje radnih mjesta – *fokus područje 6A.***	**M06: Razvoj poljoprivrednih gospodarstva i poslovanja** 6.2. Potpora ulaganju u pokretanje nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnom području. 6.3. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava.	1. Ulagati u aktivnosti ruralnog turizma. 2. Razvijati lokalnu turističku ponudu i usluge koje povezuju lokalnu poljoprivrednu proizvodnju s ugostiteljstvom i turizmom. 3. Ulagati u izgradnju/rekonstrukciju/opremanje objekata u funkciji tradicijskih obrta, izravne prodaje i izrade suvenira. 4. Ulagati u izgradnju i opremanje objekata za prodaju vlastitih poljoprivrednih proizvoda.	1. Povećanje ulaganja u pokretanje nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnom području za 2 PG-a. 3. Povećanje investicija u objekte za prodaju vlastitih proizvoda za 2 PG-a.
Doprinos LEADER specifičnim ciljevima: razvojem nepoljoprivrednih djelatnosti pridonosi se diversifikaciji gospodarskih aktivnosti, poboljšanju ruralnih životnih i radnih uvjeta, uključujući i dobrobit, stvaranju novih, održivih mogućnosti zarade te promicanju društvene uključenosti, suzbijanju siromaštva i gospodarskog razvoja u ruralnim područjima.			

S.C. 4. Razvoj lokalne infrastrukture i poboljšanje životnog standarda ***Područje LAG-a "Sjeverna Istra" neravnomjerno je razvijeno, što se očituje u demografskim i gospodarskim aktivnostima. Ruralnom području pretežito gravitira starije stanovništvo, dok se mlađe generacije slabo odlučuju za bavljenje poljoprivredom. One većinom gravitiraju prema urbanijim industrijskim ili turističkim naseljima zbog lakše mogućnosti pronalaska poslova. Mlađe generacije s obiteljima odlaze s ruralnih područja zato što ne postoji razvijena infrastruktura koja bi omogućila osnovne usluge koje bi pridonijele razvoju društvenog života na ruralnim područjima, poput vrtića, društvenih i sportskih ustanova. Također zbog prostorne raspoređenosti sela u Istri ne postoji kvalitetan organiziran javni prijevoz koji bi smanjio negativan utjecaj nedostatka sadržaja lokalne infrastrukture. Uz navedeno, za obavljanje gospodarskih djelatnosti i razvoj ruralnog područja nedostaje širokopojasna mreža koja bi omogućila kvalitetniju komunikaciju s dobavljačima i potencijalnim turistima. Glavni nedostatak unutrašnjosti LAG-a je taj što ne postoji izrađen destinacijski menadžment, što znači da je unutrašnjost nedovoljno zastupljena i vidljiva kao turistička destinacija. Kako bi to uopće mogla postati, nužno je da se unaprijedi infrastruktura koja će imati utjecaj i na aktivno stanovništvo, ali i na održiv razvoj područja.***			
Prioriteti	**Operacija (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.)**	**Aktivnosti**	**Očekivani rezultati**
Promicanje društvene uključenosti, smanjenje siromaštva te gospodarski razvoj u ruralnim područjima. Poticanje lokalnog razvoja u ruralnim područjima – *fokus područje 6B.*	**MO7: Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim Područjima** 7.4. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu.	1. Ulagati u građenje i/ili opremanje: vatrogasnog doma i spremišta, društvenog doma/kulturnog centra, planinarskog doma i skloništa, turističkog informativnog centra, dječjeg igrališta, sportske građevine, objekata za slatkovodni sportski ribolov (ribički dom, nadstrešnica i drugo), rekreacijskih zona na rijekama i jezerima, biciklističkih staza i traka, tematskog puta i parka, javnih zelenih površina (parkovi i slično), pješačkih staza, pješačkih zona, otvorenog odvodnog kanala (koji nije sastavni dio ceste), groblja (komunalna infrastruktura i prateće građevine), tržnice, javnih prometnih površina (trg, pothodnik, nadvožnjak, javne stube i prolaz).	1. Povećanje investicija u izgradnju i/ili opremanje društveno korisnih objekata za 12 korisnika.

Doprinos LEADER specifičnim ciljevima: razvojem lokalne infrastrukture i poboljšanju životnog standarda djelatnosti pridonosi se promicanju društvene uključenosti, suzbijanju siromaštva te gospodarskom razvoju u ruralnim područjima

S.C. 5. Promicanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija ***Problem koji poljoprivrednici vide na području LAG-a je nemogućnost plasmana poljoprivrednih proizvoda, posebice u hotelske lance na obali LAG-a. Razlog tome je što su količine koje oni proizvedu male i ne mogu cjenovno konkurirati većim dobavljačima. Da bi se potrošaču u što kraćem roku isporučio konačni proizvod potrebno je smanjiti broj posrednika. Što je lanac opskrbe kraći, lakše je zadržati i istaknuti autentičnost i izvornost prehrambenih proizvoda u pogledu njihove kulturne prepoznatljivosti, tradicionalnih načina proizvodnje i podrijetla sastojaka. Takvim pristupom potaknula bi se međusobna suradnja između različitih sektora, koja bi mogla utjecati na senzibiliziranost građana i poticanje kupovine lokalnih proizvoda. Potrebno je unaprjeđivati komunikaciju i razmjenu informacija – educirati stanovništvo i informirati o EU-fondovima. Zadaća LAG-a je pratiti stanje i potrebe, provedbu LRS-a te poticati projektne inicijative na području LAG-a i provoditi projekte suradnje među LAG-ovima, ali i među državama iz regije i šire.***			
Prioriteti	**Operacija (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.)**	**Aktivnosti**	**Očekivani rezultati**
Promicanje društvene uključenosti, suzbijanja siromaštva te gospodarskog razvoja u ruralnim područjima – *fokus područje 6B*.	**MJERA 16. SURADNJA** 16.4. Potpora za horizontalnu i vertikalnu suradnju sudionika u lancu opskrbe za uspostavljanje i razvoj kratkih lanaca opskrbe i lokalnih tržišta te za promicanje ovih aktivnosti.	1. Ulagati u razvoj okruženja za uspostavu kratkih lanaca opskrbe te njihovu promociju. 2. Stvarati poticajno okruženje za razvoj Područja LAG-a sukladno Mjerama PRR-a 2014. – 2020. 3. Razvijati međunarodnu suradnju i suradnju lokalnih LAG-ova. 4. Osigurati operativne troškove LAG-a.	1. Povećanje ulaganja u uspostavu kratkih lanaca za 2 korisnika.
	Mjera 19. LEADER (CLLD) 19.2. Provedba LRS-a – odabir projekata LAG-a. 19.3. Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG-a. 19.4. Tekući troškovi i animacija.		1. Provedeno 10 natječaja iz Mjere 19.2. 2. Potaknuta suradnja i razmjena znanja – proveden 1 projekt među teritorijalne suradnje i 1 projekt transnacionalne suradnje. 3. Organizirane aktivnosti edukacija, informiranja i treninga za javnost i članove LAG-a 3 puta godišnje.
Doprinos LEADER ciljevima: promicanjem udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija pridonosi se ohrabrivanju i razvoju aktivnosti ruralnog stanovništva da zajednički djeluje putem projekata suradnje, promiču se lokalne inicijative i partnerstva uključivanjem lokalnih zajednica, poslovnih predstavnika i predstavnika lokalne uprave, jačaju se kapaciteti među ruralnim stanovnicima i partnerstvima te se potiče ruralni razvoja putem LAG-a i provedbe LRS-a.			

Cilj: SC 1. Povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstva						
Operacija (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.)	Mjera 03. Sustavi kvalitete za poljoprivredne proizvode i hranu. Podmjera 3.1. Potpora za novo sudjelovanje u sustavima kvalitete.	Mjera 03. Sustavi kvalitete za poljoprivredne proizvode i hranu. Podmjera 3.2. Potpora za aktivnosti informiranja i	Mjera 04. Ulaganja u fizičku imovinu. Podmjera 4.1. Potpora za ulaganja u poljoprivredna gospodarstva.	Mjera 04. Ulaganja u fizičku imovinu. Podmjera 4.2. Potpora za ulaganja u preradu, marketing i/ili razvoj poljoprivrednih proizvoda.	Mjera 06. Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja. Podmjera 6.3. Potpora razvoju malih	Mjera 06. Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja. Podmjera 6.1. Potpora mladim poljoprivrednicima.

		promicanja koje provode skupine proizvođača na unutarnjem tržištu.			poljoprivrednih gospodarstava.	
Aktivnosti:	Certificirati poljoprivrednike u sustav kvalitete.	Povećati vidljivosti i promociju.	Poboljšavati uvjete proizvodnje i kvalitete poljoprivrednih proizvoda uključujući nabavu mehanizacije i opreme. Razvijati, rekonstruirati i izgrađivati poljoprivrednu infrastrukturu i objekte, nabavljati potrebnu mehanizaciju i opremu. Povezivati i umrežavati proizvođače te razvijati organizirani plasman i zajednički nastup na tržištu.	Poboljšavati preradu poljoprivrednih proizvoda i trgovanje njima. Razvijati, rekonstruirati i izgrađivati poljoprivrednu infrastrukturu i objekte. Nabavljati potrebnu mehanizaciju i opremu. Povezivati i umrežavati proizvođače te razvijati organizirani plasman i zajednički nastup na tržištu.	Stvarati poticajno okruženje za razvoj gospodarstva malih poljoprivrednika.	Stvarati poticajno okruženje za razvoj gospodarstva mladih poljoprivrednika.
Ciljani korisnici/uvjeti prihvatljivosti: Prijavitelji registrirani na području LAG-a "Sjeverna Istra" s realizacijom ulaganja na području LAG-a "Sjeverna Istra"	Aktivni poljoprivrednici upisani u Upisnik poljoprivrednika koji su uključeni u europski ili nacionalni sustav kvalitete, udruženja, ekološki poljoprivredni proizvođači.	Skupina proizvođača (udruga) uključenih u europski ili nacionalni sustav kvalitete, udruženja ekoloških poljoprivrednih proizvođača.	Fizičke i pravne osobe upisane u Upisnik PG-a (ekonomska veličina: veće od 6.000 EUR za sektor voća, povrća i cvijeća i veće od 8.000 EUR za ostale sektore – proizvođačke grupe/organizacije)	Fizičke i pravne osobe koje se bave ili se namjeravaju baviti preradom proizvoda.	Mala poljoprivredna gospodarstva, ekonomske veličine od 2.000 do 7.999 EUR.	Osobe starosti između 18 i 40 godina s odgovarajućim profesionalnim vještinama i znanjima o poljoprivredi koje su prvi put postavljene kao nositelj poljoprivrednog gospodarstva (ne duže od 18 mjeseci prije podnošenja Zahtjeva) ekonomske veličine u rasponu od 8.000 do 49.999 EUR.
Prihvatljivi troškovi:	Sukladno Pravilniku za Mjeru 03 i Listi izdataka za podmjeru 3.1.	Sukladno Pravilniku za Mjeru 03 i Listi izdataka za podmjeru 3.2.	Sukladno Pravilniku za Mjeru 04 i Listi izdataka za podmjeru 4.1.	Sukladno Pravilniku za Mjeru 04 i Listi izdataka za podmjeru 4.2.	Sukladno Pravilniku za Mjeru 06 i Listi izdataka za podmjeru 6.3.	Sukladno Pravilniku za Mjeru 06 i Listi izdataka za podmjeru 6.1.

Najveći iznos potpore po korisniku	3.000 EUR	30.000 EUR	25.000 EUR	25.000 EUR	15.000 EUR	50.000 EUR
Najmanji iznos potpore po korisniku	n/p	n/p	5.000 EUR	10.000 EUR	15.000 EUR	50.000 EUR
Intenzitet potpore:	100%	70%	50% + dodatnih 20 postotnih bodova prema Pravilniku za Mjeru 4, operaciju 4.1.1.	50% + dodatnih 20 postotnih bodova prema Pravilniku za Mjeru 4, operaciju 4.2.1	100%	100%
Postotak sufinanciranja iz proračuna LRS	1% u Mjeri 19.2.	6% u Mjeri 19.2.	6,5% u Mjeri 19.2.	5% u Mjeri 19.2.	3,82% u Mjeri 19.2.	12,73% u Mjeri 19.2.
Pokazatelji praćenja:	Broj dodijeljenih potpora: 3	Broj dodijeljenih potpora: 2	Broj dodijeljenih potpora: 2	Broj dodijeljenih potpora: 2	Broj dodijeljenih potpora: 2	Broj dodijeljenih potpora: 2
Cilj: SC 2. Promicanje održivog sustava poljoprivredne proizvodnje						
Operacija (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.)	Mjera 03. Sustavi kvalitete za poljoprivredne proizvode i hranu. Podmjera 3.1. Potpora za novo sudjelovanje u sustavima kvalitete.	Mjera 04. Ulaganja u fizički imovinu. Podmjera 4.1. Potpora za ulaganja u poljoprivredna gospodarstva.	Mjera 04. Ulaganja u fizičku imovinu. Podmjera 4.2. Potpora za ulaganja u preradu, marketing i/ili razvoj poljoprivrednih proizvoda.	Mjera 04. Ulaganja u fizičku imovinu. Podmjera 4.4. Potpora neproizvodnim ulaganjima vezanim za postizanje agro-okolišnih i klimatskih ciljeva.	Mjera 06. Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja. Podmjera 6.3. Potpora razvoju malih PG-a – obnovljivi izvori energije i navodnjavanje.	
Aktivnost:	Certificirati poljoprivrednike u sustav kvalitete.	Ulagati u izgradnju, opremanje i poboljšanje sustava navodnjavanja na PG-u.	Ulagati u moderne tehnologije u cilju uštede energije i smanjenja štetnog otpada od prerade.	Ulagati u obnovu staništa važnih za očuvanje bioraznolikosti. Ulagati u izgradnju terasa. Ulagati u nabavu električnog pastira ili autohtonog pastirskog psa (tornjaka). Ulagati u izgradnju novih i obnova postojećih nastambi za stoku.	Ulagati u korištenje obnovljivih izvora energije. Ulagati u sustave za navodnjavanje.	
Ciljani korisnici/uvjeti prihvatljivosti: Prijavitelji registrirani na području LAG-a "Sjeverna Istra" s realizacijom ulaganja na	Aktivni poljoprivrednici upisani u Upisnik poljoprivrednika koji su uključeni u europski ili nacionalni sustav kvalitete, udruženja	Fizičke i pravne osobe upisane u Upisnik PG-a (ekonomska veličina: veće od 6.000 EUR za sektor voća, povrća i cvijeća i veće od 8.000	Korisnici su fizičke i pravne osobe koje se bave ili se namjeravaju baviti preradom proizvoda.	PG upisana u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava. Javne ustanove i tijela, uključujući javne ustanove za upravljanje zaštićenim	Mala PG, ekonomske veličine 2.000 – 7.999 EUR.	

području LAG-a "Sjeverna Istra"	ekoloških poljoprivrednih proizvođača.	EUR za ostale sektore – proizvođačke grupe/organizacije)		područjima (državne, regionalne i lokalne javne ustanove). JLS-ovi i civilne udruge koje se bave zaštitom i promicanjem kulturnih vrijednosti i zaštite okoliša.	
Prihvatljivi troškovi:	Sukladno Pravilniku za Mjeru 03 i Listi izdataka za podmjeru 3.1.	Sukladno Pravilniku za Mjeru 04 i Listi izdataka za podmjeru 4.1.	Sukladno Pravilniku za Mjeru 04 i Listi izdataka za podmjeru 4.2.	Sukladno Pravilniku za Mjeru 04 i Listi izdataka za podmjeru 4.4.	Sukladno Pravilniku za Mjeru 06 i Listi izdataka za podmjeru 6.3.
Najveći iznos potpore po korisniku	3.000 EUR	25.000 EUR	25.000 EUR	9.180 EUR	15.000 EUR
Najmanji iznos potpore po korisniku	n/p	5.000 EUR	10.000 EUR	600 EUR	15.000 EUR
Intenzitet potpore:	100%	50% + dodatnih 20 postotnih bodova prema Pravilniku za Mjeru 4, operaciju 4.1.1.	50% + dodatnih 20 postotnih bodova prema Pravilniku za Mjeru 4, operaciju 4.2.1.	100%	100%
Postotak sufinanciranja iz proračuna LRS	0,99% u Mjeri 19.2.	5% u Mjeri 19.2.	5% u Mjeri 19.2.	2% u Mjeri 19.2.	1,91% u Mjeri 19.2.
Pokazatelji praćenja:	Broj dodijeljenih potpora: 3	Broj dodijeljenih potpora: 2	Broj dodijeljenih potpora: 2	Broj dodijeljenih potpora: 2	Broj dodijeljenih potpora: 1

Cilj: SC 3. Poticanje razvoja nepoljoprivrednih djelatnosti		
Operacija (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.)	Mjera 06. Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja. Podmjera 6.2. Potpora ulaganju u pokretanje nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnom području.	Mjera 06. Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja. Podmjera 6.3. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava – izgradnja i opremanje objekata za prodaju vlastitih poljoprivrednih proizvoda.
Aktivnost:	Ulagati u aktivnosti ruralnog turizma. Razvijati lokalnu turističku ponudu i usluge koje povezuju lokalnu poljoprivrednu proizvodnju s ugostiteljstvom i turizmom. Ulagati u izgradnju/rekonstrukciju/opremanje objekata u funkciji tradicijskih obrta, izravne prodaje i izrade suvenira.	Ulagati u izgradnju i opremanje objekata za prodaju vlastitih poljoprivrednih proizvoda.
Ciljani korisnici/uvjeti prihvatljivosti: **Prijavitelji registrirani na području LAG-a "Sjeverna Istra" s realizacijom ulaganja na području LAG-a "Sjeverna Istra"**	Poljoprivredna gospodarstva upisana u Upisnik poljoprivrednika u rangu mikro i malih poslovnih subjekata. Fizičke osobe u svojstvu nositelja ili člana obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva koji pokreću novu nepoljoprivrednu djelatnost u ruralnim područjima.	Fizičke i pravne osobe upisani u Upisnik poljoprivrednih gospodarstva ekonomske veličine 2.000 – 7.999 EUR.

Prihvatljivi troškovi:	Sukladno Pravilniku za Mjeru 06 i Listi izdataka za podmjeru 6.2.	Sukladno Pravilniku za Mjeru 06 i Listi izdataka za podmjeru 6.3.
Najveći iznos potpore po korisniku	50.000 EUR	15.000 EUR
Najmanji iznos potpore po korisniku	50.000 EUR	15.000 EUR
Intenzitet potpore:	100%	100%
Postotak sufinanciranja iz proračuna LRS-a	12,73% u Mjeri 19.2.	3,82% u Mjeri 19.2.
Pokazatelji praćenja:	Broj dodijeljenih potpora: 2	Broj dodijeljenih potpora: 2

Cilj: SC 4. Razvoj lokalne infrastrukture i poboljšanje životnog standarda	
Operacija (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.)	Mjera 07. Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima. Podmjera 7.4. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu.
Aktivnost:	Ulagati u građenje i/ili opremanje: vatrogasnog doma i spremišta, društvenog doma/kulturnog centra, planinarskog doma i skloništa, turističkog informativnog centra, dječjeg igrališta, sportskih građevina, objekata za slatkovodni sportski ribolov (ribički dom, nadstrešnica i drugo), rekreacijskih zona na rijekama i jezerima, biciklističkih staza i traka, tematskog puta i parka, javnih zelenih površina (parkova i slično), pješačkih staza, pješačkih zona, otvorenog odvodnog kanala (koji nije sastavni dio ceste), groblja (komunalna infrastruktura i prateće građevine), tržnica, javnih prometnih površina (trg, pothodnik, nadvožnjak, javne stube i prolaz).
Ciljani korisnici/uvjeti prihvatljivosti: **Prijavitelji registrirani na području LAG-a "Sjeverna Istra" s realizacijom ulaganja na području LAG-a "Sjeverna Istra"**	Jedinice lokalne samouprave; trgovačka društva u većinskom vlasništvu jedinica lokalne samouprave; javne ustanove neprofitnog karaktera u kojima su osnivači jedinice lokalne samouprave (osim javnih vatrogasnih postrojbi, lokalnih i regionalnih razvojnih agencija); udruge/organizacije civilnog društva i vjerske zajednice koje se bave humanitarnim i društvenim djelatnostima od posebnog interesa za lokalno stanovništvo (isključujući LAG-ove) i čije su djelatnosti sukladno ciljnim skupinama i klasifikaciji djelatnosti udruga, povezane sa prihvatljivim ulaganjem; lokalne akcijske grupe (LAG-ovi) koje su odabrane unutar Programa.
Prihvatljivi troškovi:	Sukladno Pravilniku za Mjeru 07 i Listi izdataka za podmjeru 7.4.
Najveći iznos potpore po korisniku	20.000 EUR
Najmanji iznos potpore po korisniku	15.000 EUR
Intenzitet potpore:	80-100%
Postotak sufinanciranja iz proračuna LRS-a	30% u Mjeri 19.2.
Pokazatelji praćenja:	Broj dodijeljenih potpora: 12

Cilj: SC 5. Promicanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija				
Operacija (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.):	Mjera 16. Suradnja. Podmjera 16.4. Potpora za horizontalnu i vertikalnu suradnju sudionika u lancu opskrbe za uspostavljanje i razvoj kratkih lanaca opskrbe i lokalnih tržišta te za promicanje ovih aktivnosti.	Mjera 19. LEADER (CLLD)		
		Podmjera 19.2. Provedba LRS-a – odabir projekata LAG-a.	Podmjera 19.3. Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG-a.	Podmjera 19.4.1. Tekući troškovi i animacija.
Aktivnost:	Ulagati u razvoj okruženja za uspostavu kratkih lanaca opskrbe te njihovu promociju.	Stvarati poticajno okruženje za razvoj Područja LAG-a sukladno Mjerama PRR-a 2014. – 2020.	Razvijati međunarodnu suradnju i suradnju lokalnih akcijskih grupa.	Osigurati operativne troškove Lokalne akcijske grupe.
Ciljani korisnici/uvjeti prihvatljivosti: **Prijavitelji registrirani na području LAG-a "Sjeverna Istra" s**	Pravne osobe iz poljoprivrednog i prehrambenog sektora i njihova udruženja; proizvođačke grupe i organizacije; druge pravne osobe koje sudjeluju u kratkim lancima opskrbe i drugi relevantni dionici.	Nositelji projekta s područja LAG-a "Sjeverna Istra" i LAG "Sjeverna Istra".	LAG "Sjeverna Istra"	LAG "Sjeverna Istra"

realizacijom ulaganja na području LAG-a "Sjeverna Istra"				
Prihvatljivi troškovi:	Sukladno Pravilniku za Mjeru 16 i Listi izdataka za podmjeru 16.4.	Sukladno Pravilniku za Mjeru 19 i Listi izdataka za podmjeru 19.2.	Sukladno Pravilniku za Mjeru 19 i Listi izdataka za podmjeru 19.3.	Sukladno Pravilniku za Mjeru 19 i Listi izdataka za podmjeru 19.4.
Najveći iznos potpore po korisniku	17.000 EUR	Definirano svakom Operacijom iz LRS-a.	19.3.1. – 4.760,00 EUR 19.3.2. – 19.040,00 EUR	n/p
Najmanji iznos potpore po korisniku	10.000 EUR	Definirano svakom Operacijom iz LRS-a.	19.3.1. – 500 EUR 19.3.2. – 500 EUR	n/p
Intenzitet potpore:	100%	100%	100%	100%
Postotak sufinanciranja iz proračuna LRS	3,5% u Mjeri 19.2.	Iznos iz proračuna za Mjeru 19.2.	5% na temelju Mjere 19.2.	25% na temelju 19.2 i 19.3.
Pokazatelji praćenja:	Broj dodijeljenih potpora: 2	Broj raspisanih natječaja: 10	Broj pripremljenih projekata međunarodne i transnacionalne suradnje: 2	Broj organiziranih događanja: 12

Provedbom ovih navedenih Mjera osnažit će se gospodarstvo na području LAG-a "Sjeverna Istra", što će biti vidljivo iz povećanja prihoda, ali i novog zapošljavanja za minimalno 6 osoba.

5. Kriterij odabira

Za potrebe provedbe odabira projekata u podmjeri 19.2 definirat će se kriteriji za ocjenjivanje projektnih prijedloga. Kriteriji za odabir projekata na razini LAG-a su mjerodavno prikladni i ne mogu biti krivo protumačeni te su u skladu s ciljevima, prioritetima, mjerama i tipovima operacija LRS-a. Prilikom utvrđivanja kriterija odabira projekata u procesu odabira projekata, a sukladno LAG-ovim objavljenim Natječajima, projektni se prijedlozi obrađuju prvenstveno sukladno pravilnicima za pojedinu mjeru koje je objavilo Ministarstvo poljoprivrede, zatim se administrativnom obradom ocjenjuju sukladno kriterijima odabira LAG-a te upućuju u daljnju obradu prilikom sastavljanja rang-liste.

Kriterij odabira	
Operacije (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.) 3	**Operacije (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.) 3**
Operacija (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.) 3.1. 1. Održivost: – doprinos stvaranju novih radnih mjesta; – 1 novozaposleni – 5 bodova; – 2 i više novozaposlenih – 10 bodova. 2. Vrsta sustava kvalitete: – ZOI – Zaštićena oznaka izvornosti –10 bodova; – ZOZP – Zaštićena oznaka zemljopisnog podrijetla – 9 bodova; – ZTS – Zajamčena oznaka tradicionalnog specijaliteta – 8 bodova; – EU neobvezni izraz kvalitete – 7 bodova; – Nacionalni neobvezni izraz kvalitete – 6 bodova. 3. Financijski kapaciteti (osigurana sredstva za provedbu projekta): – osigurano do 50% sredstava – 8 bodova; – osigurano od 50,01 do 80% sredstava – 9 bodova; – osigurano više od 80,01% sredstava projekta – 10 bodova. 4. Operativni kapaciteti. Broj zaposlenih: – do 5 osoba – 10 bodova; – od 5 do 10 osoba – 9 bodova; – više od 10 osoba – 8 bodova.	Operacija (Mjera iz PRR 2014. – 2020.) 3.2. 1. Održivost: – doprinos stvaranju novih radnih mjesta; – 1 novozaposleni – 5 bodova; – 2 i više novozaposlenih – 10 bodova. 2. Broj proizvođača koji su uključeni u skupinu: – više od 10 proizvođača uključenih u sustav kvalitete – 10 bodova; – od 5 do 10 proizvođača uključenih u sustav kvalitete – 9 bodova; – manje od 5 proizvođača uključenih u sustav kvalitete – 8 bodova. 3. Financijski kapaciteti (osigurana sredstva za provedbu projekta): – osigurano do 30% sredstava – 8 bodova; – osigurano od 30,01 do 80% sredstava – 9 bodova; – osigurano više od 80,01% sredstava projekta – 10 bodova.
Operacije (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.) 4	**Operacija (Mjera iz PRR 2014.-2020.) 4**
Operacija (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.) 4.1.1. 1. Održivost: – doprinos stvaranju novih radnih mjesta; – 1 novozaposleni – 5 bodova; – 2 i više novozaposlenih – 10 bodova. 2. Vrsta ulaganja: – ulaganja ili u izgradnju, ili u rekonstrukciju, ili u opremanje – 8 bodova; – ulaganja u izgradnju i opremanje ili rekonstrukciju i opremanje – 9 bodova; – ulaganje u navodnjavanje – 10 bodova. 3. Financijski kapaciteti (osigurana sredstva za provedbu projekta): – osigurano do 50% sredstava – 8 bodova; – osigurano od 50,01 do 80% sredstava – 9 bodova; – osigurano više od 80,01% sredstava projekta – 10 bodova. 4. Operativni kapaciteti. Broj zaposlenih: – do 5 osoba – 10 bodova;	Operacija (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.) 4.2.1. 1. Održivost: – doprinos stvaranju novih radnih mjesta; – 1 novozaposleni – 5 bodova; – 2 i više novo zaposlenih – 10 bodova. 2. Vrsta ulaganja: – ulaganja ili u izgradnju, ili u rekonstrukciju, ili u opremanje – 5 bodova; – ulaganja u izgradnju i opremanje ili rekonstrukciju i opremanje – 10 bodova. 3. Financijski kapaciteti (osigurana sredstva za provedbu projekta): – osigurano do 50% sredstava – 8 bodova; – osigurano od 50,01 do 80% sredstava – 9 bodova; – osigurano više od 80,01% sredstava projekta – 10 bodova. 4. Operativni kapaciteti. Broj zaposlenih: – do 5 osoba – 10 bodova; – od 5 do 10 osoba – 9 bodova;

– od 5 do 10 osoba – 9 bodova; – više od 10 osoba – 8 bodova. Broj članova (zadruge, udruge): – do 5 članova – 8 bodova; – od 5 do 10 članova – 9 bodova; – više od 10 članova – 10 bodova. 5. Horizontalne politike*: – jednake mogućnosti (zapošljavanje invalida, manjina…) – 1 bod; – doprinos zaštiti okoliša – 1 bod; – inovacija – 1 bod. 6. Ekonomska veličina. Sektor cvijeća, povrća i voća: – od 6.000 do 15.000 EUR – 10 bodova. Ostali sektori i proizvođačke organizacije: – od 8.000 do 15.000 EUR – 10 bodova.	– više od 10 osoba – 8 bodova. Broj članova (zadruge, udruge): – do 5 članova – 8 bodova; – od 5 do 10 članova – 9 bodova; – više od 10 članova – 10 bodova. 5. Horizontalne politike*: – jednake mogućnosti (zapošljavanje invalida, manjina…) – 1 bod; – doprinos zaštiti okoliša – 1 bod; – inovacija – 1 bod. 6. Pravni oblik: – mikro – 10 bodova; – malo – 9 bodova.
Kriterij odabira	
Operacije (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.) 4	**Operacije (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.) 6**
Operacija (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.) 4.4.1. 1. Financijski kapaciteti (osigurana sredstva za provedbu projekta): – osigurano do 50% sredstava – 8 bodova; – osigurano od 50,01 do 80% – 9 bodova; – osigurano više od 80,01% sredstava projekta – 10 bodova. 2. Operativni kapaciteti. Broj zaposlenih: – do 5 osoba – 10 bodova; – od 5 do 10 osoba – 9 bodova; – više od 10 osoba – 8 bodova. Broj članova (zadruge, udruge): – do 5 članova – 8 bodova; – od 5 do 10 članova – 9 bodova; – više od 10 članova – 10 bodova. 3. Ulaganje je u području Natura 2000 – 5 bodova.	Operacija (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.) 6.1. 1. Održivost: – doprinos stvaranju novih radnih mjesta; – 1 novozaposleni – 5 bodova; – 2 i više novozaposlenih – 10 bodova. 2. Vrsta ulaganja: – ulaganja ili u izgradnju, ili u rekonstrukciju, ili u opremanje – 5 bodova; – ulaganja u izgradnju i opremanje ili rekonstrukciju i opremanje – 10 bodova. 3. Financijski kapaciteti (osigurana sredstva za provedbu projekta): – osigurano do 50% sredstava – 8 bodova; – osigurano od 50,01 do 80% sredstava– 9 bodova; – osigurano više od 80,01% sredstava projekta – 10 bodova. 4. Horizontalne politike*: – jednake mogućnosti (zapošljavanje invalida, manjina…) – 1 bod; – doprinos zaštiti okoliša – 1 bod; – inovacija – 1 bod. 5. Ekonomska veličina: – od 8.000 do 25.000 EUR – 10 bodova.
Kriterij odabira	
Operacije (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.) 6	**Operacije (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.) 6**
Operacija (Mjera iz PRR 2014.-2020.) 6.2. 1. Održivost: – doprinos stvaranju novih radnih mjesta; – 1 novozaposleni – 5 bodova; – 2 i više novozaposlenih – 10 bodova. 2. Vrsta ulaganja: – ulaganja ili u izgradnju, ili u rekonstrukciju, ili u opremanje – 5 bodova; – ulaganja u izgradnju i opremanje ili rekonstrukciju i opremanje – 10 bodova. 3. Financijski kapaciteti (osigurana sredstva za provedbu projekta): – osigurano do 50% sredstava – 8 bodova; – osigurano od 50,01 do 80% sredstava – 9 bodova; – osigurano više od 80,01% sredstava projekta –10 bodova. 4. Horizontalne politike*:	Operacija (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.) 6.3. 1. Održivost: – doprinos stvaranju novih radnih mjesta; – 1 novozaposleni – 10 bodova. 2. Vrsta ulaganja*: – ulaganja u izgradnju i/ili opremanje objekata za prodaju vlastitih proizvoda – 10 bodova; – ulaganja u navodnjavanje – 10 bodova; – ulaganja u uštedu energije (obnovljivi izvori energije i/ili energetska učinkovitost) – 10 bodova. 3. Financijski kapaciteti (osigurana sredstva za provedbu projekta): – osigurano do 50% sredstava – 8 bodova; – osigurano od 50,01 do 80% sredstava – 9 bodova; – osigurano više od 80,01% sredstava projekta – 10 bodova. 4. Horizontalne politike*:

– jednake mogućnosti (zapošljavanje invalida, manjina…) – 10 bodova; – doprinos zaštiti okoliša – 9 bodova; – inovacija – 8 bodova. 5. Ekonomska veličina: – od 1.000 do 15.000 EUR – 10 bodova.	– jednake mogućnosti (zapošljavanje invalida, manjina…) – 1 bod; – doprinos zaštiti okoliša – 5 bodova; – inovacija – 1 bod. 5. Ekonomska veličina: – od 2.000 do 4.000 EUR – 10 bodova.
Kriterij odabira	
Operacije (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.) 7	**Operacije (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.) 16**
Operacija (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.) 7.4. 1. Vrsta Korisnika: – jedinice lokalne samouprave – 8 bodova; – trgovačka društva u većinskom vlasništvu jedinica lokalne samouprave – 9 bodova; – ostali – 10 bodova. 2. Financijski kapaciteti (osigurana sredstva za provedbu projekta): – osigurano do 50% sredstava – 8 bodova; – osigurano od 50,01 do 80% sredstava – 9 bodova; – osigurano više od 80,01% sredstava projekta – 10 bodova. 3. Operativni kapaciteti. Broj provedenih projekata u toj domeni u proteklih 5 godina: – 1 do 5 projekata – 8 bodova; – od 6 do 10 projekata – 9 bodova; – od 11 do 15 projekata – 10 bodova. 4. Horizontalne politike*: – jednake mogućnosti (zapošljavanje invalida, manjina…) – 1 bod; – doprinos zaštiti okoliša – 1 bod; – inovacija – 1 bod.	Operacija (Mjera iz PRR 2014. – 2020.) 16.4. 1. Broj pravnih osoba u projektu: – do 2 – 8 bodova; – od 3 do 5 – 9 bodova; – 6 i više – 10 bodova. 2. Broj JLS-ova obuhvaćenih projektom: – do 2 – 8 bodova; – od 3 do 5 – 9 bodova; – od 6 i više – 10 bodova. 3. Financijski kapaciteti (osigurana sredstva za provedbu projekta): – osigurano do 50% sredstava – 8 bodova; – osigurano od 50,01 do 80% sredstava – 9 bodova; – osigurano više od 80,01% sredstava projekta – 10 bodova. 4. Doprinos zaštiti okoliša – 5 bodova.

* Ukoliko projekt ulazi u više od jedne kategorije uzimat će se kumulativ, odnosno zbroj svih kategorija

5.1. Transparentnost procesa donošenja odluka

DOKUMENTACIJA ZA ODREĐIVANJE NAČINA I UVJETA PROVEDBE POJEDINIH LAG NATJEČAJA

Za potrebe provedbe odabira projekata uspostaviti će se dokumentacija koja će propisati pravila postupanja za svaku Operaciju zasebno iz LRS-a.

1. Natječaj LAG-a „Sjeverna Istra“ (organizacija provedbe natječaja, važni postupci i rokovi, podnošenje prijava) po pojedinoj Operaciji iz LRS-a.
2. Pravilnik LAG-a „Sjeverna Istra“ po pojedinoj Operaciji iz LRS-a koji je istovjetan onome kojeg izdaje Agencija za plaćanja pri objavi natječaja na nacionalnoj razini.
3. Vodič LAG-a „Sjeverna Istra“ o postupku obrade projekata koji se podnose temeljem LAG natječaja po pojedinoj Operaciji iz LRS-a po potrebi (smjernice za podnositelje prijava).
4. Opće odredbe o postupku odabira projekata na razini Lokalne akcijske grupe „Sjeverna Istra“ u okviru provedbe Lokalne razvojne strategije LAG-a „Sjeverna Istra“ 2014. – 2020.

POSTUPAK OBRADE PROJEKATA

1. Zahtjev za potporu se podnosi temeljem natječaja kojeg raspisuje LAG „Sjeverna Istra“.

2. Natječaj se objavljuje na mrežnim stranicama LAG-a „Sjeverna Istra“ i na mrežnim stranicama svih jedinica lokalne samouprave uključenih u LAG te po potrebi u lokalnom dnevnom glasilu.
3. Natječajem se određuju rokovi i uvjeti za podnošenje Zahtjeva za potporu
4. Postupak odabira projekata se provodi na LAG razini i sastoji se od sljedećih faza:
    - 1. faza: administrativna kontrola projekata,
    - 2. faza: ocjenjivanje projekata,
    - 3. faza: odabir projekata od strane UO LAG-a,
    - 4. faza: prigovori na odluke LAG-a.

ADMINISTRATIVNA KONTROLA PROJEKATA

1. Zahtjevi za potporu pristigli po objavljenom LAG natječaju obrađuju se po redoslijedu zaprimanja. Administrativnu kontrolu obavljaju LAG administratori.
2. Prilikom administrativne kontrole projekata utvrđuje se pravovremenost i potpunost prijave te prihvatljivost nositelja projekta sukladno odredbama propisanim LAG natječajem.
3. Po završetku administrativne kontrole LAG administratori ispunjavaju tablicu s naznakom koji su prijavitelji prošli, a koji nisu prošli administrativnu kontrolu. Projekti koji su prošli administrativnu kontrolu prosljeđuju se u 2. fazu postupka odabira projekta.

OCJENJIVANJE PROJEKATA

1. Cilj faze ocjenjivanja projekata je provjeriti usklađenost projekta s uvjetima prihvatljivosti i kriterijima odabira iz LRS, utvrđivanje prihvatljivih troškova/aktivnosti i iznosa istih, intenziteta i iznosa potpore, broja bodova po projektu, a sve to zavisno o tipu operacije.
2. Ocjenjivanje projekata obavlja Ocjenjivački odbor LAG-a kojeg imenuje sam LAG..
3. Ako voditelj LAG-a procjeni da sve provjere iz faze ocjenjivanja projekta mogu obaviti LAG administratori uslijed jednoznačno provjerljivih/mjerljivih kriterija odabira koji su navedeni u LRS-u LAG-a voditelj će napisati bilješku te će LAG administratori obavljati sve provjere iz faze ocjenjivanja projekata.
4. Ukoliko je pri ocjenjivanju projekata potrebno tražiti dodatna obrazloženja/ispravke LAG će preporučenom pošiljkom putem poštanskog ureda od prijavitelja tražiti obrazloženje/ispravak. Prijavitelj je dužan u roku od pet radnih dana od primitka dodatnog obrazloženja/ispravke od strane LAG-a dostaviti isti preporučenom pošiljkom putem poštanskog ureda.
5. Ukoliko prijavitelj traženo obrazloženje/ispravak ne dostavi do traženog roka LAG prijavitelju dostavlja Odluku o odbijanju.
6. Po završetku navedenih radnji izrađuje se rang-lista sukladno kriterijima odabira projekata navedenim u LRS. Na rang-listi se nalaze i projekti koji su isključeni iz postupka odabira projekata. Prednost na rang-listi imaju projekti s ostvarenim većim brojem bodova.
7. Rang-lista se upućuje u postupak odabira projekata od strane UO LAG-a.
8. U slučajevima kada je LAG nositelj projekta ocjenjivanje se mora provesti na način da ne dovodi LAG u povlašteni položaj u odnosu na druge nositelje projekata i ocjenjivanje moraju provesti osobe koje su u potpunosti neovisne od LAG-a. U takvom slučaju Agencija za plaćanja provodi obaveznu kontrolu ocjenjivanja projekta.

ODABIR PROJEKATA OD STRANE UO LAG-A

1. UO LAG-a će na temelju dostavljene rang-liste projekata koju je pripremio Ocjenjivački odbor LAG-a, donijeti: Odluku o odabiru projekta ili Odluku o odbijanju.
2. UO LAG-a mora odobriti i isključenje projekata iz postupka odabira.
3. Nakon isključenja članova UO LAG-a kod kojih je utvrđen sukob interesa, najmanje 51% članova UO LAG-a mora imati pravo glasa prilikom odlučivanja.
4. Za odabir projekata mora glasovati natpolovična većina članova UO LAG-a s pravom glasa.
5. Bilo koja pojedinačna interesna skupina unutar UO LAG-a ne posjeduje više od 49% glasačkih prava prilikom odlučivanja.
6. Nakon odabira projekata od strane UO LAG-a sam LAG izdaje odluke i šalje ih nositeljima sukladno propisanome u LAG natječaju.
7. U slučaju da dva ili više projekta imaju isti broj bodova prednost na rang-listi imaju oni s ranijim vremenom podnošenja projekta na LAG natječaj (datum, sat, minuta, sekunda predaje u poštanski ured).
8. Ukoliko dva ili više projekta imaju jednaki broj bodova i jednako vrijeme podnošenja projekta, a navedeno uvjetuje dodjelu potpore, provest će se postupak izvlačenja slučajnim odabirom u prisutnosti javnog bilježnika.

PRIGOVORI NA ODLUKE LAG-A

1. Nositelji projekata imaju pravo podnijeti prigovor na odluke LAG-a zbog: povrede odredbi LAG natječaja, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene pravnog propisa na kojem se temelji odluka.
2. LAG imenuje članove tijela LAG-a nadležnog za prigovore.
3. Tijelo LAG-a nadležno za prigovore sastoji se od tri člana, a imenuje ih UO LAG-a za odlučivanje po pristiglim prigovorima prijavitelja na LAG natječajima.
4. Prigovor mora biti razumljiv i sadržavati sve što je potrebno da bi se po njemu moglo postupiti.
5. Prigovor se podnosi preporučenom pošiljkom na adresu LAG-a u roku propisanom LAG natječajem.
6. Odluke tijela LAG-a nadležnog za prigovore su konačne i ne mogu biti promijenjene od strane UO LAG-a.
7. Odluka kojom je odlučeno o prigovoru se dostavlja podnositelju prigovora.

INFORMIRANJE JAVNOSTI

1. Popis projekata koji su odabrani od strane LAG-a bit će objavljeni na mrežnoj stranici LAG-a nakon utvrđivanja rang-liste odabranih projekata.
2. Objava će uključivati najmanje sljedeće podatke: naziv nositelja projekta, naziv projekta i njegov kratak opis te intenzitet i iznos potpore.

POSTUPAK DODJELE POTPORE U AGENCIJI ZA PLAĆANJA

1. LAG je dužan u ime i za račun nositelja projekta podnijeti Zahtjev za potporu putem AGRONET-a u roku od 90 dana od dana donošenja odluke na LAG razini.
2. Agencija za plaćanja provodi administrativnu kontrolu Zahtjeva za potporu te donosi Odluku o dodjeli sredstava ili Odluku o odbijanju Zahtjeva za potporu.
3. Prilikom administrativne kontrole Zahtjeva za potporu Agencija za plaćanja može od LAG-a i/ili nositelja projekta tražiti dopune, ispravke i obrazloženja na način i u rokovima koji se propisuju natječajem za provedbu LRS.

OCJENJIVAČKI ODBOR

1. Za potrebe odabira projekata temeljem natječaja objavljenih od strane LAG-a osnovat će se Ocjenjivački odbor LAG-a kojeg imenuje UO LAG-a.
2. Broj članova u Ocjenjivačkom odboru LAG-a obavezno mora biti neparan i minimalno mora brojiti tri člana.
3. Članovi Ocjenjivačkog odbora LAG-a imaju i svoje zamjenike.
4. Članovi Ocjenjivačkog odbora LAG-a ne mogu biti članovi niti jednog tijela LAG-a koje sudjeluje u postupku odabira projekata.
5. Prva sjednica Ocjenjivačkog odbora LAG-a održava se prije početka same evaluacije projekata. Na toj će sjednici članovi Ocjenjivačkog odbora LAG-a biti upoznati s popisom nositelja projekata koji su se prijavili na LAG natječaj. Nakon toga, članovi potpisuju Izjavu o nepristranosti i povjerljivosti.
6. Na istoj sjednici članovi Ocjenjivačkog odbora LAG-a između sebe biraju predsjednika Odbora.
7. Vode se podaci o prisutnosti članova Ocjenjivačkog odbora LAG-a.
8. Vodi se zapisnik sa svake sjednice Ocjenjivačkog odbora LAG-a.

ODREDBE O SUKOBU INTERESA

1. Odabir projekata mora biti nepristran i transparentan što se osigurava sprječavanjem sukoba interesa.
2. Sukob interesa ne postoji ako osoba koja sudjeluje u postupku odabira projekta nije osobno kao niti članovi njegove obitelji (bračni ili izvanbračni drug, dijete ili roditelj) sljedeće:
   - Zaposlenik, član upravnog ili bilo kojeg drugog tijela ili čelnik upravnog tijela nositelja projekta niti bilo koje druge fizičke/pravne osobe povezane na bilo koji način s nositeljem projekta (partnerski odnos u provedbi projekta i sl.) i
   - u odnosu na nositelja projekta ima bilo kakav materijalni ili nematerijalni interes, nauštrb javnog interesa i to u slučajevima obiteljske povezanosti, ekonomskih interesa ili drugog zajedničkog interesa.
3. Osobe koje sudjeluju u postupku odabira projekata moraju biti upoznate s popisom nositelja projekata koji su se prijavili na LAG Natječaj. Nakon toga te osobe potpisuju Izjavu o nepristranosti i povjerljivosti kojom se potvrđuje da se niti one niti članovi njihovih obitelji ne nalaze u sukobu interesa.
4. U slučaju saznanja da se nalazi u sukobu interesa osoba koja sudjeluje u postupku odabira projekata obvezna je o tome odmah izvijestiti ostale sudionike i nadležno tijelo LAG-a te pisanim putem zatražiti izuzimanje iz daljnjeg postupka u vezi s projektom na koji se odnosi utvrđeni sukob interesa. U toj situaciji odabrani LAG izuzima takvu osobu iz daljnjeg postupanja kod predmetnog projekta.

6. Opis tema planiranih projekta suradnje i način odabira projekata suradnje

6.1. Projekti međunarodne i transnacionalne suradnje

LAG "Sjeverna Istra" u narednom razdoblju planira provesti projekte suradnje s nacionalnim i međunarodnim partnerima. Cilj suradnje je ojačati ljudske kapacitete LAG-a, pridonijeti društveno-ekonomskom razvoju područja i potrebi stanovništva sukladno smjernicama LEADER-ciljeva, uključiti inovativne procese u lokalne aktivnosti i projekte te potaknuti umrežavanje s različitim organizacijama. U donjoj su tablici prikazani trenutno poznati inicijative/projekti/partnerstva, što ne isključuje mogućnost stvaranja novih u razdoblju

do 2020. godine. Upravni odbor LAG-a donijet će odluku o pokretanju aktivnosti pripreme za provedbu planiranog projekta suradnje u sklopu koje će biti naveden planirani iznos. Pripremne aktivnosti provode se na području partnera projekta koji sklapaju Sporazum o suradnji.

PARTNERI	TEMA/SEKTOR	PROGRAM	DOPRNOS CILJU LRS-a
LAG "Gal Carso/Kras", LAG Istre, LAG "Središnja Istra", LAG "Južna Istra", LAG "Istočna Istra", LAG "Terra Liburna", LAG "Vinodol", "LAG" Gorski Kotar	Jačanje umrežavanja lokalnih akcijskih grupa i određenih skupina dionika s ruralnog područja.	PRR, Mjera 19. Podmjera 19.3.	S.C. 4. i 5.
LAG "Središnja Istra", LAG "Južna Istra", LAG "Istočna Istra"	Poticanje formiranja kratkih lanaca opskrbe. Projekt uvođenja lokalnih proizvoda u jelovnike javnih institucija obuhvatio bi sljedeće pripremne radnje: animaciju ključnih dionika (predstavnika lokalnih i regionalnih vlasti, ravnatelja institucija i njihovog osoblja, poljoprivrednika i šire javnosti), dubinsku analizu postojećih zakonskih regulativa, analizu tržišta i proizvoda.	PRR, Mjera 19. Podmjera 19.3.	S.C. 2., 4. i 5.

6.2. Način odabira projekata suradnje

Postupak odabira projekata suradnje provodit će Povjerenstvo za odabir projekata koje čini neparan broj članova – minimalno njih 3. Članovi povjerenstva moraju se sastojati od najmanje jednog (1) dionika iz javnog, privatnog i civilnog sektora. Predloženi projekti moraju biti u skladu s ciljevima LRS-a i LEADER/CLLD-pristupa, koje će postaviti Povjerenstvo za odabir projekata, te imati minimalno dva partnera. Prednost će se dati projektima koji imaju inovativan karakter, pridonose uključivanju većeg broja dionika na području LAG-a "Sjeverna Istra" (razvojne agencije, poljoprivredna gospodarstva, razvojne institucije, udruženja građana i sl.) te koji pridonose horizontalnim politikama poput zapošljavanja mladih, osoba s invaliditetom, osoba u nepovoljnijem socijalnom položaju i zaštiti okoliša. Za projekte suradnje koji će biti financirani iz podmjere 19.3, gledat će se i kriteriji bodovanja propisani Pravilnikom za podmjeru 19.3, navedeni u tablici.

KRITERIJI ODABIRA TIP OPERACIJE 19.3.1. i 19.3.2.		
Kriterij		**Bodovi**
1	**Planirani broj uključenih partnera u projekt suradnje**	**najviše 30**
	2	10
	3 – 4	20
	5 i više	30
2	**Planirani tip projekta suradnje***	**najviše 20**
	međuteritorijalni (unutar granica RH)	10
	transnacionalni unutar EU-a (između država članica)	20
	transnacionalni (s trećim državama)	15
3	**Planirana uloga LAG-a u projektu suradnje**	**najviše 20**
	nositelj projekta	20
	partner na projektu	10
NAJVEĆI MOGUĆI BROJ BODOVA		**70**
PRAG PROLAZNOSTI		**40**

*U slučaju da su partneri/nositelji u projektu suradnje iz zemalja članica i iz trećih država, bodovi se dodjeljuju samo za jedan kriterij, i to po onom povoljnijem za korisnika.

7. Usklađenost s nadređenim strateškim dokumentima

Za potrebe izrade Lokalne razvojne strategije LAG-a "Sjeverna Istra" konzultirani su sljedeći strateški dokumenti: Program ruralnog razvoja 2014. – 2020., Županijska razvojna strategija Istarske županije 2011. – 2013. koja je još uvijek aktualna dok se ne usvoji postojeći nacrt Strategije za razdoblje 2016. – 2020., Strategija održivog razvitka RH, Strategija razvoja hrvatskog turizma do 2020. te Strategija razvoja poduzetništva RH 2013. – 2020.

U svojoj strukturi, polazištima, definiciji i razradi ciljeva nacionalna strategija i one regionalne slijede usmjerenja Politike ruralnog razvoja Europske komisije. Na takvim osnovnim usmjerenjima, koja odgovaraju osima ruralnog razvoja, izrađena je i Strategija lokalnog razvoja LAG-a "Sjeverna Istra" (LRS). LRS, naravno, naglašava, odnosno razrađuje elemente razvoja koji se temelje na lokalnim resursima te uzima u obzir jačanje uloge LAG-a. Fokus ciljeva u strateškim dokumentima usmjeren je na komponente održivog razvoja, i to na infrastrukturne, okolišne i gospodarske komponente te na njihove specifične ciljeve. Specifični ciljevi su: povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava, promicanje održivog sustava poljoprivredne proizvodnje, poticanje razvoja nepoljoprivrednih djelatnosti, poboljšanje lokalne infrastrukture i životnog standarda na ruralnom području te poticanje udruživanja i prijenosa znanja. Svaki od njih naglasak stavlja na područja u Programu ruralnog razvoja 2014. – 2020., naročito na područje fokusa 6B – poticanje lokalnog razvoja na ruralnom području u sklopu inicijative LEADER.

Usmjerenost prema održivim sustavima poljoprivredne proizvodnje usklađena je s ciljem Strategije održivog razvoja RH, koja teži održivom gospodarenju poljoprivrednim zemljištem. Aktivnosti prema LRS-u promiču upravo implementaciju sustava navodnjavanja zato što se područje LAG-a nalazi u zonama koje su ranjive na nitrate i ugrožene neadekvatnom poljoprivrednom proizvodnjom. Povećanje konkurentnosti malih gospodarstvenika u proizvođačkim sektorima prema Strategiji razvoja poduzetništva RH 2013. – 2020. odnosi se upravo i na strateški cilj LRS-a i na gospodarstvenike LAG-a. To su poljoprivrednici koji zahvaljujući kvalitetnim proizvodima pozitivno utječu na vanjskotrgovinsku bilancu RH zbog izvoza proizvoda, posebice u granama proizvodnje vina, maslinovog ulja i tartufa. Zbog boljeg plasmana poljoprivrednih proizvoda i rasta dodane vrijednosti proizvoda putem inovacija LAG je uskladio potrebe gospodarstvenika prema nacionalnim ciljevima povećanja izvoza i povećanja udruženosti te zajedničkog plasmana gospodarstvenika na međunarodnom tržištu.

Gospodarska vrijednost prepoznata je i u poticanju razvoja nepoljoprivrednih djelatnosti, posebice razvoja ruralnog turizma, sukladno s ciljevima Strategije razvoja hrvatskog turizma do 2020., koji teži povećanju smještajnih kapaciteta i stvaranju novih radnih mjesta u ruralnom području radi smanjenja ovisnosti stanovništva isključivo o poljoprivredi kao izvoru sredstava. Time se nastoji unaprijediti i ekonomske pokazatelje ruralnog područja poput povećanja prihoda stanovništva *per capita* i indeksa razvijenosti.

LAG "Sjeverna Istra" će LRS-om dostići razvojne ciljeve Istarske županije koja održivim razvojem teži očuvanju prirodnih resursa koji predstavljaju okosnicu za razvoj zelenog turizma. On izravno djeluje i na konkurentnost gospodarskih djelatnosti i time povećava kvalitetu života lokalnog stanovništva, smanjuje neujednačen razvoj priobalja i unutrašnjosti LAG-a te zaključno stvara visoko prepoznatljiv identitet istarske destinacije na međunarodnoj karti.

Prikaz strateških dokumenata i usklađenost njihovih ciljeva s LRS-om

Program ruralnog razvoja RH 2014. – 2020.	**1. Restrukturiranje i modernizacija poljoprivrednog i prehrambenog sektora.** **2. Promicanje okolišno učinkovitog poljoprivrednog sustava.**

	3. Poboljšanje učinkovitosti resursa te pomaci ka klimatski elastičnoj poljoprivredi, prehrambenoj industriji i šumarstvu. **4. Smanjenje ruralne depopulacije i povećanje kvalitete života te gospodarski oporavak.** **5. Doprinos prioritetima Europske unije za ruralni razvoj.**
Strategija održivog razvitka RH	1. Primjena održive poljoprivredne proizvodnje, odnosno korištenje poljoprivrednog zemljišta u skladu s načelima održivog gospodarenja tlima.
Strategija razvoja poduzetništva RH 2013. – 2020.	1. Unapređenje ekonomske uspješnosti malog gospodarstva u sektorima proizvođačkih i uslužnih djelatnosti većim ulaganjem u R&D, višim stupnjem inovacija, rastom izvoza te daljnjim razvojem poslovnih mreža i povezanosti.
Strategija razvoja hrvatskog turizma do 2020.	1. Poboljšavanje strukture i kvalitete smještaja. 2. Novo zapošljavanje. 3. Povećanje turističke potrošnje.
Županijska razvojna strategija Istarske županije 2011. – 2013.	1. Konkurentno gospodarstvo. 2. Razvoj ljudskih resursa. 3. Zaštita prirodnih resursa i upravljanje prostorom. 4. Visoka kvaliteta života. 5. Prepoznatljivost istarskog identiteta.
Lokalna razvojna strategija LAG-a "Sjeverna Istra" 2014. – 2020.	1. Povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava. 2. Promicanje održivog sustava poljoprivredne proizvodnje. 3. Poticanje razvoja nepoljoprivrednih djelatnosti. 4. Razvoj lokalne infrastrukture i poboljšanje životnog standarda. 5. Promicanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija.

7.1. Inovativan i integriran karakter LRS-a

Specifični ciljevi LRS-a usmjereni na sljedeća područja fokusa	Horizontalni ciljevi PPR-a	Dokaz
Povećanje konkurentnosti PG-a, razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti te poticanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija – 2A, 2B, 3A	Inovacije	Broj PG-a koji je povećao konkurentnost – povećanje prihoda. Kvaliteta projekta – kriterij odabira: inovativnost projekta.
Poticanje održivog sustava poljoprivredne proizvodnje, razvoj lokalne infrastrukture i poboljšanje životnog standarda – 2A, 4A, 4B, 4C, 5B, 6B	Okolina	Broj projekata usmjerenih na poboljšanje i pokretanje lokalnih usluga za ruralno stanovništvo, broj PG-a koji je implementirao sustave obnovljivih izvora energije i navodnjavanja, broj PG-a u sustavu ekološke poljoprivrede.
Poticanje održivog sustava poljoprivredne proizvodnje i poticanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija – 4A, 4B, 4C, 5B	Ublažavanje klimatskih promjena i prilagodba tim promjenama	Broj PG-a koji je sudjelovao u projektima kratkih lanaca opskrbe, broj PG-a u sustavu ekološke poljoprivrede.

Prema podacima dobivenima iz analize stanja LAG-a "Sjeverna Istra" 32% stanovništva spada u kategoriju bez škole ili sa završenom samo osnovnom školom, dok je broj visokoobrazovanog stanovništva usmjeren na druge gospodarske djelatnosti koje su isplativije od poljoprivrede. Upravo zbog situacije u kojoj poljoprivrednici zbog niske razine obrazovanja nisu skloni inovacijama, LRS-om se želi potaknuti poljoprivrednike na cjeloživotno obrazovanje. To se naročito odnosi na mlado više obrazovano stanovništvo i njegovo preuzimanje poljoprivrednih gospodarstava i generacijsku obnovu ruralnog prostora, posebice unutrašnjosti LAG-a, koja ima slabije demografske i gospodarske pokazatelje u odnosu na priobalni dio LAG-a.

Diversifikacijom poljoprivrednih djelatnosti omogućit će se inovacije u proizvodima, uslugama i idejama, sve u cilju povećanja dodane vrijednosti, povećanja raznolikosti proizvoda, razvijanja ekoloških proizvoda i usluga nepoljoprivrednih djelatnosti. Upravo

inovativan pristup stvaranju proizvoda omogućit će PG-ovima bolju poziciju i prepoznatljivost na tržištu. Kako bi se potaknule inovacije, odabrana je i Mjera 16, naročito podmjera 16.4, koja će omogućiti udruživanje poljoprivrednika i sudjelovanje u kratkim lancima opskrbe. Navedena podmjera utjecat će i na horizontalan cilj ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbu tim promjenama tako da će smanjiti zagađivanje okoliša skraćivanjem transporta poljoprivrednih proizvoda. Po pitanju Mjere 19 LEADER, LAG "Sjeverna Istra" projektima međuteritorijalne i međunarodne suradnje također želi pokrenuti inovativne pristupe u razmjeni znanja, udruživanju poljoprivrednika te povezivanju poljoprivrede s lokalnim stanovništvom primjerima dobre prakse. Jedan od takvih projekata je stvaranje platforme za opskrbu dječjih vrtića na području Istre s poljoprivrednim proizvodima lokalnih proizvođača. Zaštita okoliša integrirana je u LRS-u, posebice vezano za održivo upravljanje poljoprivredom – poticanje ekološke poljoprivrede te implementacija sustava navodnjavanja i obnovljivih izvora energije kako bi se povećao stupanj zaštite prirodnih resursa i biološke raznolikosti. LAG će pridonijeti prilagodbi i ublažavanju negativnih posljedica klimatskih promjena (posebno usmjerenih na održive izvore energije i korištenje "zelene" energije) provedbom aktivnosti iz navedene Strategije.

8. Opis uključenih lokalnih dionika u izradu LRS-a

8.1. Primjena načela "odozdo prema gore" i sudjelovanje različitih interesnih skupina, uključujući socioekonomski ugrožene skupine, žene i mlade u izradi Strategije

Za potrebe izrade LRS-a angažirani su konzultanti sukladno referencama u području izrada strategija razvoja, ali i s iskustvom u provedbi IPARD-a i Mjera Programa ruralnog razvoja 2014. – 2020. Konzultanti su osmislili interaktivan način procesa izrade Strategije koji zahtijeva aktivnu uključenost lokalnih predstavnika s čitavog područja LAG-a. Članovi Upravnog odbora prepoznali su važnost takvog pristupa u kojem članovi LAG-a neposredno sudjeluju i pridonose izradi Strategije kroz zajednički rad i uvažavanje interesa različitih dionika iz svih dijelova područja LAG-a.

Izrada Lokalne razvojne strategije (LRS-a) odvijala se tijekom veljače i ožujka 2016. godine tijekom tri puta po tri interaktivne radionice, koje su bile podijeljene prema različitim dionicima na javni, civilni i gospodarski sektor. U periodu do 30. lipnja 2016. godine održale su se radionice radi prikupljanja projekata s područja LAG-a te se izradila baza podataka projekta. Navedeni princip odabran je kako bi se na temelju jednakih mogućnosti u sudjelovanju obuhvatili svi dionici s područja LAG-a i kako bi se analizirali problemi i mogućnosti iz više perspektiva.

Poziv na sudjelovanje radionicama upućen je svim članovima LAG-a "Sjeverna Istra", a dodatno su motivirani ljudi koje se ocijenilo ključnima za pojedina područja djelovanja, kako bi se u izradi Strategije koristile sve potrebne informacije te osigurala zastupljenost različitih interesa većeg broja sudionika s područja LAG-a.

DIONICI-sektor	1. sastanak – Analiza općeg stanja, izrada SWOT-analize i razvojnih potreba	2. sastanak – Izrada razvojne vizije, definiranje ciljeva i odabir mjera	3. sastanak – Usuglašavanje oko specifičnih ciljeva, odabira mjera i kriterija odabira projekata
Javni	10	10	7
Civilni	6	5	6
Gospodarski	14	12	8
Ukupno	30	27	21

Aktivno se diskutiralo o pojedinim pitanjima koja su sadržana u Strategiji, a odnose se na sva područja koja su od velike važnosti za razvoj teritorija koje je obuhvaćeno LAG-om, kao što su poljoprivreda, turizam, gospodarstvo, ribarstvo itd. Korištenjem metode *brainstorming* izrađena je SWOT-analiza i detektirane su razvojne potrebe na temelju kojih su definirani specifični ciljevi LRS-a. Odabir Mjera i natječaja usuglašen je sa svim dionicama kako bi se na što kvalitetniji način obuhvatili najvažniji sektori u skladu s razvojnim posebnostima LAG-a. U razdobljima između dviju radionica odabrani pojedinci dodatno su u „domaćem radu" poboljšavali i/ili dopunjavali materijal izrađen na radionici putem elektroničke pošte. Strategija se objavljuje na internetskim stranicama gradova i općina LAG-a Sjeverne Istre.

8.2. Opis partnerstva

14. ožujka 2011. godine potpisan je Sporazum o osnivanju LAG-a ruralnog područja Sjeverne Istre[5], kojim se utvrđuje interes za osnivanjem LAG-a na području obuhvaćenih gradova i općina sa svrhom poticanja razvoja ruralnog područja primjenom *pristupa LEADER* i stvaranja uvjeta za pristupanje fondovima Europske unije. Navedenim Sporazumom imenovani su članovi Organizacijskog odbora i opisana su njihova zaduženja. Pod stručnim vodstvom Agencije za ruralni razvoj Istre održana je edukacija članova. Godine 2015. LAG-u "Sjeverna Istra" priključuju se općine Tar-Vabriga – Torre-Abrega, Vižinada – Visinada, te Kaštelir-Labinci – Castelliere-S. Domenica te zaključno s time LAG broji 11 članica JLS-a.

LAG Sjeverna Istra broji 51 (pedeset i jedan) člana, koji su strukturirani kako slijedi: jedanaest jedinica lokalne samouprave, šest predstavnika javnog sektora, jedna zdravstvena ustanova, tri društva s ograničenom odgovornosti, jedno dioničko društvo, šest obrta, petnaest obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, tri udruge i pet fizičkih osoba.

Tablica 7. Odnos zastupljenosti predstavnika osnovnih društvenih sektora LAG-a.

Broj predstavnika u LAG-u (%)			
Javni sektor	Gospodarski sektor	Civilni sektor	Žene
33,33%	50,98%	15,69%	39,22%

Izvor: LAG „Sjeverna Istra"

U pogledu zastupljenosti gospodarskih grana najzastupljeniji su sektori poljoprivrede i turizma, što odgovara prioritetnim razvojnim usmjerenjima na području LAG-a i Istarske županije. Što se tiče teritorijalne zastupljenosti, svi dijelovi područja LAG-a zastupljeni su u članstvu LAG-a prema mjestu prebivališta ili sjedištu poduzeća. Prema broju članova, najzastupljeniji su oni s područja Grada Buzeta i Novigrada – Cittanova te Općina Brtonigla – Verteneglio i Grožnjan – Grisignana.

8.2.1. Upravni odbor

Upravni odbor LAG-a broji trinaest članova, od čega su tri člana predstavnici izvršnog ili upravnog tijela gradova i općina (Anteo Milos, Siniša Žulić, Tea Rakar), što iznosi 23,08%. deset je predstavnika gospodarskog i civilnog sektora (Valentina Pilko, Loreta Zlatar, Wiliam Vigini, Irina Štokovac, David Mejak, Goran Gardoš, Sandra Kokolo, Jadranka Radojković,

[5] Sporazum o postupku i mjerama za osnivanje Lokalne akcijske grupe – LAG ruralnog područja Sjeverne Istre, KLASA: 130-01/10-01/2, UR. BROJ: 2105/03-05/01-11-13.

Đulijano Petrović i Marko Geržinić) ,što iznosi 76,92%. Udio žena u Upravnom odboru LAG-a Sjeverne Istre iznosi 46,15%, odnosno šest je žena članica UO-a.

Tablica 8. Odnos zastupljenosti predstavnika u izvršnom tijelu LAG-a.

Broj predstavnika u LAG-u (izvršno tijelo) %			
javni	gospodarski	civilni	Od toga žene
23,08%	38,46%	38,46%	46,15%

Izvor: LAG „Sjeverna Istra".

9. Plan provedbe LRS-a i Akcijski plan provedbe LRS-a

Na razini cjelokupnog razdoblja provedbe LRS-a nakon potpisivanja Ugovora, a prije objave prvog natječaja, LAG će podnijeti Plan provedbe LRS-a Agenciji za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju. Plan provedbe LRS-a bit će usklađen sa smjernicama iz Pravilnika o provedbi podmjere 19.2 „Provedba operacija unutar CLLD Strategije", podmjere 19.3 „Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG-ova" i podmjere 19.4 „Tekući troškovi i animacija" unutar mjere 19 „Potpora lokalnom razvoju u okviru inicijative LEADER (CLLD) – lokalni razvoj pod vodstvom zajednice)" iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020. NN 30/15, Prilog IX.

Provedbu LRS-a iskazujemo u realnom, jasnom, logičnom i izvedivom godišnjem planu provedbe. U sklopu istoga utvrđujemo što i zašto će se raditi, tko i do kad će to učiniti, kao i dodijeljena financijska sredstva. Na temelju godišnjeg plana provedbe utvrđivat će se obveze po pitanju redovitog poslovanja, ali i Akcijski planovi za potrebe provedbe Mjera 19.2, 19.3 i 19.4. Obveza izrade godišnjeg plana provedbe rada je na Voditelju – tajniku LAG-a. Akcijski plan će se provoditi i usklađivati s planom natječaja koji raspisuje APPRRR.

U akcijskom planu razmotrene su sljedeće točke:

- vrste aktivnosti koje predviđa LAG za postizanje ciljeva;
- tko će biti odgovoran za provedbu aktivnosti (LAG, različiti korisnici projekta u okviru svake aktivnosti);
- kad se trebaju odvijati aktivnosti (vremenski raspored provedbe Strategije);
- iznosi financijskih sredstava za aktivnosti iskazani u postocima od ukupnog iznosa potpore dobivene unutar podmjere 19.2;
- pokazatelji uspješnosti.

9.1. Tijek provedbe LRS-a na razini svake godine unutar programskog razdoblja provedbe LRS-a 2014. – 2020.

Akcijski plan provedbe za 2016.				
Operacija (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.)	Dionici: pravni subjekti registrirani na području LAG-a "Sjeverna Istra" i s realizacijom ulaganja na području LAG-a "Sjeverna Istra"	Rokovi	Sredstva (%)	Pokazatelji uspješnosti
Specifičan cilj SC 5. Promicanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija				
19.4.	LAG	Predaja Zahtjeva za isplatu na kraju svakog kvartalnog razdoblja tijekom obračunske godine.	1%	Zahtjev za isplatu koji je odobrio APPRRR.
Akcijski plan provedbe za 2017.				
Specifičan cilj SC 5. Promicanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija				
19.4.	LAG	Predaja Zahtjeva za isplatu na kraju svakog kvartalnog razdoblja tijekom obračunske godine.	6%	Odobreni Zahtjev za isplatu za provedene aktivnosti.
Akcijski plan provedbe za 2018.				
Specifičan cilj SC 1. Povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava				
6.3.	LAG; Prihvatljivi korisnici sukladno Pravilniku za Mjeru 6	Najava natječaja i objava natječajne dokumentacije u prvom kvartalu 2018. Objava natječaja od strane LAG-a u prvom kvartalu 2018.; Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u APPRRR najkasnije 90 dana od dana donošenja odluke na LAG razini;	3,82%	Dokumentacija o provedenom natječaju dostavljena u APPRRR; Odabrana 2 najuspješnija PG-a.
4.1.1.	LAG; Prihvatljivi korisnici sukladno Pravilniku za Mjeru 4	Najava natječaja i objava natječajne dokumentacije u trećem kvartalu 2018. Objava natječaja od strane LAG-a u trećem kvartalu 2018.; Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u APPRRR najkasnije 90 dana od dana donošenja odluke na LAG razini;	6,5%	Dokumentacija o provedenom natječaju dostavljena u APPRRR; Odabrana 2 najuspješnija PG-a.
Specifičan cilj SC 2. Promicanje održivog sustava poljoprivredne proizvodnje				
4.1.1.	LAG; Prihvatljivi korisnici sukladno Pravilniku za Mjeru 4	Najava natječaja i objava natječajne dokumentacije u trećem kvartalu 2018. Objava natječaja od strane LAG-a u trećem kvartalu 2018.; Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u APPRRR najkasnije 90 dana od dana donošenja odluke na LAG razini;	5%	Dokumentacija o provedenom natječaju dostavljena u APPRRR; Odabrana 2 najuspješnija PG-a.
6.3.	LAG; Prihvatljivi korisnici sukladno Pravilniku za Mjeru 6	Najava natječaja i objava natječajne dokumentacije u prvom kvartalu 2018. Objava natječaja od strane LAG-a u prvom kvartalu 2018.; Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u najkasnije 90 dana od dana donošenja odluke na LAG razini;	1,91%	Dokumentacija o provedenom natječaju dostavljena u APPRRR; Odabrano 1 najuspješnije PG.
Specifičan cilj SC 3. Poticanje razvoja nepoljoprivrednih djelatnosti				

6.3.	LAG; Prihvatljivi korisnici sukladno Pravilniku za Mjeru 6	Najava natječaja i objava natječajne dokumentacije u prvom kvartalu 2018. Objava natječaja od strane LAG-a u prvom kvartalu 2018.; Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u najkasnije 90 dana od dana donošenja odluke na LAG razini	3,82%	Dokumentacija o provedenom natječaju dostavljena u APPRRR; Odabrana 2 najuspješnija PG-a
Specifičan cilj SC 4. Razvoj lokalne infrastrukture i poboljšanje životnog standarda				
7.4.	LAG; Prihvatljivi korisnici sukladno Pravilniku za Mjeru 7	Najava natječaja i objava natječajne dokumentacije u drugom kvartalu 2018. Objava natječaja od strane LAG-a u drugom kvartalu 2018.; Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u APPRRR najkasnije 90 dana od dana donošenja odluke na LAG razini;	30%	Dokumentacija o provedenom natječaju dostavljena u APPRRR; Odabrano 12 najuspješnijih korisnika.
Specifičan cilj SC 5. Promicanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija				
16.4.	LAG; Prihvatljivi korisnici sukladno Pravilniku za Mjeru 16	Najava natječaja i objava natječajne dokumentacije u četvrtom kvartalu 2018. Objava natječaja od strane LAG-a u četvrtom kvartalu 2018.; Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u APPRRR najkasnije 90 dana od dana donošenja odluke na LAG razini;		Dokumentacija o provedenom natječaju dostavljena u APPRRR; Odabrana 2 najuspješnija projekta.
19.3.1.	LAG; Pridruženi LAG-ovi u zajedničkom projektu transnacionalne suradnje	Predaja Zahtjeva za isplatu tijekom posljednjeg kvartala 2018.	1%	Potpisani sporazumi o projektu transnacionalne suradnje.
19.4.	LAG	Predaja Zahtjeva za isplatu na kraju svakog kvartalnog razdoblja tijekom obračunske godine.	6%	Odobreni Zahtjev za isplatu za provedene aktivnosti.
Akcijski plan provedbe za 2019.				
Specifičan cilj SC 1. Povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava				
3.1.	LAG; Prihvatljivi korisnici sukladno Pravilniku za Mjeru 3.	Najava natječaja i objava natječajne dokumentacije u prvom kvartalu 2019. Objava natječaja od strane LAG-a u prvom kvartalu 2019.; Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u APPRRR najkasnije 90 dana od dana donošenja odluke na LAG razini.	1%	Dokumentacija o provedenom natječaju dostavljena u APPRRR; Odabrana 3 najuspješnija PG-a.
3.2.	LAG Prihvatljivi korisnici sukladno Pravilniku za Mjeru 3	Najava natječaja i objava natječajne dokumentacije u drugom kvartalu 2019. Objava natječaja od strane LAG-a u drugom kvartalu 2019.; Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u APPRRR najkasnije 90 dana od dana donošenja odluke na LAG razini;	6%	Dokumentacija o provedenom natječaju dostavljena u APPRRR; Odabrana 2 najuspješnija projekta.
6.1.	LAG; Prihvatljivi korisnici sukladno Pravilniku za Mjeru 6	Najava natječaja i objava natječajne dokumentacije u trećem kvartalu 2019. Objava natječaja od strane LAG-a u trećem kvartalu 2019.; Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u APPRRR najkasnije 90 dana od dana donošenja odluke na LAG razini	12,73%	Dokumentacija o provedenom natječaju dostavljena u APPRRR; Odabrana 2 najuspješnija PG-a.
4.2.1.	LAG; Prihvatljivi korisnici sukladno Pravilniku za Mjeru 4	Najava natječaja i objava natječajne dokumentacije u četvrtom kvartalu 2019. Objava natječaja od strane LAG-a u četvrtom kvartalu 2019.; Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u APPRRR najkasnije 90 dana od dana donošenja odluke na LAG razini	5%	Dokumentacija o provedenom natječaju dostavljena u APPRRR; Odabrana 2 najuspješnija PG-a.
Specifičan cilj SC 2. Promicanje održivog sustava poljoprivredne proizvodnje				

3.1.	LAG; Prihvatljivi korisnici sukladno Pravilniku za Mjeru 3	Najava natječaja i objava natječajne dokumentacije u prvom kvartalu 2019. Objava natječaja od strane LAG-a u prvom kvartalu 2019.; Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u APPRRR najkasnije 90 dana od dana donošenja odluke na LAG razini;	0,99%	Dokumentacija o provedenom natječaju dostavljena u APPRRR; Odabrana 3 najuspješnija PG-a.
4.2.1.	LAG; Prihvatljivi korisnici sukladno Pravilniku za Mjeru 4	Najava natječaja i objava natječajne dokumentacije u četvrtom kvartalu 2019. Objava natječaja od strane LAG-a u četvrtom kvartalu 2019.; Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u APPRRR najkasnije 90 dana od dana donošenja odluke na LAG razini	5%	Dokumentacija o provedenom natječaju dostavljena u APPRRR; Odabrana 2 najuspješnija PG-a.
Specifičan cilj SC 5. Promicanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija				
19.3.2.	LAG; Pridruženi LAG-ovi u zajedničkom projektu transnacionalne suradnje	Predaja Zahtjeva za isplatu tijekom trećeg kvartala 2019.	4%	Odobreni Zahtjev za isplatu za provedene aktivnosti transnacionalne suradnje.
19.4.	LAG	Predaja Zahtjeva za isplatu na kraju svakog kvartalnog razdoblja tijekom obračunske godine.	6%	Odobreni Zahtjev za isplatu za provedene aktivnosti.
Akcijski plan provedbe za 2020.				
Specifičan cilj SC 2. Promicanje održivog sustava				
4.4.	LAG; Prihvatljivi korisnici sukladno Pravilniku za Mjeru 4	Najava i objava natječaja u drugom kvartalu 2020. Objava natječaja od strane LAG-a u drugom kvartalu 2020.; Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u APPRRR najkasnije 90 dana od dana donošenja odluke na LAG razini.	2%	Dokumentacija o provedenom natječaju dostavljena u APPRRR; Odabrana 2 najuspješnija projekta.
Specifičan cilj SC 3. Poticanje razvoja nepoljoprivrednih djelatnosti				
6.2.	LAG; Prihvatljivi korisnici sukladno Pravilniku za Mjeru 6	Najava i objava natječaja u prvom kvartalu 2020. Objava natječaja od strane LAG-a u prvom kvartalu 2020.; Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u APPRRR najkasnije 90 dana od dana donošenja odluke na LAG razini.	12,73%	Dokumentacija o provedenom natječaju dostavljena u APPRRR; Odabrana 2 najuspješnija projekta.
Specifičan cilj SC 5. Promicanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija				
19.4.	LAG	Predaja Zahtjeva za isplatu na kraju svakog kvartalnog razdoblja tijekom obračunske godine.	6%	Odobren Zahtjev za isplatu za provedene aktivnosti.

9.2. Procjena broja projekata za vrijeme razdoblja provedbe LRS-a 2014. – 2020.

U programskom razdoblju provedbe Lokalne razvojne strategije LAG-a "Sjeverna Istra", na temelju sredstava koje bi Strategija mogla ostvariti i na temelju utvrđenih potreba na terenu, procjenjuje se da bi se iz Mjere 19.2 financiralo 41 projekata. Za potrebe procjene broja projekata za vrijeme programskog razdoblja LAG je proveo niz aktivnosti u koje je uključio dionike iz svih sektora te je prikupio informacije koje će postati sastavni dio Baze projekata. Ukoliko se tijekom provedbe natječaja utvrdi različit interes od ovog predviđenog u Strategiji, izvršit će se korekcija raspodjele sredstava prema mjerama sukladno stvarno iskazanom interesu prijavitelja, a sve u cilju maksimalnog poticanja ruralnog razvoja i iskorištenosti raspoloživih sredstava.

Operacija (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.)	Broj projekata	% sufinanciranja
3.1. Potpora za novo sudjelovanje u sustavima kvalitete	6	1,99%
3.2. Potpora za aktivnosti informiranja i promicanja koje provode skupine proizvođača na unutarnjem tržištu	2	6%
4.1.1. Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava	4	11,5%
4.2.1. Povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima	4	10%
4.4. Potpora neproizvodnim ulaganjima vezanim uz postizanje agro-okolišnih i klimatskih ciljeva	2	2%
6.1. Potpora mladim poljoprivrednicima	2	12,73%
6.2. Potpora ulaganju u pokretanje nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnom području	2	12,73%
6.3. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava	5	9,55%
7.4. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu	12	30%
16.4. Potpora za horizontalnu i vertikalnu suradnju sudionika u lancu opskrbe za uspostavljanje i razvoj kratkih lanaca opskrbe i lokalnih tržišta te za promicanje ovih aktivnosti	2	3,5%
Ukupno u Mjeri 19.2	41	100%
19.3. Priprema i provedba aktivnosti suradnje	2	5% na temelju 19.2
19.4. Tekući troškovi i animacija	12	25% na temelju 19.2 i 19.3

9.3. Redovito poslovanje

Uz aktivnosti provedbe odabira projekata sukladno u razdoblju 2014. – 2020. u podmjeri 19.2 LAG će provoditi i sljedeće aktivnosti:

- priprema i provedba natječaja u sklopu PRR-a;
- priprema, prijava i provođenje projekata LAG-a;
- radni zadaci povezani s operativnim poslovanjem LAG-a (sjednice radnih tijela, donošenje Akcijskih planova te praćenje izvršenja, priprema sjednica upravnog odbora i skupštine LAG-a);
- provođenje radionica i seminara te konzultacije (edukacije u poljoprivredi, turizmu, korištenju fondova EU-a i suradnje) 3 puta godišnje;
- sudjelovanje na raznim kongresima, edukacijama, sastancima, radnim skupinama i sličnim događanjima povezanima s područjem djelovanja LAG-a;
- Suradnja s drugim LAG-ovima, udrugama, organizacijama, JLS-ovima i dr.

Za redovito poslovanje zaduženi su Voditelj – tajnik LAG-a te Upravni odbor.

10. Način praćenja i procjene provedbe LRS-a

10.1. Opis praćenja provedbe LRS-a

Jedan od prioritetnih zadataka LAG-a bit će organiziranje praćenja provedbe Strategije. Provedba će se pratiti po projektnim mjerama i aktivnostima. Vodit će se arhiva cjelokupne natječajne procedure te pratiti realizacija, isplata i rezultati u odnosu na očekivanja. Voditelj – tajnik LAG-a kvartalno će podnositi članovima Upravnog odbora LAG-a izvještaj o provedbi Strategije. U godišnjem izvještaju detaljno će se razmotriti učinci Strategije – usporedba ostvarenih i očekivanih rezultata te razlozi neostvarivanja ili kašnjenja predviđenih aktivnosti, te će se predložiti potrebne mjere, lobiranje, pronalaženje novih izvora financiranja itd.

Upravni odbor će kao odgovorno tijelo donositi izvršne odluke temeljem uvida u analize iz samih izvještaja. Također će se odrediti barem jedan predstavnik svakog JLS-a s područja LAG-a koji će biti odgovoran za praćenje provedbe Strategije na svom području i koji će operativno komunicirati s djelatnicima LAG-a.

Kako bi se osnažila provedba Strategije, LAG će preko svoje mrežne stranice, mrežnih stranica JLS-ova, *mailing*-lista, lokalnih novina i drugih odgovarajućih načina oglašavanja pravovremeno informirati potencijalne korisnike na pripremu projekata za koje se očekuju raspisi natječaja. Zaposlenici i volonteri LAG-a pružat će pomoć u pripremi projekata, organizirat će konzultacije i radionice, a ujedno se i sami dodatno obrazovati i stjecati iskustvo. U cilju dobivanja povratnih informacija o vlastitom napretku bit će uspostavljen sustav izvještavanja kroz dva različita aspekta, što će producirati dvije vrste izvještaja: 1. Izvještaj o praćenju LRS-a, i 2. Izvještaj o evaluaciji LRS-a. Detaljniji opis zaduženja i sadržaja po pojedinom izvještaju opisani su u tablici niže.

10.2. Organizacija praćenja i evaluacije LRS-a

	Izvješće o praćenju rada LRS	Izvješće o evaluaciji LRS
Organizira	Voditelj – tajnik LAG-a	Voditelj – tajnik LAG-a
Odgovorno tijelo	Voditelj – tajnik LAG-a	Voditelj – tajnik LAG-a
Sadržaj praćenja	- pravovremena izrada natječajnih dokumenata i objava natječaja - pravovremeno dostavljanje natječajne dokumentacije APPRRR-u - financijsko izvršenje aktivnosti iz Strategije - pravovremena izrada akcijskih planova - namjensko trošenje sredstava - provedba projekata suradnje - provedba aktivnosti animacije	- ostvarenje ciljeva i pokazatelja - kvaliteta provedenih aktivnosti - mjere za otklanjanje mogućih uzroka u kašnjenju s provedbom Strategije
Vremenski raspored	Kvartalno izvješće o praćenju rada LAG-a do 10. dana u mjesecu za kvartalni period. Godišnje izvješće o praćenju rada LAG-a na razini godine najkasnije 31. siječnja za prethodnu godinu.	Izvješće o evaluaciji predaje se najkasnije 31. siječnja za prethodnu godinu.
Razdoblje izvješćivanja	Kvartalno razdoblje i godišnje razdoblje	Godišnje tijekom cijelog razdoblja
Tijelo koje odobrava izvješće	Kvartalno izvješće – Upravni odbor Godišnje izvješće – Upravljačko tijelo Programa ruralnog razvoja	Skupština
Svrha izvješća	Pružiti uvid u osiguranje izvršenja aktivnosti i proračuna provedbe LRS-a	Pružiti uvid u kvalitetu LRS-a te potrebne mjere za osiguranje izvršenja zadanih ciljeva i pokazatelja

10.3. Indikatori za praćenje učinka LRS-a

SP 1. Povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstva				
Prioriteti	Operacija (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.)	POKAZATELJ *OUTPUTA*	POKAZATELJ REZULTATA	POKAZATELJ UČINKA
Poboljšanje konkurentnosti primarnih proizvođača njihovom boljom integracijom u poljoprivredno-prehrambeni lanac putem programa kvalitete, dodajući vrijednost poljoprivrednim proizvodima, pomoću promicanja na lokalnim tržištima i u kratkim krugovima opskrbe, skupinama proizvođača i međustrukovnih organizacija – područje fokusa 3A.	3.1. Potpora za novo sudjelovanje u sustavima kvalitete	Broj dodijeljenih potpora	Broj realiziranih ulaganja	Broj proizvoda s oznakom kvalitete plasiranih na tržište
	3.2. Potpora za aktivnosti informiranja i promicanja koje provode skupine proizvođača na unutarnjem tržištu	Broj dodijeljenih potpora	Broj realiziranih ulaganja	Postotak (%) povećanja prihoda korisnika mjere
Poboljšanje gospodarskih rezultata svih poljoprivrednih gospodarstava i olakšavanje restrukturiranja i modernizacije, osobito u cilju povećanja sudjelovanja u tržištu i tržišne usmjerenosti, kao i poljoprivredne diversifikacije – područje fokusa 2A	4.1.1. Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava	Broj dodijeljenih potpora	Broj realiziranih ulaganja	Postotak (%) povećanja prihoda od poljoprivredne djelatnosti
	4.2.1. Povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima	Broj dodijeljenih potpora	Broj realiziranih ulaganja	Postotak (%) povećanja prihoda od poljoprivredne djelatnosti
Olakšavanje ulaska poljoprivrednika s odgovarajućom izobrazbom u sektor poljoprivrede, naročito se usmjeravajući na generacijsku obnovu – područje fokusa 2B	6.1. Potpora mladim poljoprivrednicima	Broj dodijeljenih potpora	Broj realiziranih ulaganja	Broj otvorenih radnih mjesta
	6.3. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava	Broj dodijeljenih potpora	Broj realiziranih ulaganja	Postotak (%) povećanja prihoda od poljoprivrede
SP 2. Promicanje održivog sustava poljoprivredne proizvodnje				
Prioriteti	Operacija (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.)	POKAZATELJ *OUTPUTA*	POKAZATELJ REZULTATA	POKAZATELJ UČINKA
Poboljšanje gospodarskih rezultata svih PG-a i olakšavanje restrukturiranja i modernizacije, osobito u cilju povećanja sudjelovanja u tržištu i tržišne usmjerenosti, kao i poljoprivredne diversifikacije – područje fokusa 3A	3.1. Potpora za novo sudjelovanje u sustavima kvalitete	Broj dodijeljenih potpora	Broj realiziranih ulaganja	Broj proizvoda s oznakom ekološke proizvodnje
Obnavljanje, očuvanje i poboljšanje ekosustava povezanih s	4.1.1. Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti	Broj dodijeljenih potpora	Broj realiziranih ulaganja	Broj poljoprivrednika koji su uveli

poljoprivredom – područja fokusa 4A, 4B, 4C, 5A, 5B, 5D Obnova, očuvanje i povećanje bioraznolikosti, uključujući područja mreže Natura 2000. i područja s prirodnim ili drugim posebnim ograničenjima te poljoprivredu velike prirodne vrijednosti, kao istanje europskih krajobraza.	poljoprivrednih gospodarstava			sustave navodnjavanja
	4.2.1. Povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima	Broj dodijeljenih potpora	Broj realiziranih ulaganja	Postotak (%) smanjenja troškova energenata, postotak (%) smanjenja količine štetnog otpada
	4.4. Potpora neproizvodnim ulaganjima vezanim uz postizanje agro-okolišnih i klimatskih ciljeva	Broj dodijeljenih potpora	Broj korisnika koji su uveli mjere zaštite okoliša	Postotak (%) smanjenja štetnog utjecaja na okoliš
	6.3. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava	Broj dodijeljenih potpora	Broj realiziranih ulaganja	Postotak (%) smanjenja štetnog utjecaja na okoliš
SP 3. Poticanje razvoja nepoljoprivrednih djelatnosti				
Prioriteti	Operacija (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.)	POKAZATELJ *OUTPUTA*	POKAZATELJ REZULTATA	POKAZATELJ UČINKA
Poboljšanje gospodarskih rezultata svih PG-a i olakšavanje restrukturiranja i modernizacije, osobito u cilju povećanja sudjelovanja u tržištu i tržišne usmjerenosti, kao i poljoprivredne diversifikacije – područje fokusa 2A Olakšavanje diversifikacije, stvaranja i razvoja malih poduzeća kao i otvaranje radnih mjesta – područje fokusa 6A	6.2. Potpora ulaganju u pokretanje nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnom području	Broj dodijeljenih potpora	Broj izgrađenih objekata; broj novih proizvoda	Postotak (%) povećanja prihoda od nepoljoprivrednih djelatnosti, broj otvorenih radnih mjesta
	6.3. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava	Broj dodijeljenih potpora	Broj izgrađenih i/ili rekonstruiranih i/ili opremljenih objekata	Postotak (%) povećanja prihoda od nepoljoprivrednih djelatnosti
SP 4. Razvoj lokalne infrastrukture i poboljšanje životnog standarda				
Prioriteti	Operacija (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.)	POKAZATELJ *OUTPUTA*	POKAZATELJ REZULTATA	POKAZATELJ UČINKA
Promicanje društvene uključenosti, smanjenje siromaštva te gospodarski razvoj u ruralnim područjima. Poticanje lokalnog razvoja u ruralnim područjima – područje fokusa 6B	7.4. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu	Broj dodijeljenih potpora	Broj izgrađenih/ili opremljenih objekata	Broj stanovnika kojima je povećana kvaliteta života
SP 5. Promicanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija				
Prioriteti	Operacija (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.)	POKAZATELJ *OUTPUTA*	POKAZATELJ REZULTATA	POKAZATELJ UČINKA
Promicanje društvene uključenosti, suzbijanja siromaštva te gospodarskog razvoja u ruralnim područjima – područje fokusa 6B	16.4. Potpora za horizontalnu i vertikalnu suradnju sudionika u lancu opskrbe za uspostavljanje i razvoj kratkih lanaca opskrbe i	Broj dodijeljenih potpora	Broj realiziranih ulaganja	Broj pravnih osoba uključenih u operaciju

	lokalnih tržišta te za promicanje ovih aktivnosti			
	19.2.	Broj provedenih natječaja, broj korisnika	Broj realiziranih ulaganja	Postotak (%) povećanja prihoda korisnika LRS-a. Postotak (%) povećanja zaposlenosti na području LAG-a
	19.3. Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG-a	Broj prijavljenih projekata	Broj realiziranih ulaganja	Postotak (%) povećanja sredstava LAG-a koja dolaze iz izvora različitih od PRR-a
	19.4. Tekući troškovi i animacija	Broj izvršenih aktivnosti	Broj sudionika aktivnosti	Postotak (%) povećanja prihoda korisnika LRS-a

10.4 Opis procjene provedbe LRS-a

Prikaz praćenja provedbe LRS-a vidljiv je u nastavku:

RAZINA LRS-a	PREDMET PROCJENE	NADLEŽNO TIJELO	PERIOD
Ciljevi i vizija	Postignuće ciljeva i vizije	Upravni odbor	Jednom godišnje
Mjere	Učinci provedenih mjera	Upravni odbor i zaposlenici LAG-a	Kvartalno
Rezultati	Konkretni učinci provedenih projekata	Upravni odbor i zaposlenici LAG-a	Kvartalno

11. Opis sposobnosti provedbe LRS-a

Računovodstvo LAG-a vodi poduzeće Neapolis d.o.o. iz Novigrada – Cittanova, koji je ujedno i član LAG-a. Poduzeće Neapolis d.o.o. zaduženo je za vođenje knjigovodstva za udruge na području Novigrada – Cittanova. Izbor Neapolisa d.o.o. za vođenje knjigovodstva LAG-a usvojen je na sjednici Upravnog odbora.

Predsjednik i dopredsjednik LAG-a, Anteo Milos i Siniša Žulić, ujedno su i gradonačelnik Novigrada – Cittanova i gradonačelnik Buzeta te imaju višegodišnje iskustvo u upravljanju javnim sredstvima.

LAG ima dovoljne ljudske kapacitete za provedbu LRS-a u narednom razdoblju, zaposlene su 3 osobe na puno radno vrijeme – Voditelj LAG-a te 2 stručna suradnika za pripremu i provedbu projekata. Članovi LAG-a, posebice oni iz javnog sektora prikupili su u pretpristupnom razdoblju 2007. – 2013. puno značajnog iskustva u prijavi i provedbi projekata namijenjenih lokalnom razvoju zajednice, ali van LEADER-a. To se naročito odnosi na članove iz sljedećih JLS-ova: Umag – Umago, Novigrad – Cittanova, Buzet, Brtonigla – Verteneglio, Buje – Buie, Oprtalj – Portole i Kaštelir-Labinci – Castelliere-S. Domenica.
Popis projekata koji su provedeni na području LAG-a "Sjeverna Istra" izvan mjere LEADER nalazi se u Dodatku 12.

Iako LAG "Sjeverna Istra" u prethodnom razdoblju nije uspio dobiti sredstva za provedbu projekata LEADER-pristupa kroz program IPARD Mjere 2020, vlastitim je sredstvima i volonterizmom svojih članova utjecao na ključne probleme detektirane u prethodnoj Strategiji za razdoblje 2013. – 2014. To je učinio tako da je organizirao besplatne edukativne radionice u suradnji s konzultantskom tvrtkom o natječajima IPARD i natječajima Programa ruralnog razvoja. Radionice su organizirane netom prije raspisivanja natječaja kako bi dionici na vrijeme znali koju dokumentaciju moraju pripremiti za prijavu projekta i kako bi dobili sve potrebne savjete o natječajima. Kontinuirani pristup održavanju radionica pridonio je uspješnom jačanju vidljivosti LAG-a i njegovom pozicioniranju kao glavnom mjestu za informiranje građana i poljoprivrednika. Također je Grad Buje – Buie kroz projekt BALKAN DEVELOPMENT, koji je financirala regija Friuli Venezia Giulia, pridonio organizaciji raznih seminara u cilju upoznavanja građana, poslovnog i društvenog sektora, s pojmom „Lokalna akcijska grupa“ (LAG) i njegovim značajem za male zajednice.

12. Financijski kapacitet za provedbu LRS-a

12.1. Financiranje rada LAG-a (izvori financiranja)

LAG "Sjeverna Istra" financirat će se iz nekoliko izvora. Dio sredstava osigurat će se putem članarina, a dio putem programa LEADER, Mjere 19. LAG će dodatna sredstva nastojati osigurati pripremom i prijavom projekata na razne natječaje (JLS, nacionalni i izvori EU-a). LAG će se prijavljivati i na natječaje Istarske županije i Zaklade za razvoj civilnog društva te i na taj način osigurati sredstva. U nastavku donosimo pregled izvora financiranja i financijskih alokacija po godinama za period 2014. – 2020. g. izražen u EUR.

ČLANARINE 2016. – 2020.	PRR 19.1 2016.	PRR 19.2, 19.3 i 19.4 2016. – 2020.	UKUPNO (EUR) 2014. – 2020.
122.808,89	63.542,38	1.030.837,50	1.217.188,77

12.2. Procjena potrebnih financijskih sredstava

Operacija (Mjera iz PRR 2014.-2020.)												
Godina	**3.1**	**3.2**	**4.1.1.**	**4.2.1.**	**4.4**	**6.1**	**6.2**	**6.3**	**7.4**	**16.4**	**19.3**	**19.4**
2016.	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	1%
2017.	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	6%
2018.	/	/	11,5%	/	/	/	/	9,55%	30%	3,5%	1%	6%
2019.	1,99%	6%	/	10%	/	12,73%	/	/	/	/	4%	6%
2020.	/	/	/	/	2%	/	12,73%	/	/	/	/	6%

LAG "Sjeverna Istra" provodit će praćenje i evaluaciju LRS-a te, ukoliko se pokaže drugačiji interes prijavitelja na natječaje, pravovremeno napraviti preraspodjelu sredstava sukladno propisanim procedurama.

12.3. Financiranje provedbe LRS-a

Temeljem pretpostavke o dodjeli sredstava unutar Mjere 19, a za podmjere 19.2, 19.3 i 19.4:

LAG	19.2	19.3 (5% na temelju 19.2)	19.4 (25% na temelju 19.2 i 19.3)	UKUPNO
LAG "SJEVERNA ISTRA"	785.400,00	39.270,00	206.167,50	1.030.837,50

Izraženo u EUR

U tablicama u nastavku pregled je postotaka sredstava koji će se namijeniti za financiranje pojedine Operacije (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.). Postotci izračuna za 19.3 i 19.4 zasebno su izvedeni i predstavljaju postotni udio sredstava na temelju podmjere 19.2 (za podmjeru 19.3) i u zbroju podmjera 19.2 i 19.3 (za podmjeru 19.4), međutim oni ne utječu na činjenicu da LAG "Sjeverna Istra" za podmjeru 19.2 (Operacije (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.)) ima prema simulaciji na raspolaganju stopostotni iznos od 785.400,00 EUR.

CILJEVI	SC 1. Povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava – 34,30%	SC 2. Promicanje održivog sustava poljoprivredne proizvodnje – 15,65%	SC 3. Poticanje razvoja nepoljoprivrednih djelatnosti – 16,55%	SC 4. Razvoj lokalne infrastrukture i poboljšanje životnog standarda – 30%	SC 5. Promicanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija – 3,5%
19.2	Aktivnosti: 1. Certificirati poljoprivrednike u sustav kvalitete. 2. Povećati vidljivost i promociju. 3. Poboljšavati uvjete proizvodnje i kvalitete poljoprivrednih proizvoda uključujući nabavu mehanizacije i opreme. 4. Poboljšavati preradu poljoprivrednih proizvoda i trgovanje njima. 5. Razvijati, rekonstruirati i izgrađivati poljoprivrednu infrastrukturu i objekte, nabavljati potrebnu mehanizaciju i opremu. 6. Povezivati i umrežavati proizvođače te razvijati organizirani plasman i zajednički nastup na tržištu. 7. Stvarati poticajno okruženje za razvoj gospodarstva mladih poljoprivrednika. 8. Stvarati poticajno okruženje za razvoj	Aktivnosti: 1. Certificirati poljoprivrednike u sustav kvalitete. 2. Ulagati u izgradnju, opremanje i poboljšanje sustava navodnjavanja na PG-u. 3. Ulagati u moderne tehnologije u cilju uštede energije i smanjenja štetnog otpada od prerade. 4. Ulagati u obnovu staništa važnih za očuvanje bioraznolikosti. 5. Ulagati u izgradnju terasa. 6. Ulagati u nabavu električnog pastira ili autohtonog pastirskog psa (tornjaka). 7. Ulagati u izgradnju novih i obnovu postojećih nastambi za stoku. 8. Ulagati u korištenje obnovljivih izvora energije. 9. Ulagati u sustave za navodnjavanje.	Aktivnosti: 1. Ulagati u aktivnosti ruralnog turizma. 2. Razvijati lokalnu turističku ponudu i usluge koje povezuju lokalnu poljoprivrednu proizvodnju s ugostiteljstvom i turizmom. 3. Ulagati u izgradnju, rekonstrukciju, i opremanje objekata u funkciji tradicijskih obrta i izravne prodaje i izrade suvenira. 4. Ulagati u izgradnju i opremanje objekata za prodaju vlastitih poljoprivrednih proizvoda.	Aktivnosti: 1. Ulagati u građenje i/ili opremanje: vatrogasnog doma i spremišta, društvenog doma/ kulturnog centra, planinarskog doma i skloništa. turističkog informativnog centra, dječjeg igrališta, sportskih građevina, objekata za slatkovodni sportski ribolov (ribički dom, nadstrešnica i drugo), rekreacijskih zona na rijekama i jezerima, biciklističkih staza i traka, tematskog puta i parka, javnih zelenih površina (parkovi i slično), pješačkih staza, pješačkih zona, otvorenog odvodnog kanala, groblja (komunalna infrastruktura i prateće građevine), tržnica, javnih prometnih površina (trg, pothodnik, nadvožnjak, javne stube i prolaz).	Aktivnosti: 1.Ulagati u razvoj okruženja za uspostavu kratkih lanaca opskrbe te njihovu promociju. 2. Stvarati poticajno okruženje za razvoj Područja LAG-a sukladno Mjerama PRR-a 2014. – 2020. 3. Razvijati međunarodnu suradnju i suradnju lokalnih akcijskih grupa. 4. Osigurati operativne troškove Lokalne akcijske grupe.

	gospodarstva malih poljoprivrednika.				
19.2	Operacija (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.)				
	3.1. Potpora za novo sudjelovanje u sustavima kvalitete. 3.2. Potpora za aktivnosti informiranja i promicanja koje provode skupine proizvođača na unutarnjem tržištu. 4.1.1. Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti PG-a. 4.2.1. Povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima . 6.1. Potpora mladim poljoprivrednicima 6.3. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava.	3.1. Potpora za novo sudjelovanje u sustavima kvalitete. 4.1.1. Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti PG-a. 4.2.1. Povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima . 4.4. Potpora neproizvodnim ulaganjima povezanima s postizanjem agro-okolišnih i klimatskih ciljeva. 6.3. Potpora razvoju malih PG-a.	6.2. Potpora ulaganju u pokretanje nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnom području. 6.3. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava.	7.4. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu.	16.4. Potpora za horizontalnu i vertikalnu suradnju sudionika u lancu opskrbe za uspostavljanje i razvoj kratkih lanaca opskrbe i lokalnih tržišta te za promicanje ovih aktivnosti.
19.3 Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG-a - 5 % na temelju 19.2(SC5)					
19.4Tekući troškovi i animacija - 25% na temelju 19.2 i 19.3 (SC5)					

13. Prilozi LRS-u

Prilozi LRS-u sastavni su dio i nalaze se u Dodatku LRS-a.